

Årsrapport 2012

Fylkesmannen i Nordland

Innhold

Kapittel 1 - Om embetet	Side 4
Kapittel 2 - Sentrale politiske føringer	Side 8
Kapittel 3 - Resultatområder	Side 18
Kongehuset	Side 18
Miljøverndepartementet	Side 18
Landbruks- og matdepartementet	Side 22
Kunnskapsdepartementet	Side 35
Statens Helsetilsyn	Side 60
Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet	Side 60
Justis- og beredskapsdepartementet	Side 65
Kommunal- og regionaldepartementet	Side 68
Arbeidsdepartementet	Side 72
Helse- og omsorgsdepartementet	Side 75
Samferdselsdepartementet	Side 88
Utenriksdepartementet	Side 88
Kulturdepartementet	Side 89
Fomyings-, administrasjons- og kirkedepartementet	Side 89
Andre	Side 95
Endringer i årsrapporten	Side 96

Kapittel 1 - Om embetet

1.1 Tilstanden i embetet og fylket generelt

Et viktig utviklingstrekk også 2012, var vekst på flere viktige samfunnsområder i Nordland. Verdiskapingen i fylket er høy. Eksporten fra Nordland vokste også for fjerde år på rad, dette til tross for lave konjunkturer i Europa. Viktige råvarer og effektive bedrifter er mye av forklaringen (Indeks Nordland). Fisk er fortsatt det mest etterspurte produktet fra Nordland.

For fjerde år på rad er det positiv befolkningsutvikling, 25 av fylkets 44 kommuner hadde vekst i befolkningen. I løpet av 2013 vil Nordland igjen passere 240 000 personer, - vi må tilbake til 1997 for å se et like høyt innbyggertall i fylket. Fortsatt forlater mange i aldersgruppen 30 til 40 år fylket, mens det nå er en bedre balanse mellom inn/utflytting i aldersgruppen 20 til 30 år. Det siste lover godt. Det er likevel et faktum at befolkningstallet i Nordland vokser mindre enn i landet som helhet, og utfordring nummer en for Nordland vil fortsatt være befolkningsutviklingen.

Fylkesmannen er opptatt av å bidra til å møte utfordringen med å beholde godt kvalifisert ungdom i fylket. Tidlig innsats for å sikre gode tjenester til barn og unge vurderes som vesentlig, og alle kommunene responderte i 2012 positivt på vårt initiativ til satsingen "Vårres unga - vårres framtid". Vi har tro på at initiativet vil resultere i konkretisering og kvalitetssikring av tiltak rettet mot barn og unge, som dermed medvirker til at flere unge gjennomfører et utdanningsløp, og som ender opp med et aktivt yrkesliv i Nordland. Positiv utviklingen i søkertall til Universitetet i Nordland, viser at denne etableringen har gitt bedre muligheter til å beholde velkvalifisert ungdom i fylket. Det begynte 6500 studenter ved studiestart høsten 2012, en økning på 8 %.

Arbeidsmarkedet i fylket hadde en positiv utvikling gjennom 2012. Antall sysselsatte har økt og ledigheten er nede på 2,7 % av arbeidsstokken. Offentlig sektor samt bygg og anlegg stod for den største sysselsettingsveksten. Arbeidstakere med høyere utdanning representerer så godt som hele veksten i antall sysselsatte. Dramatisk bortfall av arbeidsplasser innen solscelleindustrien i Meløy har gitt store omstillingsutfordringer, og fortsatt er ledigheten der høy. Ledighetssituasjonen er også krevende i Ofotenregionen. Utenlandsk arbeidskraft utgjør en stadig større del av arbeidstyrken i fylket. Samtidig står en stor andel av fylkets arbeidskraftreserve i utkanten av arbeidslivet, med høye tall for uførepensjon, arbeidsavklaringspenger, sykepenger og sosialhjelp. For embetet betyr dette at samarbeidet med NAV for å bidra til å få flere inn i arbeidslivet, gjennom bl.a. kvalifiseringsprogrammet, har høy prioritet.

Utviklingen innen rovdyrforvaltning har vært negativ i forhold til å redusere konflikten. Den todelte målsettingen om å redusere rovvilttap og konfliktnivå i kombinasjon med krevende bestandsmål for gaupe, jerv og bjørn, har hatt høy prioritet i embetet også i 2012. Vi har hatt et sterkt fokus på å bidra til oppfølging av Rovdyrforliket fra 2011, og har et tett samarbeid med Mattilsynet. Det viser seg imidlertid å være svært vanskelig å følge opp den vedtatte forvaltningsplanen for rovvilt, med de skiller mellom prioriterte beiteområder og rovdyrområder som denne legger opp til. På tross av at skadefellingstillatelser som forutsatt er gitt raskt, ble det ikke tatt ut skadedyr, og resulterte i rekordhøye tap av sau på beite. Mye tyder på at en vesentlig del av tap forårsaket av jerv skjedde på slutten av beitesesongen. For reinnæringen vurderes situasjonen som særlig krevende. På dette området står Fylkesmannen fortsatt overfor store utfordringer, ikke minst i samordningsrollen.

Situasjonen i kommunene er fortsatt preget av en anstrengt kommuneøkonomi, og mange kommuner sliter med å oppnå balanse mellom inntekter og utgifter. Ved inngangen til 2012 var 10 kommuner på ROBEK-lista. Gjennom året har ytterligere én kommune kommet inn på lista. Ingen er gått ut, slik at status nå er 11. For embetet innebærer dette en krevende oppfølging med lovlighetskontroll av budsjett, og godkjenning av låneopptak og garantivedtak. Vi har tatt nye initiativ til veiledning innen kommunal økonomiforvaltning gjennom prosjektet "Veileder i økonomistyring for folkevalgte" (nærmere omtale under resultatområde 62 i kapittel 3). Vi har også tatt initiativ til en vitalisering og videreutvikling av kommunal planlegging gjennom et samarbeid med Nordland fylkeskommune, KS Nordland og Indre Helgeland Regionråd. Dette resulterte i veilederen "Gode råd – kommunal planstrategi og rullerende kommuneplanlegging i Nordland." Vi har god tro på at også denne veiledningen vil bidra til en bedre og mer langsiktig økonomiplanlegging. Effekter av disse tiltakene forventes gradvis, men kan så langt ikke dokumenteres.

En av embetets hovedstrategier er å "bidra til robuste nordlandskommuner" for å sikre at innbyggerne gis et godt tjenestetilbud. Et viktig virkemiddel er å være pådriver for å videreutvikle interkommunalt samarbeid. I 2012 resulterte dette i etablering av felles barneverntjeneste etter vertskommunemodellen for de seks kommunene i Vesterålen, samt to interkommunale løsninger i Salten for til sammen 4 kommuner. Dermed inngår halvparten av

kommunene i til sammen seks interkommunale løsninger.

Internt i embetet oppleves det fortsatt at summen av krav og forventninger gjennom embetsoppdraget er høyt i forhold til tilgjengelige ressurser. Vi har derfor også for 2012 gitt sendt avvikrappporter for flere resultatområder, og har prioritert å ivareta rollen som rettssikkerhetsinstans gjennom en akseptabel saksbehandlingstid på bekostning av initiativ- og veilederrollen. I vår overordnede risikoanalyse har vi derfor vurdert at faren for at vi ikke kan imøtekomme eksterne forventninger til oss, som høy.

Det andre området med høy risiko er faren for tap av kompetanse som kan true vår kjernefunksjon som myndighetsutøver og veileder. I 2012 hadde vi en høy utskifting på 14 %. Vi har dermed mistet betydelig erfaringsbasert kompetanse, men har lyktes godt i å rekruttere kvalifiserte medarbeidere. I tillegg rekrutterte vi inn i 8 nyetablerte stillinger til de nye vergemålsoppgavene. Systematisk arbeid for å beholde godt kvalifiserte medarbeidere vil fortsatt ha høy prioritet.

Forberedelser til oppstart av vergemålsreformen har i hovedsak godt som planlagt, og er organisert inn i vår Sosial- og familieavdeling, som dermed blir Sosial- og vergemålsavdeling. *Det er ikke tatt noen initiativer til å forberede varslet reform innen reindriftsforvaltningen, fordi vi her har avventet utfallet av planlagte konsultasjoner med Sametinget.*

Embetsets store spenn i roller og sektoroppdrag medfører at helhetlig og strategisk ledelse er utfordrende, og innebærer mange krevende balanseøvelser. Vår egen vurdering er at utarbeidelsen og oppfølging av Strategisk plan og en fornyet grafisk profil har vært et godt bidrag, og at ledergruppas felles forståelse av utfordringene er avgjørende.

1.2 Ressursbruk og andre økonomiske forhold

Nøkkeltall

Embetet hadde i 2012 en total omsetning på omlag 382 millioner kroner. Egen drift på kapittel 1510 utgjorde i overkant av 82 millioner kroner etter fradrag for refusjoner. Utenom 1510 er embetsets virksomhet finansiert over flere kapitler i statsbudsjettet.

Betydelige budsjettposter utenom 1510 i 2012:

- Kap. 0225 Tilskudd til opplæring av barn og unge i statlige asylmottak, 10,9 mill.
- Kap. 0226 Kvalitetssikring i grunnskole og videregående skole, 18,1 mill.
- Kap. 0621 Sosiale tjenester og tiltak for vanskeligstilte, 7,2 mill.
- Kap. 0761 Kommunalt rusarbeid, 18 mill.
- Kap. 0822 Opplæring i norsk og samf.kunnskap for voksne innvandrere, 119,6 mill.
- Kap. 0854 Kommunalt barnevern, 15,2 mill.
- Kap. 1427 Driftsutgifter direktoratet for naturforvaltning, 16 mill. (post 21)
- Kap. 1427 Erstatning for beitedyr tatt av rovvilt, 22,9 mill. (post 72)
- Kap. 1427 Forebygging og konfliktdependente tiltak i rovviltforv., 7,5 mill. (post 73)

Kommentarer til ressursrapporteringen under, kapittel 1510:

Ressursrapporteringen for 2012 har en mye bedre kvalitet enn tidligere år fordi rapporteringssystemet som tilbys fra DFØ har langt færre feilkilder enn tidligere. Ressursfordelingen tar utgangspunkt i prosentvis fordeling av resultatområder på lønnskostnaden for hver ansatt. For budsjettåret 2012 har kunnskapsdepartementet lagt inn flere oppgaver i 1510. Dette gir seg utslag i større andel rapportert på dette området. De øvrige endringene på ressursbruk vil i all hovedsak dreie seg om naturlig endring i vakanser som vil utjevnes fra år til år. På små ressursområder vil slike endringer gi store avvik. I rapporteringsåret 2011 hadde vi også en usikkerhet i forhold til rapportering på område 950 som nå er avklart. Presisering av endringer i ressursbruk på kapittel 1510:

- Miljøverndepartementet: Ressursbruk på 15 % av total på 1510. Det er en økning fra året før som skyldes et høyt underforbruk i 2011 og tilsetning i vakante stillinger.
- Landbruks- og matdepartementet: Ressursbruk på 14 % av total på 1510. Tilnærmet ingen endring i ressursbruk fra året før.
- Kunnskapsdepartementet: Ressursbruk på 10 % av total på 1510. Økning fra året før på grunn av styrking av 1510 i tildelingsbrev. Området er i tillegg prioritert av embetet.
- Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet: Ressursbruk på 3 % av total på 1510. Tilnærmet ingen

endring i ressursbruk fra året før.

- Justis- og politidepartementet: Ressursbruk på 4 % av total på 1510. Nedgangen fra 2011 skyldes at ressursbruken i det året var noe høyt av personellmessige hensyn.
- Kommunal- og regionaldepartementet: Ressursbruk på 4 % av total på 1510. Tilnærmet ingen endring i ressursbruk fra året før.
- Arbeidsdepartementet: Ressursbruk på 2 % av total på 1510. Noe økning i ressursbruk fra året før på grunn av tilsetting i tidligere vakant stilling.
- Helse- og omsorgsdepartementet: Ressursbruk på 13 % av total på 1510. Området har en nedgang fra året før på grunn av mange vakanser på området. Bemanningen er nå på plass og ressursbruken er høyere i 2013.
- Andre: Hovedsakelig resultatområde 950. Relativt sett nedgang fra 2011. Som nevnt tidligere ble det i 2011 rapportert noe høyt på 950. Området utgjør omlag en tredjedel av total ressursbruk på 1510.

Fagkapittel:

- KD: Godtgjørelse til eksterne (sensorer) utgjør kr. 780.292,- inkludert arbeidsgiveravgift.
- HOD: Godtgjørelse til eksterne (kontrollkommisjonene) utgjør kr. 1.268.312,- inkl. arbeidsgiveravgift.

Resultatområde	Kapittel 1510	Fagdep.
Miljøverndepartementet	kr 12 326 926,55	kr 8 742 917,19
Landbruks- og matdepartementet	kr 11 404 222,34	kr 0,00
Kunnskapsdepartementet	kr 8 190 134,84	kr 969 757,99
Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet	kr 2 821 267,51	kr 0,00
Justis- og beredskapsdepartementet	kr 3 378 225,98	kr 1 253 563,24
Kommunal- og regionaldepartementet	kr 3 500 696,83	kr 0,00
Arbeidsdepartementet	kr 1 841 270,73	kr 570 905,09
Helse- og omsorgsdepartementet	kr 10 798 155,06	kr 4 063 658,20
Andre	kr 28 104 344,74	kr 0,00
Sum:	kr 82 365 244,00	kr 15 600 801,00

1.3 Andre forhold

Informasjonssikkerhet

Embetet har vært gjennom sertifisering på en rekke områder, knyttet til den nye kryptoløsningen som Forsvaret skal rulle ut. I den forbindelse har vi også gjennomgått og oppdatert Grunnlagsdokument for sikkerhet hos Fylkesmannen i Nordland.

IKT-arkitektur

Rapportering om embetets IKT-arkitektur er oversendt FAD i egen ekspedisjon.

Lærlinger

Det har vært gjort et arbeid for inntak av kontorlærling i 2012. Etter gjennomgang av aktuelle kandidater som var meldt inn til opplæringskontor i Nordland fylkeskommune, ble det iverksatt rekrutteringsprosess som ikke endte opp med at noen takket ja til slik lærlingplass. Det er et problem at det er så få kandidater til de fagene vi kan tilby lærlingplass. I tillegg er kandidatene i utgangspunktet bosatt over hele fylket. Dersom tilbud om lærlingplass innebærer flytting og hybtilværelse, takker de aller fleste nei til plassen.

Innkjøp

Embetet ivaretar innkjøpsfunksjonen gjennom å ha en rådgivende stilling i administrasjonen. Åpne eller begrensede anskaffelser over kr 100 000 blir hovedsakelig publisert gjennom elektronisk innkjøpssystem (Mercell). Vi oppfyller krav om å ta miljøhensyn ved innkjøp. Vi har i 2012 gjennomført anbud på nye telefonitjenester på vegne av alle fylkesmannsembetene.

Inkluderende arbeidsliv

Samlet sykefravær, egenmeldt og legemeldt, var på 4,6 % i 2012. Ingen gikk av med alderspensjon i 2012. For mer utdypende omtale, se resultatområde 98.1.

Tiltak: Klarspråk og økt informasjon på samisk

Fylkesmannen i Nordland har vært sterkt involvert i utvikling av nye nettsider for Fylkesmennene. Et av hovedfokusene på de nye nettsidene (lansert desember 2012) er klart språk. Alle temasidene er språkvasket med fokus på at de skal kunne leses og forstås av alle. Dette har vært et stort og viktig arbeid. Fylkesmannen i Nordland fortsetter arbeidet med å tilstrebe klart språk på sine nettsider.

Det har også vært et klart fokus på samiske språk på de nye nettsidene. Det er lagt opp til at alle temasider skal oversettes til alle de tre samiske skriftspråkene (nord-, lule- og sørsamisk). Pr 31.12.2012 var den nordsamiske oversettelsen publisert, mens både sørsamisk og lulesamisk var under oversettelse, med mål om publisering 6. februar 2013.

Miljøledelse

Vi ble sertifisert som Miljøfyrtårn i desember 2011. Miljøfyrtårnstiftelsens miljøledelsessystem er dermed integrert i virksomheten de påfølgende 3 år, og vi tar sikte på resertifisering etter dette.

Fylkesmannens kontor

Embetet var preget av høy aktivitet i 2012. Totalt er det nå ca. 165 ansatte ved embetet. Det ble foretatt 36 tilsetninger i 2012, 4 av disse var forlengelser av tilsetningsforhold, de øvrige 32 er reelle nytilsetninger. 8 av tilsettingen i fjor er knyttet til den nye vergemåleksjonen.

ePhorte helpdesk og testsenter

Fylkesmannen i Nordland overtok ansvaret for drift av ePhorte helpdesk og testsenter fra Fylkesmannen i Oslo og Akershus, med virkning fra 1.7.2012.

Kapittel 2 - Sentrale politiske føringer

2.1 Generelle samordningsoppgaver. Fornyning av offentlig sektor

Vurdering av embetets samlede måloppnåelse

Embetets samlede måloppnåelse vurderes som tilfredsstillende. Vi er godt tilfreds med at vi på de fleste saksområdene har klart å opprettholde en forsvarlig saksbehandlingstid, også på de områder det er fastsatt konkrete resultatkrav i embetsoppdraget. Volumkrav på gjennomføring av tilsyn er i hovedsak nådd, men med noen avvik grunnet permisjoner og relativ høy turnover. Prioritering av rettssikkerhet og lovpålagte forvaltningsoppgaver, har imidlertid medført tilsvarende mindre tid enn ønskelig til veiledning og utviklingsoppgaver. Dermed er måloppnåelse for oppgaver av kategorien "bidra til" mer varierende, og effekter vanskelig å dokumentere. Innen Helse- og omsorgsdepartementets oppgaveportefølje er det gitt avviksmelding ved årets start for flere oppgaver, jf tildelingsbrevets forutsetning om overføring av midler fra andre departementers fagområder ikke er aktuelt.

Samordning og dialog

Fylkesmannens samordningsrolle ivaretas i hovedsak gjennom god dialog med alle fylkets kommuner og regionale statlige organer. Her er også samhandling og kontakt med fylkeskommunen og KS av avgjørende betydning. Samordningsarbeidet er koordinert i Fylkesmannens ledergruppe ved felles ansvar for bevisstgjøring og samhandling på de ulike fagområdene. Fortsatt påpekes viktigheten av interkommunalt samarbeid på tjenesteområder der kommunenes ressurser og fagkompetanse kan være mangelfull.

Vår oppfatning er at Fylkesmannens samordningsansvar og dialog mot aktuelle offentlige instanser blir godt håndtert. Dette på bakgrunn av tilbakemeldinger fra sentrale aktører.

Statlige styringssignaler ovenfor kommunesektoren følges opp bl.a. gjennom konferanser og møter med kommuner og regionråd. Viktig i denne sammenheng er Fylkesmannens årlige "Kommunekonferanse" der målgruppen er administrativ og politisk ledelse i kommunene. På årets konferanse ble det særlig fokusert på krisehåndtering som en oppfølging av 22. juli.

Ny giv for kommuneplanlegging

Som en følge av nye bestemmelser i plan- og bygningsloven har det vært et særlig fokus på kommuneplanlegging. Fylkesmannen har - sammen med Helgeland regionråd, Nordland fylkeskommune og KS - invitert kommunene i Nordland til et samarbeid om kommunal planstrategi og rullerende kommuneplanlegging. Formålet har vært å etablere en lærings- og erfaringsarena for kommuneplanlegging og å sammenfatte resultatene i anbefalinger tilpasset behovet i Nordland. Vi ser klart at kommunene nå viser større interesse for denne type planlegging - og at nytteverdien har vært "markedsført" på en god måte.

Resultatet er blitt en veileder der ambisjonene har vært å gi gode råd om hvordan dette arbeidet kan gjøres i praksis.

Samordning av statlig tilsyn

Fylkesmannen har ansvar for å samordne all statlig tilsyn rettet mot kommunene og fylkeskommunene, også tilsynsvirksomheten som er lagt til andre tilsynsorganer. Dette ansvaret er blitt ivaretatt gjennom dialog med aktuelle tilsynsetater ut fra bestemmelsene i kommunelovens kap 10A. I 2012 ble det gjennomført dialogmøte med Mattilsynet hvor aktuelle problemstillinger ble belyst og diskutert.

I 2012 ble alle planlagte statlige, kommunerettede tilsyn samlet i en felles tilsynskalender hos Fylkesmannen. Tilsynene ble deretter samordnet i tid for å sikre at trykket ikke ble for stort på enkeltkommuner. På grunn av reservasjoner hos enkelte tilsynsetater ble ikke ambisjonen om å publisere denne kalenderen nådd.

Det har vært arrangert «Møte om kommunal forvaltningsrevisjon og statlig tilsyn» i Bodø. Under dette dialogmøtet mellom statlige tilsynsorganer og kommunerevisjonene i Nordland ble det blant annet gjort avtale om at tilsynsplaner og rapporter skulle innsendes Fylkesmannen i Nordland for tilgjengeliggjøring og koordinering ved behov. Innsendt materiale ble hensyntatt ved utforming av felles statlig kalender for kommunerettet tilsyn.

Oppreisningsordning

Fylkesmannen har på vegne av kommunene i Nordland utarbeidet en felles oppreisningsordning for tidligere barnevernsbarn og spesialskoleelever. Alle kommunene har sluttet seg til ordningen. Nordland fylkeskommune har påtatt seg å være vertskap for ordningen og står for administrasjon av sekretariat og oppreisningsutvalg.

Sekretariatet ble bemannet i august/september 2012 og fra 1. oktober ble det åpnet for mottak av søknader. De første sakene ble behandlet i oppreisningsutvalget i begynnelsen av desember, og ved utgangen av året var det kommet inn ca 50 søknader. Ordningen vil være åpen for nye søknader i ett år, og Fylkesmannen har gitt kommunene skjønnsmidler for å dekke administrative kostnader.

Opplæring for folkevalgte

For å bidra til økt kunnskap om lover og bestemmelser i offentlig forvaltning har det vært igangsatt et eget opplegg med "Folkevalgtopplæring". Dette på bakgrunn av de mange henvendelsene i denne sammenheng vi får fra kommunene. Fra vår side har det vært foredratt om kommunal økonomi, kommunal planlegging, regler om habilitet, behandling av klager, offentlighetslov, lovlighetskontroll og kontrollutvalg. Målgruppen har vært kommunenes administrasjon og kommunestyrets medlemmer. I noen av kommunene har vi også hatt samarbeid og medvirkning fra KS.

Responser har vært svært god. Det er tydelig et utstrakt behov for denne type opplæring i kommunene. Samtidig er dette tiltaket et viktig moment i vår strategi for god kommunedialog.

ROBEK

Det er fortsatt et høyt antall ROBEK-kommuner i fylket. Ved utgangen av året er antallet 11. Disse kommunene får spesiell oppfølging der særlig fokus legges på en forpliktende plan som skal vise hvordan økonomisk balanse igjen skal opprettes. Vi har for øvrig lagt opp til å få laget en utredning der det skal foretas en nærmere gjennomgang av hva som ligger i begrepet "Forpliktende plan". Hvilke krav skal stilles til slike planer og hvordan skal de følges opp. Dette som en hjelp for Fylkesmannen i sitt videre arbeid med å få ned antall ROBEK-kommuner i Nordland.

KOSTRA

Vi har registrert at en del av våre kommuner ikke overholder de ordinære frister for innrapportering. Dette vil bli fulgt opp. KOSTRA-tallene gir viktig informasjon når det gjelder å vurdere egen drift på ulike tjenesteområder. Ikke minst er dette relevant i forhold til den løpende kommuneplanleggingen der KOSTRA-tallene er nyttige både for den administrative og politiske ledelse.

Lokal omstilling og fornying

Fylkesmannen bruker skjønnsmidler som stimulering for omstilling og fornying i kommunene. Vi har etablert en "Prosjektbase" der aktuelle prosjekter løpende blir lagt inn og tilgjengeliggjort for kommunene. Særlig har vi vektlagt å gi støtte til interkommunalt samarbeid. Etterhvert har vi fått et godt utvalg av eksempler på kvalitetsutvikling og effektiv ressursbruk. Innovasjon blir i denne sammenheng et sentralt begrep. Vi ser derfor frem til Regjeringens fremleggelse av en strategi for innovasjon i kommunesektoren våren 2013.

2.2 Velferd, helse og personlig tjenesteyting

Samarbeid med Nav

Fylkesmannen, Nav Nordland og KS samarbeider både på styringsnivå og fagnivå. På ledernivå ivaretas samarbeidet i Samarbeidsforum som ble opprettet i etableringsperioden for Nav-reformen. Målsetting er å sikre en helhetlig styring og oppfølging av tjenesteytingen ved de lokale Nav-kontorene, samt å sikre nødvendig koordinering av ulike kompetansetiltak rettet mot Nav-kontorene.

Samarbeidsavtalen mellom Fylkesmannen i Nordland og Nav Nordland om kvalifiseringsprogrammet (KVP) ble videreført i 2012. KVP er tema på alle møter i Samarbeidsforum. Det har vært gjennomført 4 møter i 2012 hvor fokus har vært samhandling i partnerskapet, fagutvikling, KVP og gjensidig rapportering. Samarbeidsforum har vært en tjenlig arena for å støtte opp om hverandres oppdrag, strategier og samkjøring av aktiviteter relatert til drift av Nav-kontorene i Nordland.

Ungdom i svevet

På bakgrunn av prosjektet *Ungdom i svevet* har Fylkesmannen i Nordland i partnerskap med Universitetet i Nordland, fått et fireårig oppdrag med oppstart i 2012. Målet med oppdraget er å styrke den lokalpolitiske oppslutningen og forankringen i kommunene om innsats overfor utsatt ungdom. Videre er det å styrke det metodiske arbeidet med målgruppa i kommunens ordinære tjenester, herunder NAV, skolen, helse- og omsorgstjenesten, helsestasjons- og skolehelsetjenesten, kultur og barnevern, bolig og politi. Videre bidra til utvikling av strategi for barn og unges psykiske helse, inkludert rusmiddelproblematikk.

Fylkesmannen i samarbeid med Universitetet i Nordland skal bidra til å sikre erfaringsoverføring og kompetansebygging til andre regioner og kommuner i en periode på inntil 4 år med oppstart i 2012.

Oppdraget er gitt av Arbeids- og velferdsdirektoratet i samarbeid med Helsedirektoratet, Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet, Inkluderings- og mangfoldsdirektoratet/IMDI, Husbanken og Politidirektoratet.

I 2012 ble satsingen finansiert av AVdir og Hdir gjennom et tilskudd på kr 3 mill. til Fylkesmannen i Nordland. Midlene gikk til dekning av stillinger hos Fylkesmannen og Universitetet, og til drift.

En partnerskapsavtale er undertegnet mellom Universitetet og Fylkesmannen i Nordland.

En egen styringsgruppe bestående av: Arbeids- og velferdsdirektoratet, Helsedirektoratet, Barne- ungdoms- og familiedirektoratet, Inkluderings- og mangfoldsdirektoratet/IMDI, Husbanken, Politidirektoratet, Fylkesmannen i Nordland, Universitetet i Nordland er etablert. 2012 ble i hovedsak brukt til å besøke landets fylkesmenn hvor også NAV-fylke og NY GIV var invitert. Formålet med besøkene var å orientere om oppdraget, spre kunnskap og erfaring og bidra til at fylkesmennene og deres samarbeidspartnere satte ungdom i risiko på dagsorden. I tillegg deltok vi med innlegg på en rekke konferanser over hele landet, etablerte kontakt med samarbeidsaktører lokalt og regionalt, etablerte forskningsgruppe og utviklet faglig plattform og strategiske innsatsområder for prosjektperioden.

Omsorgstjenester

Det har skjedd en kompetanseheving på områdene demens og ernæring. Det er satset spesielt på kompetanseheving innenfor grunnopplæring demens ABC. Vi ser videre at arbeidet med utviklingssenter for sykehjem gir mange positive ringvirkninger i form av kompetanseheving, metodeutvikling o.a. Det er laget en satsingsplan for 2013 som vi følger opp.

Vi løser oppgaver gitt i embetsoppdraget ved kommunebesøk, regionale samlinger og kompetansehevende samlinger/erfaringssamlinger. For å nå målene i omsorgsplanen, har vi god erfaring med å søke samarbeid med etablerte pleie- og omsorgsnettverk i kommunene, demensnettverk og med RKK (regionalt kompetansekontor).

Samhandlingsreformen

Fylkesmannen deltar i møtene i de overordnede samarbeidsorganer og bistår Helseforetakene og kommunene i å utvikle gode prosedyrer for samhandling.

Det foreligger omforente avtaler om samarbeid mellom kommunene på Helgeland og Helgelandssykehus HF og for Nordlandssykehuset HF og kommunene i Salten. I Lofoten og Vesterålen mangler det noen få avtaler. Arbeidet med tjenesteavtaler i de overordnede samarbeidsorganer har vært krevende, samtidig som det har vært en arena for læring og kunnskapsformidling.

Kommunene er i langt større grad enn før i stand til å ta i mot utskrivningsklare pasienter og antall liggedøgn for ferdigbehandlede pasienter på de somatiske sykehus er betydelig redusert. Spesielt i kommunene er det gjort en stor innsats for å imøtekomme nye krav og forventninger. Det psykiske helsevern er i en omfattende omstillingsprosess som går ut på at antall senger reduseres og den ambulante virksomheten styrkes. Samarbeidet med LAR oppleves i mange kommuner som vanskelig.

2.3 Oppvekst, barnehager, utdanning og likestilling

Tverrsektorielt samarbeid om barn og unges oppvekst

"Vårres unga – vårres fremtid"

Fylkesmannen startet en større satsing på barn og unge høsten 2011. Det ble utarbeidet en plan og strategi for 2012 som embetet har gjennomført.

Tre avdelinger, helse-, sosial- og familie-, og oppvekst- og utdanningsavdelinga, har i sine oppdrag tydelig definerte oppgaver som berører barn og unges oppvekst. Disse avdelingene har derfor hatt hovedansvaret for satsingen, men andre avdelinger som landbruk og kommunalavdeling har også vært direkte med underveis. *Vårres unga – vårres framtid* handler om å iverksette FNs barnekonvensjon i våre kommuner under mottoet *Det skal være godt å vokse opp i Nordland*. Satsingen har utgangspunkt i *Sjumilssteget* fra Fylkesmannen i Troms og målet er:

- Bedre og mer samordnede tjenester til barn og unge i Nordland
- Forebygge problemer og sikre god helse

Arbeidet har vært utført i nært samarbeid med våre 8 RKK (regionale kunnskaps- og kompetansesentra). Med utgangspunkt i 10 artikler fra konvensjonen har stort sett alle våre kommuner gjennomført kartleggingsarbeidet. Fylkesmannen har bistått underveis med råd og veiledning. Etter kartleggingen og vår sammenfatning har det vært oppsummeringer i regionene for å stimulere til interkommunalt samarbeid om tjenester og erfaringspredning mellom kommuner.

Satsingen er blitt meget godt mottatt i kommunene. Fylkesmannen har fått tilbakemeldinger på at kommunene ser på arbeidet som nyttig, nødvendig og informativt. Kommunene mener å ha fått en bedre innsikt i og oversikt over eget tjenestetilbud. De har fått synliggjort samarbeidsrelasjoner og kompetansebehov.

Både innad i embetet og ut mot kommunene vil Fylkesmannen fortsette arbeidet i 2013. Dette skal være et kontinuerlig arbeid der vi ser for oss at kartleggingsmateriellet brukes aktivt i det daglige arbeidet for å kvalitetssikre tjenestene til barn og unge. Fylkesmannen i Nordland vil fortsette et samarbeid med Fylkesmannen i Troms som har fått et nasjonalt ansvar for arbeidet med barnekonvensjonen..

Barnevern, jf. kap. 45.1

Oppfølging av kommuner, tilsyn og klager

I 2012 som i tidligere år har mange av de største kommunene i Nordland hatt betydelige utfordringer med å overholde frister, utarbeide tiltaksplaner/omsorgsplaner og å følge opp fosterhjem. Bodø kommune ble i 2010 gitt pålegg etter kommuneloven § 60 d på grunn av lovstridige forhold, Fylkesmannen fulgte opp kommunen i 2011, både gjennom møter med kommuneledelsen og månedlige statusrapporteringer fra barneverntjenesten. Kommunen ble i 2012 gitt mulkt på kr. 113 000 for fristoversittelser i 19 enkeltsaker. Fylkesmannen har fulgt opp ytterligere 4 barneverntjenester som dekker 8 kommuner i Nordland for å få nærmere klarhet i årsakene til fristoversittelsene. Disse kommunene er fulgt opp blant annet gjennom råd og veiledning, jf. forskrift om mulkt etter barnevernloven.

Det ble gjennomført systemrevisjoner i tre kommuner i løpet av året, revisjonene var en del av landsomfattende tilsyn initiert av Statens helsetilsyn.

Ved utgangen av 2012 var det 29 barneverntjenester som ivaretok oppgavene for de 44 kommunene i fylket, samt for en kommune i Troms. Det er nå etablert 6 interkommunale barneverntjenester i fylket.

Fylkesmannen mottok 6 klager over enkeltvedtak i den kommunale barneverntjeneste, samt 73 saker hvor det ble opprettet tilsynssak overfor kommunen i 2012. Klager på enkeltvedtak er noe lavere enn tidligere år, mens antall tilsynssaker ligger på omtrent samme nivå som i 2011. Antallet tilsynssaker økte imidlertid med over 50 % fra 2010 til 2011.

Barneverninstitusjoner

Rutinemessig tilsyn med barneverninstitusjonene ble gjennomført i samsvar med kravene i barnevernloven. Det ble ikke gjennomført systemrevisjoner ved barneverninstitusjonene i 2012, men det er fokus på styring og internkontroll ved de rutinemessige tilsynene. Vi behandlet 24 klager angående bruk av tvang i institusjonene i 2012.

Statlig satsing på kommunalt barnevern

Kommunene i Nordland søkte i 2011 om til sammen om 51,7 stillinger fra den statlige satsingen på kommunebarnevernet. Fylkesmannen hadde 21,5 stillinger til fordeling i 2011 og ytterligere 3,5 stillinger i 2012. Høsten 2012 var alle stillingene besatt. Det er fremdeles store mangler på de fleste områdene innenfor

barnevernet i Nordland. Det har imidlertid vært en betydelig økning i aktivitet, samt at det er brukt betydelige ressurser til kompetanseheving. Vår vurdering er at de øremerkede midlene til kommunene i Nordland tross alt har resultert i en reell styrking av barnevernet.

Barnehage

Fylkesmannen har gjennomført to samlinger for kommunene som barnehagemyndighet (vår og høst). På begge samlingene har regelverket om økonomisk likeverdig behandling vært tema, en hel kursdag på samlingen i oktober. Private barnehageeiere er informert om at det er planlagt samling om økonomisk likeverdig behandling to steder i fylket våren 2013.

Utdanning

I 2012 har tilsyn vært den oppgaven som både har tatt mest tid, og krevd mest innsats. Vi har hatt store personalmessige utfordringer med vakanser og lengre sykefravær, men har likevel klart å holde god fokus på arbeidet. Vi hadde som mål å øke kvaliteten på eget arbeid, og mener å ha fått en betydelig bedring på flere områder. Spesielt har vi jobbet mye med forberedelsesfasen, hvor både utvelgelse av tilsynsobjekt med utgangspunkt i risikovurdering, grundig gjennomgang av dokumentasjon, både det vi henter gjennom statistikk i Skoleporten og det vi får fra skoleeiere, og selve gjennomføringen. Her har vi spesielt vektlagt intern skolering og samarbeid. Hovedtema også på de egeninitierte tilsynene har i år vært elevenes psykososiale miljø, og vi erfarer fortsatt behov for å bidra til at skoleeierne også setter tema på dagsorden. I så måte har tilsynene vært et godt bidrag, sammen med andre tiltak som vi også har iverksatt. Tilbakemeldinger fra kommunene er at det er nyttig for dem at det blir en helhetlig satsing, der de også får litt drahjelp til egen utvikling. Vi startet også en runde med voksnes rett som tema. Her ser vi at kommunene har store utfordringer, og vi vil fortsette dette tema også i 2013, samtidig som vi også ser på muligheten for å bidra med mer faglig veiledning.

Også når det gjelder informasjon, kompetansebygging og erfaringsspredning har elevenes psykososiale miljø sammen med spesialundervisning vært i fokus, og det ser ut som at dette er et tema som det hele tiden er behov for å ivareta. Det skyldes nok både at det er områder som krever oppdatert og god kompetanse, men også fordi at kompetansen hos skoleeiere fremdeles er utfordrende på systemnivå, spesielt i de små kommunene. Vi har i år hatt en fagsamling med disse temaene, der tilbakemeldingene også var at det var svært nyttig, og at dette trenger vi mer av. I samarbeid med KS har vi også dannet skoleeierforum der tilstandsrapport og kvalitetsutviklingsverktøy ble tatt opp. Her har vi klart behov for å styrke skoleeierskapet, så vi har også brukt året til å planlegge et større kompetanseløft for skoleeiere som skal starte i 2013. Dette er et samarbeid mellom de tre nordligste fylkesmannsembetene, KS og universitetene i Tromsø og Nordland. GNIST-samarbeidet har i tillegg til ungdomstrinnsatsningen vært konsentrert rundt to hovedområder; rekruttering til lærerutdanning og læreryrket og veiledning av nyutdannede. Nordland har fremdeles et stort behov for lærere fremover, og tilgangen til nye lærere er dessverre ikke i samsvar med dette behovet. Her må vi styrke innsatsen betraktelig fremover. Vi har fremdeles alt for mange kommuner som ikke benytter seg av videreutdanningstilbudet. Det oppleves nok for mange skoleeiere som dyrt, selv om fordelingsnøkkelen er endret. Det meldes også om vansker med vikarer for de som er i utdanning.

Likestilling, bosetting av flyktninger, tilsyn etter introduksjonsloven og etterutdanning i norsk og samfunnskunnskap for voksenopplæring

I 2012 har vi fått etablert et godt samarbeid med Kunnskapssettret for Likestilling i Steigen. De har bidratt på interne arrangementer hos oss der hensikten har vært å øke kompetansen hos alle medarbeidere. Vi ser at dette har vært et godt bidrag, og en god start på videre arbeid med å ha fokus på dette området i kontakt med kommunene.

Fylkesmannen i Nordland påtok seg å pilotere tilsyn på introduksjonsloven i 2012. Vi fikk gjort alle forberedelser, men gjennomførte tilsynene først i januar 2013. Erfaringene så langt er at dette også er et krevende tilsyn, som vi må bruke langt flere ressurser på enn det embetet har per i dag. Samtidig ser vi at det er viktig at kommunene får fokus på sitt arbeid. Her er mange mangler mht. regelverksetterlevelse.

Når det gjelder bosetting av flyktninger har vi et godt samarbeid med IMDI nord, og følger med og bidrar med informasjon der det er naturlige møteplasser for dette.

Vi gjennomførte etterutdanningskurs for lærere i samarbeid med VOX, og som tidligere er dette kompetansehevingstiltak som blir svært godt mottatt, og som vi ser er nyttig for å ivareta opplæringen på en god måte.

2.4 Arealdisponering, byggesaker og universell utforming

Overordnet om planarbeid

For å sikre best mulig samordning av planarbeidet, deltar Fylkesmannen i det regionale planforum hvor regionale statsetater og fylkeskommunen sitter. Her kan kommunene om de ønsker det, møte en samlet regional forvaltning. I tillegg koordinerer vi det interne planarbeidet ved at vi har en intern plangruppe med deltakere fra alle aktuelle avdelinger.

Fylkesmannen i Nordland har i samarbeid med fylkeskommunen, arrangert regionale plankonferanser for kommunene som en del av opplæring i ny plan- og bygningslov med vekt på kommunale planstrategier. I dialogen med kommunene og fylkeskommunen i forbindelse med planprosesser formidler Fylkesmannen statlig politikk.

Ved analyse av KOSTRA-data og plandata, ser vi at kommunene i ulik grad følger opp egne overordnede arealplaner. Noen kommuner gir svært få dispensasjoner, mens i andre kommuner skjer det meste av arealdisponering etter dispensasjoner. Det kan se ut som dette delvis er uavhengig av kommunestørrelse. Det kan se ut som at kommuner med lang plantradisjon er flinkere å følge egne planer enn kommuner som har fått på plass overordnet plan først de siste årene. Ut fra dette vil embetet prioritere å få en tettere dialog med kommuner som ofte dispenserer fra egen plan. I tillegg til disse kommunene, vil vi prioritere kommuner med svært gamle eller manglende kommuneplaner.

Oppfølging av plansaker fra kommunene

Fylkesmannen følger opp de rikspolitiske retningslinjene for samordnet areal- og transportplanlegging der det er aktuelt. Bosettingsmønster og kommunestruktur setter sterke begrensninger for når dette er aktuelt.

Vi håndhever en differensiert strandsoneforvaltning. Om kommunens kartlegging viser at planer berører nasjonale/regionalt viktige miljøinteresser, vurderes innsigelse. Viser kartlegging og vurderinger at miljøinteressene ikke er nasjonale og andre interesser er betydelige, benyttes ikke innsigelse. Mangler god kartlegging og viktige lokale vurderinger, har vi en lavere terskel for å fremme innsigelse i strandsonen. Terskelen for å fremme innsigelse er lavere i områder med stort press enn i områder med lite press. Bruk av innsigelse har den virkning at kommunene i større grad følger nasjonale føringer for arealdisponering.

Vi har hatt tre meklinger med kommuner i pbl-saker i 2012. To meklingsaker er ubehandlet, seks saker ble oversendt MD for stadfestingsbehandling.

Jordvern og eiendoms- og bosettingspolitikk

Fylkesmannen følger opp kommunenes arbeid med jordvern og eiendomspolitikk blant annet gjennom prosjektet «kommunedialogen i Nordland». Det gjennomføres møter med politisk og administrativ ledelse i kommunene sammen med representanter for landbrukets faglag. Det fokuseres på landbrukets betydning i kommunen, samt kommunens ansvar i gjennomføring av nasjonal landbrukspolitikk. Viktigheten av korrekt rapportering gjennom KOSTRA vies også oppmerksomhet. Møtene oppleves som nyttige både av kommunene og Fylkesmannen.

Jordvernstrategien i Nordland ble komplettert med en tiltaksdel i 2012. Der fokuseres det både på tiltak der kommunene får ansvar og Fylkesmannens egne tiltak. Det vises til strategien i uttalelser til plansaker og dispensasjonssaker fra kommunene.

Utvalgte kulturlandskap i jordbruket

Fylkesmannen har i 2011 fulgt opp de to utvalgte-områdene Engan/Ørnes-Kjelvik i Sørfold kommune og Blomsøy/Hestøysund/Skålvær i Alstahaug kommune. Planlegging og gjennomføring av tiltak har skjedd i nært samarbeid med landbruksforvaltningen i de to kommunene, gårdbrukerne, og andre involverte lokalt. I samarbeid med Nordland fylkeskommune er og kulturminner i området innarbeidet i forvaltningen. Det vises forøvrig til vår rapportering til LMD under kapittel 3.

Klagesaksbehandling

Fylkesmannen behandler klagesaker etter plan- og bygningsloven i samsvar med oppdraget. Vi overholder fristen med 12 ukers behandlingstid i klagebehandlingen, men ligger tett oppunder den.

Universell utforming

Fylkesmannens viktigste initiativ innen universell utforming har skjedd gjennom satsingen "Vårres unga - vårres

framtid" (jf 2.3), der vi har satt fokus på artikkel 23 i barnekonvensjonen som omfatter et fullverdig liv. Kommunene har da blitt utfordret på universell utforming når det gjelder tilgang til offentlige bygg og andre arenaer slik at de kan benytte samme tilbud som andre barn.

2.5 Landbruksbasert forvaltning og næringsutvikling, naturressursforvaltning og miljøvern

Næringsutvikling og innovasjon

"Næringsstrategier for landbruket i Nordland 2007-2011" er forlenget ut 2012. Dette er Fylkesmannens strategidokument for næringsutvikling og innovasjon i landbruket. Arbeidet med å revidere strategiene startet i 2011, og er avsluttet i 2012 og har nå tittelen «Regionalt næringsprogram for landbruket i Nordland». Vår vurdering er at næringsstrategiene har ført til bedre måloppnåelse og en mer effektiv utnyttelse av bygdeutviklingsmidlene. Denne vurderingen støttes av "Partnerskap landbruk", som er Fylkesmannens samarbeidsorgan for samtaler og drøftinger med viktige regionale samarbeidsparter innen landbruksbasert næringsutvikling: Innovasjon Norge, Nordland fylkeskommune, KS og faglagene i landbruket.

Tilskuddsforvaltning

Fylkesmannen har en tett oppfølging av kommunene når det gjelder tilskuddsforvaltning og gårdskart. Dette skjer både gjennom opplæring/kurs og direkte kontakt med saksbehandlernivået. Temaet tas også opp i arbeidet med kommunedialogen. Vårt arbeid med kontroll er i 2012 i første rekke rettet mot kommunenes gjennomføring av tilskuddsforvaltningen inkludert deres gjennomføring av foretakskontroller. Det er behov for at kommunene driver en mer systematisk og risikobasert kontroll av foretak. Internt har Fylkesmannen utarbeidet rutinebeskrivelser for tilskuddsforvaltningen.

Miljøvirkemidlene og regionalt miljøprogram

Fylkesmannen legger føringer for kommunenes bruk av SMIL-midler gjennom det årlige tildelingsbrevet. Disse skal forvaltes i tråd med målene i regionalt miljøprogram med utgangspunkt i regionale og lokale miljøutfordringer. Gjennom rapportering gir kommunene tilbakemeldinger på hvordan dette følges opp lokalt. Det er stor variasjon i kvaliteten på kommunenes rapportering. En samlet vurdering av kommunenes målretting og aktivitet gjenspeiles gjennom årlig fordeling av midler til den enkelte kommune. Samarbeidet med kommunene er viktig og kommunene er gitt mulighet til å gi innspill i forbindelse med revisjon av regionalt miljøprogram. En gruppe på fem kommuner er utfordret spesielt i denne sammenheng.

Økologisk landbruk

Strategisk plan for økologisk landbruk 2010-2015 peker ut tre satsningsområder:

1. økologisk melkeproduksjon på ku under arktiske forhold
2. økologisk grovfôrproduksjon som grunnlag for økt produksjon av økologisk kjøtt, og
3. økt forbruk av økologisk mat i offentlige virksomheter

Planen er rullert i 2012.

Fylkesmannen deltar i styringsgruppa for TINEs prosjekt "Økt produksjon av økomelk i Nord-Norge 2011-2015". Handlingsplanmidlene er fordelt på ulike prosjekter: Økomat i offentlige kantiner, Økt produksjon av økologisk kjøtt og profilering av økologisk mat på matfestivaler.

Bedre utnytting av skogressursene

Utadrettet aktivitet er i perioden 2009 - 2012 i stor grad gjennomført gjennom vårt prosjekt "Økt verdiskapning i Nordlandsskogbruket". Prosjektet ble avsluttet i første halvår 2012. Det er gjennomført interne prosesser for å forbedre måloppnåelsen til de ulike virkemidlene, både tilskudd og lovverk, og arbeidet med en strategi for økt verdiskapning i skogbruket er slutført i 2012. Det er tett samarbeid og aktiv deltakelse fra Nordland i prosjekt Kystskogbruket, som vurderes som en viktig satsing for å utvikle skognæringen i Nordland. Innenfor varige infrastrukturtiltak ser vi liten endring, men arbeidet med *Hovedplan vei* antas å øke fokus på veibygging framover. Videre er det en positiv utvikling med etablering av nye aktører innenfor næringa. Fylket har dårlig

ressursoversikt, og skogbruksplanlegginga lider under dette. Fylket har en krevende eiendomsstruktur med mange små eiendommer som vanskeliggjør effektiv skogsdrift. Det har hittil skjedd relativt lite innenfor bioenergi og økt bruk av trevirke, med Fylkesmannen har gjennom deltakelse i VRI-programmet tatt noen initiativ innenfor bioenergi/biogass. Veiledningstjenesten innen skogbruket er svekket, noe som blant annet følges opp i arbeidet med kommunedialogen.

Klimaarbeid

Klima tas opp som tema i Fylkesmannens arbeid med kommunedialogen. Vårt hovedinntrykk er at landbruk er tatt opp som tema i kommunenes klima- og energiplaner. Ut over dette er det ikke iverksatt spesielle tiltak overfor kommunene på dette området.

Det ble nedsatt en intern klimagruppe i embetet i 2011. I en presset ressursituasjon har arbeidet i klimagruppa ikke blitt prioritert i 2012.

Naturressursforvaltning

Fylkesmannen har i 2010 og 2011 arrangert kurs for kommunene i naturmangfoldloven med tre regionale kurs hvert år. Dette var også planen for 2012, men ut fra ressursituasjonen blir dette utsatt til 2013. Det ble arrangert kurs i naturmangfoldloven for fylkeskommunen.

Arbeidet med utredning av verneområder og forvaltningsplaner for Ramsarområder og andre mindre verneområder, ble prioritert i 2012. I disse områdene er vi avhengig av en god dialog med eierne av områdene. Dette har i noen områder medført mye ekstraarbeid og dels forsinket framdrift. Oppfølging av forvaltningsreformen for store verneområder prioriteres høyt og vi legger inn store ressurser for å kunne bidra til at reformen skal bli vellykket. Bygging av nettverk mellom forvalterne og aktuelle fagmiljøer, opplæring i aktuelt lovverk m.m. er helt avgjørende i denne sammenhengen. Vi må også ha en tett personaloppfølging.

Vi har arbeidet med utarbeiding av faggrunnlag for utvalgte naturtyper/prioriterte arter i samsvar med oppdraget. Det samme gjelder oppfølging av handlingsplaner for hubro, forvaltningsplan for narreglye m.m. Deler av dette arbeidet skal utføres med innleid konsulentbistand. Oppdragene til konsulentene skal ut på offentlig anbud. Med tildeling av midlene i februar/mars, utlysning og tildeling av oppdrag etter faste frister er det utfordrende at midlene skal nyttes i løpet av året.

Arbeidet med overvåking, kartlegging, informasjon om og tiltak for å hindre negative effekter og spredning av fremmede organismer er ut fra ressursituasjonen prioritert lavt. Unntaket er oppfølging av forskrift for utenlandske treslag hvor det er lagt en strategi for samarbeid mellom miljøvernavdelinga og landbruksavdelinga.

Anadrom fisk

Fylkesmannen i Nordland ledet styringsgruppa for bekjemping av *Gyrodactylus salaris* i Vefsnregionen. Behandlingen er nå avsluttet etter en omfattende og komplisert aksjon. Behandlingen følges opp med overvåking og plan for reetablering av fiskebestandene. Utover dette arbeider vi for sikring av anadrome fiskebestander gjennom vårt arbeid med regulering av fiske og vår behandling av saker etter akvakulturloven.

Rovviltforvaltning

Det reelle konfliktnivået mellom beitenæringene og rovviltinteressene er stort. Nordland fylke er langt og smalt og med aktiv reindrift i det aller meste av arealene hvor rovdyra har sitt naturlige tilholdssted. Det er også sauebeiter, dels med betydelig sauehold, i store deler av fylket. En differensiering som ivaretar den todelte målsettingen i rovviltpolitikken er svært utfordrende. Omsøkt erstatning for rein var litt lavere enn forrige driftsår, mens tapene av sau/lam gikk opp igjen i 2012 til høyeste nivå noen gang. Det er bra tilgang til forebyggende midler, men vi sliter med å finne virkemidler som i vesentlig grad kan bidra til lavere tap. Dette gjelder særlig for reindriften som har dyrene ute hele året og hvor deres beiteområder sammenfaller med rovdyrenes naturlige leveområder. Både for sau og rein har vi erfaring med at hiuttak hjelper. Ellers mener vi at effektiv sanking av sau i september kan redusere tapene da det meste av dokumentert tap til jerv er etter 1. september.

EUs rammedirektiv for vann

For å få gjennomført arbeidet Fylkesmannen har ansvaret for, har vi to utfordringer. Den største er nok at det er vanskelig å få kommunene til å sette av ressurser til sitt arbeid med karakterisering og kartlegging, samtidig med at de i noen kommuner sliter med kompetansen. Det er i noen regioner gitt skjønnsmidler for interkommunalt

samarbeid for å avhjelpe denne situasjonen. Den andre utfordringen er vår egen kapasitet til å være pådriver og kvalitetssikrer i karakteriseringsarbeidet, oppfølging av tiltaksplaner og utvikling av overvåkingsplaner. Vi ser at vår ressursituasjon kan føre til forsinkelser i forhold til direktivets framdriftskrav. Landbruksinteressene blir i hovedsak ivarettatt av kommunene. Det vises til det som er skrevet over om kommunenes kapasitet.

Giftrikt miljø

Tilsynsarbeidet har hatt høy prioritet i 2012, men skifte av saksbehandlere og nødvendig opplæring har likevel gitt færre tilsyn enn planlagt. Det er avdekket avvik som er fulgt opp av oss. Vi har deltatt i de planlagte nasjonale tilsynsaksjonene.

Gebyrsystemet for tilsyn med faste satser gir oss noen utfordringer da vi pga store avstander og vanskelig reiselogistikk bruker mye reisetid samtidig som reisekostnadene er store. Kostnadene med deler av tilsynet blir da større enn inntektene. Vi mener det burde vært vurdert en form for kostnadskompensasjon som sikrer at vi kan få samsvar mellom gebyrinntekter og tilsynskostnader. Vi vet at embeter med kortere avstander får en god økonomisk balanse i dette arbeidet.

Vi har i flere år fulgt opp utvalgte skipsverft. Disse har nå fått pålegg om opprydding av forurenset grunn.

Etter at det var påvist store konsentrasjoner av kadmium i krabbe, har vi tatt ansvaret for å koordinere arbeidet med å avdekke årsakene til disse funnene. Funnene har medført kostholdsråd. I arbeidet deltar også Mattilsynet, berørte kommuner og representanter for næringene. Tross grundig arbeid for å lete etter mulige kilder, er fortsatt årsaken uavklart. Arbeidet videreføres derfor i 2013.

2.6 Samfunnssikkerhet og beredskap

FylkesROS Nordland

Risiko- og sårbarhetsanalyse for Nordland (FylkesROS) med tilhørende handlingsplan ble ferdigstilt i 2011. Erfaringene så langt er at dette er viktige hjelpemidler i vår planlegging og prioritering av oppgaver og har bidratt til et mer systematisk arbeid fra vår side. Dokumentene er også nyttige verktøy i kommunedialogen, og vi ser at kommunene aktivt bruker FylkesROS som grunnlag for sine ROS-analyser og tilhørende oppfølgingsplaner.

I forhold til aktørene på regionalt nivå opplever vi at FylkesROS er et nyttig grunnlag for diskusjoner om konkrete utfordringer som tas opp. Det må imidlertid erkjennes at det vil ta en del tid før FylkesROS blir det verktøyet for samarbeid og samhandling som er målet.

Plansaker

Oppfølgingen av saker etter plan- og bygningsloven er den enkeltoppgaven som i 2012 har krevd mest ressurser innen fagområdet samfunnssikkerhet og beredskap. Vi har i 2012 hatt et særlig fokus på klimatilpasning og da særlig veiledning i forhold til havnivåstigning og nedre byggegrense mot sjø. Vår erfaring er at kommunene over tid har innarbeidet gode rutiner og økt forståelse for temaet samfunnssikkerhet, men kunnskapene om naturhendelser og klimatilpasning er varierende. De planer som kommer til høring tilfredsstillende i stor grad gjeldende lovkrav, men kvaliteten på vurderingene burde vært bedre i mange saker. Det at NVE gjør et godt arbeid i forhold til skred- og flomproblematikk i plansaker, gjør vår oppfølging enklere på dette området.

Tilsyn

Vi har til nå gjennomført 22 formelle tilsyn (i løpet av tre år) etter den nye loven om kommunal beredskapsplikt som ble innført i 2010. Totalt 17 kommuner har fått påvist avvik som følge av manglende eller ikke oppdatert ROS-analyse eller mangelfull overordnet beredskapsplan. Erfaringene med overgangen fra veiledningstilsyn til formelle tilsyn er at kommunene nå i langt større grad responderer på de funn som avdekkes. De aller fleste starter umiddelbart arbeidet med å lukke avvikene, og vi mottar forespørsler om hjelp til arbeidet, blant annet i form av gode eksempler og maler. Vi har derfor utarbeidet en eksempelmal på en helhetlig ROS-analyse med oppfølgingsplan, som flere kommuner har brukt i sitt arbeid. Det er gjennomført 7 tilsyn i 2012, mens målet er 11 tilsyn pr år.

Øvelser

Det er gjennomført tre større øvelser for til sammen 12 kommuner i 2012. Øvelsene er et samarbeid med

kraftforsyningens distriktssjef (KDS), der også aktuelle nettselskaper, politi, Sivilforsvar, HV og frivillige organisasjoner deltar. Scenarioet er langvarig strømbrydd og øvelsene inngår i en serie på totalt 10 slike øvelser. Evalueringene viser godt framme, aktiv deltakelse og god tilbakemelding fra kriseledelsene i kommunene. En klar positiv effekt ved at flere kommuner deltar samtidig er at kommunene lærer og inspireres av hverandre. I oppsummeringene er det et gjennomgående trekk at kommunene erkjenner behov for forbedringer i egne ROS-analyser, styrking av beredskapen og økt samarbeid mot eksterne aktører.

Krisestøtteverktøyet Cim

Fylkesmannen bruker krisestøtteverktøyet Cim i forbindelse ukesrapportering til DSB og ved krisehåndtering - både til varsling og loggføring. Implementeringen av Cim i kommunene er i gang og anslagsvis ca 10 kommuner her deltatt på innføringskurs og tatt verktøyet i bruk.

Kapittel 3 - Resultatområder

Kongehuset

00.1 Kongelige besøk

HKH Kronprinsen besøkte Vest-Lofoten videregående skole i Vestvåøy kommune 12. april med tema Dignity Day.

HM Kongen deltok under markeringen "Norge 50 år i verdensrommet" på Andøy rakettskytefelt i Andøy kommune 18. august.

HM Kongen foretok den offisielle åpningen av Svolvær skole i Vågan kommune 20. august, og møtte samme dag lærlinger innen byggfag ved Læringskolen NESO/Austlofoten videregående skole.

00.2 Tildeling av ordener og medaljer

I 2012 behandlet Fylkesmannen 7 søknader om Kongens fortjenstmedalje, hvorav 5 ble innvilget.

Tildelingene har blitt håndtert fortløpende. Kunngjøringer etter tildeling blir publisert på vår nettside så snart som mulig.

Miljøverndepartementet

Resultatområde 01 - 06 Naturmanfold, vannforvaltning og forurensning

Det vises til foreløpig årsrapport på miljøområdet. Denne er sendt DN/KLIF. Det meste av oppdragene på disse resultatområdene er utført, men med svært ulik prioritering. Der konkrete oppdrag er nedprioritert har dette skjedd i dialog med aktuelt direktorat. Det som rapporteres her er ikke dekkende for alle oppdragene.

Forvaltningsreformen for store verneområder er ressurskrevende og komplisert. Forvalterne som sitter på én- til tremannskontorer har behov for et faglig nettverk for å kunne betjene styrene med naturfaglig og juridisk korrekte saksframlegg. De trenger også betydelig kunnskap om mulig verdiskaping i verneområdene, Fylkesmannen har lagt ned mye ressurser for kunnskapsoppbygging, faglig støtte og nettverksbygging. Dette anser vi som helt grunnleggende for at reformen skal bli vellykket. Vi bruker også betydelige ressurser på overvåking av vedtak som fattes jf. vår plikt til å påklage vedtak som er i strid med verneformål/vedtekter. Vi mener det også i framtida vil være nødvendig at Fylkesmannen bruker mye ressurser på oppfølging av reformen.

Utarbeiding av forvaltningsplan for naturreservatet på Jan Mayen er ikke påbegynt ut fra kapasitetsproblemer. Dette ble nedprioritert i samråd med DN.

Arbeidet mer revisjon/utviding av Saltfjellet-Svartisen nasjonalpark følger planene. Arbeidet med utredning av mulig nasjonalpark på Moskenesøya er i oppstartfasen.

Forvaltning av verneområder er avhengig god dialog med grunneierne. Vi har i 2012 prioritert arbeidet med forvaltningsplaner for Ramsar-områder og de verneområdene vi ut fra en risikovurdering mener er utsatt for størst trusler. For noen av områdene må vi bruke lang tid for å få den nødvendige gode dialogen med grunneierne og framdriftsplanene må da justeres.

Vi ser at kunnskapen om naturmangfoldloven i kommunene er begrenset. Vi gjennomførte i 2010 og 2011 kurs for kommunene i loven og det var meningen vi skulle gjennomføre kurs også i 2012. Pga kapasitetsmangel måtte

vi utsette dette til 2013. Kurs for fylkeskommunen ble gjennomført som planlagt.

Vi har siste året fått mange faglig spennende oppdrag knyttet til utvalgte naturtyper og prioriterte arter. Med oppdragene følger det bevilgning som for en stor del skal brukes til å bestille fagrapporter fra aktuelle konsulentfirmaer. Rapportene skal så danne grunnlag for utarbeiding av faggrunnlag, et arbeid Fylkesmannen skal utføre. Tildelingene til disse oppdragene kommer ut fra nødvendige budsjettprosesser først i februar/mars. Regler om offentlig innkjøp og fristene for bruk av disse midlene, kan i mange tilfeller gi et tidsløp som er utfordrende både for oss og de i konsulentbransjen. Våre oppdrag for utredning og oppfølging av prioriterte arter og utvalgte naturtyper gjennomføres i hovedsak i samsvar med oppdrag selv om vi dels har blitt noe forsinket som følge av anbudsprosessene.

Arbeidet med bekjempelse av G.salaris i Vefsn-regionen ble avsluttet med innsjøbehandling av Fusta-vassdraget i september. Vefсна og sidevassdrag ble behandlet i august. Arbeidet var et samarbeid mellom Fylkesmannen, Mattilsynet, grunneiere, kommune og med Veterinærinstituttet som utfører. Aksjonene var grundig planlagt. I tillegg til faglig praktisk planlegging, var det lagt betydelig vekt på HMS. Ca 140 personer deltok i hver av de to behandlingene som hver gikk over en uke. Det ble ikke meldt om uhell eller personskaade av betydning. Politiet var involvert med tanke på mulig sabotasje.

Forvaltning av anadrom fisk: Mange bestander har en kritisk lav produksjon. Det er derfor over tid arbeidet målrettet med driftsplaner, begrensning/stenging av fiske i elvene og sterk begrensning av sjølaksefisket m.m. Vi ser at situasjonen blir bedre i noen vassdrag. Vi mener å ha god kontroll på de tiltakene vi har råderett over; som fiskebegrensinger og kompensierende tiltak i regulerte vassdrag. Områder vi ser fortsatt kan utgjøre en stor trussel, er forekomst av lakselus i sjøen og innslag av rømt laks i vassdragene.

Helhetlig vannforvaltning: Embetet har et godt å tett samarbeid med fylkeskommunen og regionale statlige etater i dette arbeidet. Vårt oppdrag er knyttet til miljøkarakterisering av vannforekomster, overvåkingsprogram og tiltaksvurdering. Ressursene vi har fått for vår arbeidsinnsats, er på et knapt årsverk. Siste år har vi lagt ned en arbeidsinnsats på i overkant av 2 årsverk på bekostning av oppdrag finansiert over 1510. Vi ser likevel at vi vil få store problemer med å holde fristene for våre oppdrag. Dette kan igjen føre til at det er vanskelig å følge direktivets krav til framdrift.

Oljeforurensning: Med en lang kyst og betydelig skipsfart anser vi risikoen for utslipp å være relativt stor. Fylkesmannen i Nordland deltar derfor på IUA-enes øvelser. MOB-kartene vi har for kysten har mye gamle data. Særlig for Helgelandskysten er det områder hvor ny kartlegging av fuglebestandene vil være viktig for å få rette prioriteringer av mulige tiltak. Når vi får inn nye data, vil arbeidet med revidering av MOB-sjøkartene være viktig. Vi har ikke fått produsert MOB-landkart pga kapasitetsproblemer. Dette anser vi som uheldig, men vi har svært god kompetanse på geodata og tilgang til alle aktuelle miljøbaser. Grunnlaget for å kunne håndtere en krise uten MOB-landkart er derfor likevel bra.

Resultatområde 07 Godt bymiljø

Oppdragene med oppfølging av RPR for samordnet areal- og transportplanlegging, barn og unges interesser i tettstedsområder/byer og fortetting med kvalitet, følges opp gjennom innspill til oppstartmeldinger i arealplaner og gjennom høringsprosessen for de samme planene.

Resultatområde 08 Aktivt friluftsliv

Oppfølging av friluftsliv/allemannsrett gjøres gjennom vår behandling av saker etter Plan- og bygningsloven.

Utfører arbeidet som grunneier på vegne av staten i de statlig sikra friluftsområdene når det er aktuelt.

Resultatområde 09 Giftfritt miljø

Fylkesmannens arbeid med forurensede sedimenter:

Vi har fått midler fra Klif for å følge opp tiltaksplan for forurensede sedimenter i Ranfjorden. Vi innhentet i 2012 ny kunnskap om forurensingstilstanden i fjorden og hvor kildene er. Dette er et komplisert arbeid. En best mulig

kartlegging av kildene er nødvendig for å få aksept hos bedriftene som må bidra til opprydding. Kunnskapene kan brukes for å beregne hvor mye de enkelte forurensende bedriftene sitter med ansvaret for.

Oppfølging av skipsverft: Vi følger opp med pålegg til de utvalgte skipsverftene for opprydding av forurenset grunn slik at utlekking til havnene skal hindres. Samtidig har vi mistanke om at noen skipsverft enda ikke har kontroll på utslippene i samsvar med den nye forskriften som regulerer disse. Dette opplever noen skipsverft som konkurransevridende og det er stort behov for et tilsyn som dekker alle de viktige skipsverftene. Når vi i neste fase skal arbeide med opprydding i sedimentene utenfor skipsverftene vet vi at forurensingsbildet er sammensatt og med mange ulike forurenserere. Det vil da være behov for å lage en samlet plan for slik opprydding hvor alle forurenserere bidrar til opprydding. Det vil også være behov for nasjonale midler i et slikt arbeid.

Mudre- og dumpesaker behandles fortløpende. Arbeidet med disse sakene gir kunnskap om miljøgiftsituasjonen i havner, og kan danne grunnlag for fellesprosjekter.

Avfall og gjenvinning: Arbeidet med avfallsplaner for havner er prioritert ned pga ressursituasjonen. Det ble ført tilsyn med bare noen få havner. Utover dette er arbeidet utført i samsvar med oppdraget.

Grunnforurensingsbasen er kvalitetssikret.

Resultatområde 10 Rein luft

Luftforurensing har ikke vært en aktuell problemstilling for oss i 2012.

Arbeidet med støy behandles dels etter plan- og bygningsloven, dels etter forurensingsloven. Vi ser at det er lettere å unngå konflikter der en gjennom overordnet plan får skilt tiltak som gir mye støy fra mer støyfølsomme formål og vi gir derfor kommunene råd om at støy tillegges vekt når de arbeider med plansaker.

Resultatområde 11 Stabilt klima

Fylkesmannen gir råd og veiledning i kommunenes arbeid etter plan- og bygningsloven. Dette for at kommunenes planer skal ta hensyn til økt fare for flom, ras, springflo osv., og for at de skal planlegge på en måte som ikke øker transportbehovet unødige og ved at de tilrettelegger for bruk av kollektivtransport. I mange distriktskommuner er det vanskelig å se hvordan en kan tilrettelegge for økt bruk av buss.

Videre gir vi kommunene råd i deres arbeid med vann og avløp slik at anleggene blir dimensjonert for økte nedbørmengder/økt nedbørintensitet m.m.

Utover dette arbeider vi for at metangass fra avfallsanlegg/avfallsdeponier skal nyttes som en ressurs.

Oppfølging av kommunene i deres arbeid med klimaplaner er svært begrenset. Kommunene har laget første generasjon klimaplaner, men inntrykket er at disse bare i begrenset grad er fulgt opp. Med dagens utfordringer i kommunene og med de virkemidlene vi har, er vi usikker på om det er mulig å få vesentlige effekter om kommunene tar opp klimaplanene til revisjon.

Resultatområde 12 Resultatkrav knyttet til Tverrgående virkemidler

Viser til underkapitlene under dette resultatområdet.

12.1 Planlegging for en bærekraftig utvikling

Viser til rapportering under kapittel 2.4.

12.2 Tilsyn og konsesjonsbehandling

Pga. opplæring av to nye saksbehandlere innen tilsynsområdet, er omfanget av tilsyn blitt betydelig lavere enn planlagt, men tiden nyttet til tilsyn er i samsvar med oppdraget.

Gjennom oppfølging av konsesjoner/tilsyn er det avdekket tre brudd på konsesjon/miljølovverk som har medført anmeldelse. Dette viser hvor viktig det er at vi har ressurser til tilsyn og oppfølging av konsesjoner.

Vi gjennomførte kommuneundersøkelsen i tre kommuner i samsvar med oppdraget. Dette avdekket et behov for mer kompetanse og økt fokus på kommunenes oppfølging av sine miljøoppdrag. Høsten 2012 gjennomførte vi kurs for kommunene i temaet forurenset grunn-/bygge- og gravearbeid som en direkte følge av kommuneundersøkelsen som avdekket at kommunenes kunnskap på området ikke var god nok.

Utover dette har vi ingen kommentarer til 12.2.

12.3 Kunnskapsgrunnlag og miljøinformasjon

Kunnskapsgrunnlaget er viktig i all offentlig forvaltning. Arbeidet med systematisk kartlegging av og innlegging av miljødata i naturbasen, vannett/vannmiljø, rovbaser går framover. Vi ser at antall baser gjør det vanskelig å få samlet innblikk i alle basene som har miljøinformasjon vi trenger i vår saksbehandling og som andre offentlige aktører/utredere har behov for.

Vi har, for å redusere risikoen for at tilgjengelig informasjon blir oversett, nedsatt en basegruppe som har følgende oppgaver: Vurdere hvor behovet for nykartlegginger er størst, tilrettelegge informasjon/vise oversikt over aktuelle baser slik at saksbehandlere hos oss og andre offentlige etater får god nok tilgang til geodatareferert miljøinformasjon. I tillegg skal de se på hvordan en kan få lagt inn aktuell informasjon fra KU-utredninger foretatt av offentlige etater m.m. i forbindelse med søknader om arealdisponeringer. Pr i dag bruker vi internt et prosjekt vi kaller miljøinnsyn hvor det ligger lenker til alle de ulike basene. Eksternt har vi tilrettelagt for informasjon gjennom web-siden Nordlandsatlas.

Nye data forsøkes lagt inn fortløpende i databasen forurensing, men vi ser at vi har en del data som burde vært lagt inn, men hvor vi har et arbeidsmessig etterslep.

12.3SO3: Tildelte midler er brukt til kartlegging i "Vefsn kommunene". Dette er en samfinansiering med Nordland Fylkeskommune. Et mindre beløp er bruk til å overføre vegetasjonskartleggingsdata til Naturtypedata for Vega kommune.

12.3SO6: Marin naturtypekartlegging ferdigstilles i Saltenregionen i løpet av 2012 og det har vært oppstartmøte for Lofoten/Ofoten /Vesterålen i løpet av 2012 og den ferdigstilles i 2013.

Utover dette har vi ingen kommentarer til oppdraget.

12.4 Internasjonalt samarbeid

Vi har ikke hatt kapasitet til å ha en aktiv rolle i arbeidet i BEAC og har derfor ut fra kostnader med reise osv. valgt å ikke delta i aktivitet i 2012.

Nordkalottarbeidet er nyttig for kunnskapsdeling og forvaltning på tvers av landegrensene på Nordkalotten. Vi har her deltatt både i miljørådet og i utvalgte prosjekter.

Arbeidet med forvaltningsplan for naturreservatet på Jan Mayen ble prioritert ned i 2012. Arbeidet er ikke startet opp. Utover det er arbeidet med forvaltning av miljøinteressene her av et lite omfang og er utført i samsvar med oppdraget.

Ressursrapportering

Økning fra året før utover prisstigningskyldes at vi i 2011 hadde betydelige vakanser og av den grunn underforbruk. For 2012 var underforbruket betydelig mindre.

Resultatområde	Kapittel 1510	Fagdep.
01 Naturmangfold, vannforvaltning og vannforurensning	kr 5 979 162,63	kr 7 227 611,23
09 Giffritt miljø	kr 905 543,29	kr 699 828,46

Andre oppgaver under MD	kr 419 320,91	kr 0,00
11 Stabilt klima	kr 32 342,87	kr 0,00
12.1 Planlegging for bærekraftig utvikling	kr 3 092 649,04	kr 273 105,96
12.2 Tilsyn og konsesjonsbehandling	kr 1 824 942,63	kr 542 371,54
12.3 Kunnskapsgrunnlag og miljøinformasjon	kr 34 621,69	kr 0,00
12.4 Internasjonalt samarbeid (Finnmark)	kr 38 343,49	kr 0,00
Sum:	kr 12 326 926,00	kr 8 742 917,00

Landbruks- og matdepartementet

Resultatområde 21 Landbruksbasert næringsutvikling

21.1 Jordbruk

Sentrale utviklingstrekk i jordbruket

2012 skiller seg lite ut fra de foregående årene når det gjelder utviklingstrekene i jordbruket. Strukturendringene skjer fortsatt raskt, og er særlig merkbare innen melkeproduksjonen og saueholdet. Det totale antall bruk i drift går i gjennomsnitt ned med omlag 60 bruk (2,5 %) årlig og er nå nesten nede på 2400 i Nordland.

Melkeproduksjon er den klart dominerende driftsform i vårt fylke. Her opplever vi relativt stor investeringslyst og stor etterspørsel etter offentlig kapital til fornying av driftsbygninger. Behovet er stort selv om etterspørselen har avtatt noe siste år. I melkeproduksjonen har det skjedd store strukturendringer de siste årene, og vi ser at fagmiljø i noen bygder er i ferd med å forsvinne. Tidligere har vi hatt stor etterspørsel etter kjøp og leie av melkekvoter, med den følge at prisene har holdt seg høye. Interessen for kjøp og leie av kvoter har nå avtatt. Tendensen går fortsatt mot utbygging av store bruk med melkerobot, i stor utstrekning basert på omfattende jordleie og kvoteleie, men omfanget av de aller største utbyggingssakene er på tur ned. Interessen for etablering av nye samdrifter har gått tilbake etter at muligheten for leie av melkekvoter ble innført. Antall melkebruk nedlagt siste år er 61, men samlet melkeproduksjon holdes i grove trekk oppe. Vi ser også en klar tendens til forskyvning av melkekvoter fra nord til sør i fylket; i nordfylket går produksjonen ned mens den øker noe i sør. TINE har med støtte fra Fylkesmannen i løpet av året gjennomført en større undersøkelse blant melkebønder i fylket. Prognosene viser at utviklingen vil fortsette, og at total melkemengde vil synke med 7 % fram til 2017. Undersøkelsen viser også at rekruttering til yrket er en stor utfordring.

Vi ser noe av den samme tendensen i saueholdet, der det etter hvert er kommet flere store sauebesetninger. Saeantallet er nå svakt synkende etter flere år med økning, gjerne på grunn av omfattende utfordringer knyttet til tap av beitedyr til rovvilt. Det er en viss forflytning av saueholdet fra rovdyrutsatte strøk til rovdyrfrie områder, men denne tendensen er ikke entydig. Vi har også eksempler på etablering av store kjøttfe-besetninger, en produksjonsform som fortsatt er i vekst i Nordland. Ammekyr utgjør nå omlag 25 % av det totale antall kyr i fylket. Nordland har fortsatt en liten og stabil produksjon av geitmelk, samt en stabil produksjon av svinekjøtt med dyktige produsenter. Grønnsaker i stor skala produseres nå av bare noen få produsenter, det samme gjelder potetproduksjonen – som også er synkende. Nye bygdenæringer begynner etter hvert å få et betydelig innpass som inntektsgrunnlag på mange bruk. Her mangler vi tallmateriale som dokumenterer omfang og betydning.

En viktig drivkraft for utvikling av jordbruket er sterke fagmiljøer. Vi ser tydelig at satsingsvilje og investeringslyst er størst i områder der jordbruket fortsatt har en sterk posisjon. Et velfungerende veiledningsapparat, inkludert kommunal landbruksforvaltning, er i tillegg en viktig faktor. I Nordland mener vi også å kunne se effekter av større kompetansehevede tiltak gjennom blant annet Innovasjon Norges tilbud om Fram Agro og spesielt Tines satsing mot melkeprodusentene innenfor tema som bedriftsledelse og planlegging. Når det gjelder nye næringer, er mobilisering, kompetanseheving og nettverksbygging viktige tiltak for å øke tilfanget av tjenestetilbud og produkter.

2012 var et godt år for grasavlinger generelt, uten store vinterskader. Mye tele og kjølig sommer medførte imidlertid en avlingssvikt i potetproduksjonen, og særlig grønnsakavlingene ble skadelidende. Disse produksjonene har totalt et lite omfang i vårt fylke.

Hovedutfordringer for forvaltningen

Landbruksforvaltningen i mange av Nordlands 44 kommuner preges av å være lavt bemannet, ofte kun én delt stilling. Når den formelle kompetansen heller ikke alltid er på plass, er det forståelig at regelverksforvaltning og bruk av økonomiske og juridiske virkemidler kan være noe mangelfull. Dette er avdekket i forvaltningskontrollene de siste årene. Dermed vil også næringen i de enkelte kommuner ikke få den hjelp og service de bør forvente. Fylkesmannen har tatt tak i dette gjennom prosjektet «Kommunedialogen i Nordland», der det blant annet pekes på mulighet for tettere samarbeid mellom nabokommuner for å heve kompetanse og gi et bedre tilbud.

Når forvaltningen ikke fungerer tilfredsstillende i kommunene, fører det blant annet til merarbeid for embetet i form av manuell behandling av søknader om produksjonstilskudd. Det brukes mye tid på å veilede kommunale saksbehandlere over telefon.

Bruk av rovviltkompensasjon

Vi fikk i 2012 tildelt 200 000 kroner fra LMD til regionale og lokale tiltak i landbruket til blant annet arbeidet med rovviltforvaltning. Deler av disse midlene er benyttet til å styrke saksbehandlingen og kvalitetssikring av forebyggende og konfliktdempende tiltak innenfor rovviltforvaltningen, samt til utadrettet tiltak mot beitenæringene og kommunene. Landbruksavdelinga (LAN) og miljøvernavdelinga (MVA) har et tett samarbeid om rovviltforvaltningen i Nordland. I tillegg deltar LAN aktivt i den generelle rovviltforvaltningen i fylket sammen med MVA og Rovviltnemnda. LAN er en del av sekretariatet for nemnda. Landbruksavdelingen timeførte 900 timer på området i 2012.

Nordland har fortsatt et stort konfliktnivå mellom beitenæringene og rovviltinteressene. Det er bra tilgang på midler til forebyggende og konfliktdempende tiltak, men det er en stor utfordring å finne virkemidler som i vesentlig grad bidrar til lavere tap. Hiuttak har vist seg å være effektivt.

Beitebruk og tapsstatistikk

Nordland er et stort husdyrfylke med omfattende beitebruk. Vi har hatt ca. 210 000 sau og lam på utmarksbeite i fylket de senere år. Vi har en god del storfe på beite, både utmark og innmark, men har ikke noe eksakt tall for det. Mer ammekyr har styrket storfebeitingen. I tillegg høster geiter av utmarka.

Gjengroing er en stor utfordring. I regionalt miljøprogram har en vært bevisst på at beiting er det viktigste virkemiddel for å hindre gjengroing. Derfor har vi i Nordland flere tiltak som skal stimulere til mer beitebruk. De tre viktigste ordningene er miljøtilskudd til beitelag, miljøtilskudd til dyr på beite og miljøtilskudd til vedlikehold av utmarksgjerder. Tap til rovvilt er en av de største utfordringene for å utnytte beiteressursene i Nordland.

Tall for miljøtilskudd til beitelag og tapsstatistikk, se tabelldata. Totaltapet gikk endelig ned siste år for fylket samlet, men det er en god del variasjoner i tapsbildet i fylket.

Tapsstatistikk sau på utmarksbeite

Embeter	Antall sau sluppet (innen organisert beitebruk)		% tilslutning til org. beitebruk i fylket	Tapsprosent		Total tapsprosent	
	Sau	Lam		Sau	Lam	2011	2010
FMNO	61404	98490	77	4,19	11,08	7,16	8,42
Sum	61404	98490	77	0	0	0	

21.2 Skogbruk

Utviklingen i skogbruket

Det er fortsatt en liten økning i avvirkningen i fylket sammenlignet med foregående år. Vi registrerer en liten økning i aktiviteten innen planting og særlig ungskogpleie. Tallene viser riktignok en økning, men i forhold til behovet er det fortsatt lav aktivitet.

Vi mener å merke en positiv dreining i forhold til igangsettelse og nye ønsker om skogsbilveibyggning. Dette er det derimot vanskelig å tallfeste.

Arbeidet med *Hovedplan vei* er dessverre ennå ikke kommet i mål. Det har vært et langtekkelig arbeid å få kommunene til å ta tak i dette arbeidet, men vi ser heldigvis at stadig flere kommuner er kommet gjennom fase 1 i arbeidet. Dette med stor grad av tilrettelegging fra Fylkesmannen og kystskogbrukssamarbeidet. Vi ønsker å få

igjennom rundt 30 av fylkets kommuner, som vi mener har en skogdekning av slik karakter at hovedplan er å anbefale. Arbeidet fortsetter.

Kaiprosjektet på Drag ble ikke iverksatt i 2012, det har vært utfordringer med kostnader og finansiering. Et møte på slutten av året med mange involverte til stede la løpet for veien videre, og søknader om tilleggsfinansiering ble sendt og er behandlet. Vi forventer igangsettelse i 2013.

Mosjøen Havn KF er med i prosessen med kaipengene fra revidert nasjonalbudsjett. Prosessen fortsetter i 2013.

Bemanningsmessig har det også i 2012 vært endringer/utfordringer for oss. Prosjektet Økt verdiskaping i Nordlandsskogbruket ble avsluttet i år, dermed var også engasjementet til vår prosjektleder utløpt. Hennes bidrag til aktivitet i fylket har vært betydelig de tre år prosjektet varte og fravær av denne funksjonen merkes utover året. I tillegg har vi hatt vakant skogstilling siden våren.

Det ble holdt oppstartsmøte for Skognæringsforum Nordland, som er del av Skognæringa Kyst. Møtet var positivt til etablering og et interimsstyre har jobbet gjennom 2012 for endelig etableringskonferanse på nyåret 2013. Fylkesmannen støtter opp om dette arbeidet med sekretærfunksjon.

Utfordringene på skogområdet i fylket.

Vi velger i år å rapportere kun på én utfordring, da vi ser denne som så stor for fremtidig aktivitet i fylket at det for oss er viktigere enn noe annet å få akkurat dette frem.

Vi ser det som en stadig større trussel mot fremtidig hogstaktivitet i fylket at det ikke kommer endelig avklaring om endring av system og forskrift om skogbruksplanlegging. 2012 var siste året før krav til MIS-kartlegging iht levende skog slår inn. Riktignok kan man basere seg på dispensasjon i ytterligere tre år, men med den fremdrift og aktivitet regelverket rundt skogbruksplanlegging fører til i Nordland, klarer ikke vi å se hvordan dette skal kunne være i nærheten av å være på plass innen 2016. Vi har pr i dag registrert kun syv kommuner med hel eller delvis MIS-kartlegging. Dette vil bety store utfordringer og hindringer for skogbruksaktiviteten i fylket innen tre år.

Vi har gjennom året ryddet opp i alt gammelt som ligger av takstprosjekter i fylket. Dere vil finne detaljer rundt dette i T-skog. Etter denne oppryddingen har vi to prosjekter som det fortsatt er liv i. Disse to gjelder Ofoten (Ballangen, Narvik, Tjeldsund og Evenes) og Steigen. Ingen av prosjektene ser ut til å bli spesielt vellykkede, dekningsgraden er så lav at det for tiden er vanskelig å finne en måte å i det hele tatt få gjennomført en delkartlegging i disse kommunene. Ut over det har vi ingen kjennskap til andre aktuelle prosjekter.

Oversikt over hvordan Fylkesmannens arbeid på området har bidratt til resultater og aktivitet.

Vi har i 2012 fått på plass strategisk plan for Nordlandsskogbruket 2012-2025. Denne tar for seg de viktigste utfordringer og satsningsområder i fylket. Nå fikk vi i 2012 i samme vending bestilling på å lage en regional skog- og klimaplan, som ferdigstilles i disse dager. Vår strategiske plan vil nok være vårt hoveddokument for videre arbeid fremover.

Vårt bidrag til resultater og aktivitet er etter hvert nokså begrenset. Bemanningsreduksjoner og fokus på myndighetsutøvelse med det som medfølger dette fører til en nokså stor avstand mellom vårt daglige virke og de praktiske resultater ute i skogen. Vi har jobbet målbevisst særlig innenfor temaet infrastruktur, med stor innsats på Hovedplan vei og på revidering av NMSK tilskudd til vei, taubane og anna driftstilskudd. Vi prioriterer disse tildelte midlene i stadig større grad mot veier som utløser størst mulig verdiskaping. Vi prioriterer skogsbilveier på bekostning av de enklere traktorveiene. Videre prioriteres veier som inngår i Hovedplan vei og som gir en helhetsløsning for skogområdet uten unødig hensyn til eiendomsgrenser. Vår prioritering i fordelingen mellom vei og andre driftstilskudd er nok omstridt, men vi ser det som det helt klart viktigst å prioritere veier for å kunne bygge opp under et levedyktig skogbruk i fremtiden.

For øvrig går det meste av vår tilgjengelige kapasitet til drift av de pålagte oppgaver innen saksbehandling, tilskuddsforvaltning og veiledning.

Det utviklingsarbeid som på sikt har mål av seg å bidra til resultater og aktivitet skjer i stor grad gjennom kystskogbrukssamarbeidet. Vi ser etableringen av Skognæringsforum Nordland som et viktig bidrag i så måte.

21.3 Bygde- og næringsutvikling

Avvik

Fylkesmannen har heller ikke i 2012 hatt noen satsing på småkraftverk. Fylkesmannen deltar imidlertid som konsortie-part i VRI-programmet for Nordland, og har gjennom denne deltakelsen fått muligheten til å påvirke satsingen på ny fornybar energi, herunder arbeidet med småkraftverk.

Samarbeid med regionale aktører

Se rapportering under kapittel 2, Næringsutvikling og Innovasjon. Fylkesmannen i Nordland arbeider mye i partnerskap, og vi ser at dette har stor betydning for de resultater som oppnås. Denne type samarbeid videreutvikles stadig. I løpet av 2013 skal det utarbeides en temaplan for landbruk som skal behandles i Fylkestinget i Nordland. I 2012 er regionalt næringsprogram for landbruket i Nordland 2013-2016 ferdigstilt. Utarbeidelsen har skjedd i nært samarbeid med Partnerskap Landbruk Nordland som i tillegg til representanter fra faglagene består av representanter fra Innovasjon Norge, Nordland fylkeskommune og KS. I prosessen med revisjon av næringsprogrammet ble partnerskapet utvidet til også å omfatte samvirkeorganisasjonene, og medvirkningen fra eksterne parter har vært omfattende. Det regionale næringsprogrammet følges opp av Innovasjon Norge, fylkeskommunen og Fylkesmannen innenfor sine respektive ansvarsområder. Fylkesmannen har i tillegg løpende kontakt og oppfølging av Bioforsk Nord Tjøtta i forbindelse med at Fylkesmannen tildeles fagsentermidler fra LMD, som viderefordes til Bioforsk. Det er etablert en systematisk oppfølging som består i at partene møtes hvert tertial for å rapportere og drøfte bruken av fagsentermidlene.

Regionalt Utviklingsprogram (Rup) er godt etablert i Nordland. I forbindelse med utarbeidelse av ny planstrategi for Nordland, ny fylkesplan og Utviklingsprogram Nordland (handlingsprogrammet UPN) har Fylkesmannen vært involvert i arbeidet.

Fylkesvise BU-midler

Regionalt næringsprogram for landbruket i Nordland 2013-2016 har fått nye strategiske satsingsområder: Kompetanse, Rekruttering og Innovasjon og entreprenørskap. Satsingsområdene og øvrige endringer i programmet vil få konsekvenser for bruken av BU-midlene fra 2013. For 2012 har regional næringsstrategi 2007-2011 (forlenget ut 2012) sammen med forskrift og sentrale styringsdokumenter dannet grunnlaget for vår prioritering og bruk av BU-midlene i Nordland.

Nordland fikk for 2012 en tildeling på kr 33,80 mill. I tillegg ble det gitt en låneramme for rentestøtte på kr 72 mill. Midlene var fordelt med kr 29,51 mill. til bedriftsrettede tiltak og kr 4,29 mill. til utviklings- og tilretteleggingstiltak.

Bedriftsrettede BU midler

Ifølge oppdragsbrevet fra FM fikk IN i 2011 tildelt kr 29,51 mill. i BU-tilskudd (mot kr 27,47 mill. i 2011), pluss låneramme for rentestøtte på kr 72,0 mill. (samme som i 2011). I tillegg disponerer IN overførbare midler fra 2011 med kr 1,1 mill. innen tilleggsnæringer og ca. kr 7,2 mill. i låneramme for rentestøtte.

Av årets tildelte tilskuddsramme ble det avsatt kr 20,66 mill. til tradisjonelt landbruk (70 %) og kr 8,85 mill. kr til nye næringer (30 %) i tråd med intensjonen i næringsstrategien. Det ble ikke avsatt midler til risikolåneordningen pga fortsatt liten aktualitet. I tillegg disponerte IN i 2012 også noe inndratte midler (tilskudd og rentestøtte) fra tidligere års tilsagn som helt eller delvis ikke var benyttet innen fristene for gjennomføring.

IN Nordland hadde ingen søknadsfrister for BU-ordningen i 2012 og har behandlet søknader gjennom hele året. Tidligere år ble det satt søknadsstopp for innsendelse av søknader tidlig på året på grunn av et høyt antall søknader. Dette var ikke tilfellet i 2012.

I alt ble det i 2012 gitt 66 tilsagn. Totalt omsøkt var 77.

Rammen for tradisjonelt landbruk er benyttet, inkl. inndratte midler. For tilleggsnæringer har Innovasjon Norge fortsatt disponible midler av årets ramme, i tillegg til midler overført fra 2011 og inndratte midler i 2012. Dette gjør at vi fortsatt har en rest på ca. kr 3,7 mill. Restrammer er på vanlig måte overført til 2013. Årets bevilgning av rentestøtte er disponert, men også her har vi inndratte midler i 2012, samt overførte midler fra 2011, som gjør at vi ved utgangen av 2012 hadde ca. kr 11,1 mill. i rest.

Det er heller ikke i 2012 bevilget risikolån og følgelig heller ikke brukt BU-tilskudd til tapsfond.

Søknadspågangen i 2012 har vært noe lavere enn de seneste årene innenfor tradisjonelt landbruk, og det er fortsatt relativt få søknader innenfor tilleggsnæringer. Generelt kan vi si at de fleste gode prosjektene innenfor både tradisjonelt landbruk og nye næringer er prioritert for midler i 2012.

8 søknader innenfor tradisjonelt landbruk ble avslått. Det var 1 klage på avslag, men denne ble ikke imøtekommet. Begrunnelsen for avslag er vanligvis manglende ressursgrunnlag (manglende avtaler på kjøp/leie av kvote og jord) sett opp mot investeringen, samt svak lønnsomhet eller høyt gjeldsnivå.

Innenfor bevilget tilskudd ved generasjonsskifte gjaldt 8 saker melk/storfe, mens 2 saker gjaldt sau. En sak ble avslått innenfor denne ordningen.

Prosjektene er en blanding av nybygg og utvidelser/ombygginger av eksisterende bygg, samt at de fleste også innebar en større eller mindre økning i produksjonen. To av de innvilgede søknadene vedrørende utbygginger innenfor melk gjaldt eksisterende samdrifter, ingen søknader fra nye samdrifter. Andelen søknader hvor produksjonsøkningen sikres med kvoteleie er fortsatt høy.

Det ble innvilget en søknad med økologisk produksjon (ammeku).

Nye næringer

Det var flere etablererstipend (nye bedrifter) i 2012 enn året før (fra 2 til 3), mens tilsagn til bedriftsutvikling (eksisterende bedrifter) var færre (fra 7 til 6). Antall saker vedrørende investeringstilskudd var lavere, fra 13 i 2011 til 8 i 2012. Gjennomsnittskostnad pr. prosjekt var litt høyere i 2012 (kr 2,16 mill.) enn i 2011 (kr 1,35 mill.). Største investeringsprosjektet hadde en kostnadsramme på rundt kr 5,7 mill. (ysteri), mens det minste var på ca. kr 0,27 mill. (gårdsbakeri).

Grønn omsorg/inn på tunet, utvikling/videreforedling av gårdsprodukter og reiseliv/ opplevelsestilbud, var områdene det ble bevilget tilskudd til i 2012.

Rentestøtte

Rentestøtte gis til delvis dekning av rentekostnader for lån tatt opp i privat bank eller hos IN. Støttesatsen for 2012 var 1,2 %. Støttesatsen justeres årlig, også for gamle tilsagn om rentestøtte. Variasjonen i lånegrunnlaget som er bevilget rentestøtte innenfor tradisjonelt landbruk var fra kr 360 000 til kr 5 610 000.

I 2012 ble maksimalsatsen for rentestøtte (60 %) brukt i alle innvilgede prosjekter. Rest ramme, som overføres til 2013, gjelder inndratte midler i løpet av året og overførte midler fra 2011.

Tilretteleggingsmidlene

Fylkesmannen har i 2012 bevilget i alt kr 2 192 764 fra tilretteleggingsmidlene til 19 ulike prosjekter. Det er 11 flere saker enn i 2011, men søknadsomfanget på sakene er lavere. Det er behandlet i alt 28 søknader med et samlet søknadsbeløp på kr 4 634 064. To av søknadene er trukket av søker, to av søknadene er overført til Nordland Fylkeskommune, fem søknader har fått avslag og en av søknadene har fått et foreløpig svar.

Videre er det en del prosjekter som har vært under drøfting/vurdering i løpet av året, men som ikke har kommet så langt at Fylkesmannen har mottatt endelig søknad. Det ble gjort en ekstra annonsering av midler på slutten av året noe som resulterte i flere søknader. Flere av disse kom inn for seint til å bli behandlet i 2012, ubehandlede søknader per 31.12.12 hadde et søknadsomfang på drøyt kr 2 millioner.

De fem søknadene som har blitt avslått i 2012, har alle vært utenfor formålet med/retningslinjene for bruken av BU-midlene i Nordland. Ingen av avslagene på søknader om støtte til utrednings og tilretteleggingsprosjekter er påklaget. Alle prosjekter som har blitt tildelt midler har vært innenfor de prioriterte innsatsområdene i næringsstrategiene.

Totalbudsjett, for de utrednings- og tilretteleggingsprosjektene som er innvilget BU-midler, er på døyt 40 mill. kroner. Dette underbygger den betydningen BU-midlene har med tanke på å utløse aktivitet relatert til næringsutvikling i og i tilknytning til landbruksnæringa. Mange av prosjektene det er bevilget midler til, er samarbeidsprosjekter mellom ulike lokale og regionale aktører. Dette bidrar til at den kompetanseoppbygging som skjer gjennom de ulike prosjekter utgjør en varig styrking av lokal og regional kompetanse.

I løpet av 2012 har Fylkesmannen avsluttet flere store utviklingsprosjekter innenfor Grønt Reiseliv, småskala matproduksjon og bioenergi og økt verdiskaping i Nordlandsskogbruket. For flere av arbeidsområdene vil det bli igangsatt ny satsing i løpet av 2013 der det som en del av finansieringen vil bli vurdert bruk av BU-tilskudd.

Mat

Fylkesmannen har inneværende år avsluttet prosjektet "Nordland - en kulinarisk opplevelse". Prosjektet har hatt

som mål å skape større mangfold av lokalt- og regionalt baserte matprodukter i Nordland, og det meste av arbeidet knyttet til lokalmat og matspesialiteter har vært gjort gjennom dette prosjektet. Siste aktivitet i prosjektet var studietur til Grüne Woche 2012 for gårdbrukere fra Nordland. I tillegg til dette, har vi vært delaktige i styringsgruppe for planlegging av Nord-Norges deltakelse på Grüne Woche 2013. Videre har vi representert Fylkesmennene i Nord-Norge i styringsgruppen for kompetansenettverket for Nord-Norge.

Nordland Fylkeskommune leder et interregprosjekt som heter LOCFOOD. Dette er et prosjekt som skal bidra til å forbedre regional politikk og strategier for småskala mat- og opplevelsesbedrifter, og fremme entreprenørskap og bedriftsutvikling i denne delen av lokalt næringsliv. Fylkets strategi for utviklingen på lokalmatområdet "Strategisk plan for småskala matproduksjon i Nordland" hadde varighet fra 2008-2010. Dette året har partnerskapet (Nordland Fylkeskommune, Innovasjon Norge og Fylkesmannen) startet planleggingen av en ny helhetlig strategi for lokalmatområdet. Det er nylig opprettet en "Ressursgruppe mat", hvor Nordland Fylkeskommune skal ha sekretariatsfunksjon, men hvor både Innovasjon Norge og Fylkesmannen skal være deltakere. Ett av formålene med å opprette denne gruppen, er at gruppen skal gå i gang med arbeidet med ny strategi. Parallelt med dette vil LOCFOOD gi viktige erfaringer og prosesser knyttet til å utvikle en den nye strategien. Fylkesmannen har ingen formell rolle i dette prosjektet, men vil bidra inn i prosjektet etter avtale med fylkeskommunen.

Grønt reiseliv og utmarksnæringer

I løpet av 2012 har Fylkesmannen arbeidet fram en ny Handlingsplan for Grønt reiseliv i Nordland 2013-2015. Dette er et samhandlingsdokument mellom først og fremst Fylkesmannen og Nordland fylkeskommune som har til hensikt å peke på utfordringer, mulige løsninger og strategier for den inneværende planperioden. Planen er fundert på et stort verksted der Innovasjon Norge, Landbrukets næringsorganisasjoner, destinasjonsselskaper, Nordlandsforskning, Hanen Nordland, Nordnorsk reiseliv as, frittstående «reiselivsbønder» m.fl. ble bedt om å komme med alle sine innspill i anledning saken. På bakgrunn av denne handlingsplanen er det initiert et eget prosjekt i regi av Fylkesmannen der samarbeidspartner og medfinansør er Nordland fylkeskommune. Totalbudsjett for hele prosjektet er på tilsammen 5,3 millioner.

I tillegg til dette er det også gjennom deltakelsen i VRI-programmet initiert et større forskningsprosjekt som har til hensikt å sette søkelys på hvem som er grønt-reiselivs bøndenes kunder. Sentrale spørsmål er her hvem gårdsturisten er og hva det er som utløser salg. Et annet VRI forskningsprosjekt som er avsluttet i 2012 er kartleggingsprosjektet *Gårdsturisme i Nordland*. Dette prosjektet gav oss mye nyttig informasjon i den videre satsingen mot flere etableringer av grønt reiselivsbedrifter i fylket. Et tredje VRI-kompetansemeglingsprosjekt som ble ferdigstilt i 2012 er om muligheter i ulike markeder for etableringen av atriumsbygg i fjøset på fjellgården Eldsmo i Hattfjelldal. Et fjerde VRI-forprosjekt har som hovedmål å finne aktører i Nordland som ønsker å drive med hesteturisme som næring. Det er en fordel om disse også ønsker å bruke Nordlandshest/Lyngshest i stedet for importerte raser. Forprosjektet ønsker også å kartlegge hvordan det kan legges til rette for turriddingstilbud i reiselivet med hest i regionen.

Fylkesmannen har i 2012 tatt opp arbeidet med utmarksnæringer. Dette har resultert i flere tiltak. Blant annet har vi i samarbeid med Nordlandsforskning initiert et regionalt forskningsfondsprosjekt med arbeidstitel: *Å verdsette utmark*. Prosjektet går kort fortalt ut på å kartlegge og verdsette utmarksressurser i Nordland. Forskerne vil identifisere hva utmarksressursene er, studere hvordan disse brukes og verdsettes, kartlegge kunnskapshull og gjøre en foreløpig vurdering av hvordan utmarksressursene i Nordland kan verdsettes. Gjennom deltakelse i VRI-programmet er det tatt initiativ til flere forskningsprosjekter: ett som omhandler kartlegging av dagens infrastruktur og tilbud i, og i tilknytning til, de vernede områdene (Gjelder Midtre Nordland Nasjonalparks styres område), et annet som går på å kartlegge de besøkende til verneområdene i Midtre Nordland, og et tredje som går på arrangere en dialogkonferanse på bakgrunn av en spørreundersøkelse som fylkeskommunen, Fylkesmannen og Innovasjon Norge har gjort blant samiske reiselivstilbydere i fylket. Dette sees på som en oppstart av et mulig nettverk for denne sårbare delen av næringa. I tillegg er det utviklet et forprosjekt som har til formål å utvikle en plan for bruk av geotoper som en del av opplevelsesproduksjonen for de involverte reiselivsbedriftene og eventuelt angjeldende kommuner (Sør-Helgeland og Leka i Nord-Trøndelag).

Inn på tunet

Det ble også i år jobbet med formidling av mulighetene i forbindelse med IPT-løftet. Informasjon ble sendt ut til kommunene og kommunisert over våre nettsider, samt at vi hadde direkte kontakt med en del kommuner og noen enkelte gårdbrukere som også tok kontakt med interesse om satsning i sin kommune. Dessverre kom det ikke inn noen nye søknader i år, dette i stor kontrast til de to foregående år. Vi har hatt flere gode søknader foregående år som ikke har nådd opp og antar at noe av grunnen til manglende søknader i år skyldes foregående avslag.

Oppfølging av Inn på tunet løft kommunene:

I Ballangen har vi hatt kontakt med landbrukskontoret i forbindelse med sluttrapport til Innovasjon Norge.

Flakstads forprosjekt fra 2010 vurderer vi som vellykket. Det har vært meningen at de skal jobbe videre med en felles søknad i lag med Vestvågøy kommune.

Vefsn kommune, her er det innvilget et 2-årig prosjekt i 2011.

Det har for øvrig i 2012 ikke vært utstrakt arbeid tverrsektorielt, vi har derimot hatt engasjement rettet mot kvalitetssikring av inn på tunet, gjennom KSL-kurs og godkjenning av IPT-tilbydere gjennom Matmerk. Så langt har vi 8 godkjente IPT-tilbydere i Nordland, og 32 tilbydere har passert første milepæl i godkjenningsprosessen. Det ble avholdt 3 KSL-kurs med ca. 40 deltakere.

Resultatområde 22 Klima- og miljøtiltak i landbruket

22.3 Miljøprogram og miljøplan

Måloppnåelse for virkemidlene i regionalt miljøprogram

Målene i RMP for 2009-2012 har bestått av hovedmål, prosessorienterte delmål og mål for virkemiddelbruken. Det er vanskelig å foreta en objektiv måling av miljøeffekten av virkemiddelbruken, men inntrykket er at tiltakene i hovedsak har vært målrettet og har bidratt til å gi positive resultat.

I forbindelse av rulleringen av RMP har flere kommuner, faglagene, landbruksrådgivinga og andre pekt på at følgende ordninger har hatt en positiv miljøeffekt og bør derfor videreføres:

- Tilskudd til vedlikehold av gjerder
- Tilskudd til vedlikehold av porter og klyv
- Tilskudd til skjøtsel av veikanter

Den nye RMP-menyen gir imidlertid ikke rom for å videreføre tilskudd til skjøtsel av gjerder, porter og klyv.

Flere har også pekt på at det er behov for å prioritere ordninger som kan fremme god agronomi, ikke minst for å redusere utslipp til luft og vann. I forbindelse med beiteareal for gås, påpekes det også at beitende grågås er et økende problem.

Hovedprioriteringer for bruken av SMIL-midlene og hvordan fylkesmannen har arbeidet med koplingen mellom SMIL og RMP

Også i 2012 har Fylkesmannen i tildelingsbrevet til kommunene lagt vekt på at SMIL-midlene skal forvaltes i tråd med målene i regionalt miljøprogram (RMP). I brevet ble det presisert at Fylkesmannen ved fordelingen av midlene til kommunene også har vurdert om kommunene sine tiltaksstrategier *tar stilling til og iverksetter tiltak i forhold til miljøutfordringene slik de framkommer i RMP. Vi har også lagt vekt på om kommunens rapportering for 2011 viser god forvaltning av miljøvirkemidlene i forhold til måloppnåelse, effektiv bruk og gode kontrolltiltak.* En vurdering av totalt ansvar, herunder saker med utgått arbeidsfrist, er også vektlagt ved fordelingen. Det er også formidlet til kommunene at Fylkesmannen forutsetter at de skal ha en aktivitetsfremmende forvaltning av midlene.

I rapporteringsskjemaet for forvaltning av SMIL-midlene ble kommunene bl.a. bedt om å vurdere egne tiltaksstrategier opp mot miljøutfordringene slik de er beskrevet i RMP.

Tilstanden og utviklingen av biologisk mangfold og kulturminner i jordbruket og bruken av virkemidler i forhold til målsetningene

Fylkesmannen har ikke noe program for overvåking av utviklingen av biologisk mangfold og kulturminner i jordbrukets kulturlandskap i Nordland. Sentrale utviklingstrekk framgår imidlertid av Skog og landskap sine rapporter 06/2010 *Status og utvikling i jordbrukets kulturlandskap i Nordland, Troms og Finnmark*, og 24/2011 *Kulturminner og kulturmiljøer i jordbrukets kulturlandskap (Rapport fra 3Q-prosjektet årene 2004-2008).*

3Q-overvåkingen bekrefter at den mangeårig negative trenden for jordbruket i Nord-Norge er godt synlig i jordbrukets kulturlandskap. Omfanget og økningen av areal som i 3Q blir klassifisert som «usikker drift» er langt større i Nordland enn hva en for eksempel finner på Østlandet. Resultatet av denne utviklingen er bl.a. økt gjengroing og tap av biologisk mangfold, samt tap av kulturminner.

Fylkesmannen mener at bruken av de tilgjengelige virkemidlene som miljøtilskudd, SMIL, samt midlene til utvalgte kulturlandskap, Vega verdensarvområde og utvalgte naturtyper (i Nordland slåttemark og kystlynghei) er målrettet.

Utviklingen, utfordringene og målene er klare. Samtidig har vi selv etter god målretting og streng prioritering for lite midler til å kunne nå miljømålene som er satt.

Den største utfordringen er imidlertid knyttet til at hvis dagens næringsutøvere eller de unge ikke opplever rammevilkårene som akseptable, så er de ikke interessert i å videreføre et jordbruk basert på beitedyr.

Tilstand og utvikling for forurensning fra landbruket i vannområder som er valgt ut i første planperiode

Første utgave av *Forvaltningsplan for vannregion Nordland* og *Tiltaksprogram for vannområde Ranfjorden* ble ferdig i 2009 og gjelder for planperioden 2010-2015. I forbindelse med utformingen av disse dokumentene ble det gjennomført en kartlegging av vannkvaliteten i utvalgte lokaliteter.

Når det gjelder landbruket, slår forvaltningsplanen fast at *Avrenning fra jordbruks-aktivitet er ikke vurdert som noe betydelig problem i de store og vannrike elvene. Enkelte små vassdrag og sidebekker til store vassdrag er imidlertid betydelig påvirket av jordbruksforurensning.*

Vannforskriften forutsetter at det innen utgangen av 2013 foreligger tilstrekkelige regionale programmer som gir en helhetlig overvåking av tilstanden i vannforekomstene. Oppstartsmøte for arbeidet med *Regionalt overvåkingsprogram i vannregion Nordland* ble arrangert den 05.12.12. Fylkesmannen finner det vanskelig å beskrive utvikling for forurensning fra landbruket i vannområde Rana, så lenge overvåkingsprogrammet ikke er startet.

Status og behov for oppfølgingstiltak fra forvaltningens side i miljøplanarbeidet

Fylkesmannen formidler betydningen av Miljøplan til kommunene i forbindelse med forvaltningen av SMIL-midlene og miljøtilskudd, og i forbindelse med kommunenes foretakskontroller. Fylkesmannen har også fokus på Miljøplan når det gjennomføres forvaltningskontroll av SMIL og miljøtilskudd i kommunene.

Fylkesmannen er gjennom fullmaktsbrevet fra SLF for 2013 kjent med at erfaringen med Miljøplan vil bli gjennomgått i 2013. I den anledning ber vi om at det vurderes å slå sammen Miljøplan trinn 1 og trinn 2. Vi tror tiden er inne for dette. En miljøplan er enklere å forholde seg til for foretakene, og lettere å forklare og kontrollere for forvaltningen.

Arbeidet med klimatiltak

I 2012 har innsatsen innen klimatiltak i første rekke vært ført som en del av arbeidet med revisjon av Regionalt miljøprogram og til en viss grad arbeidet med Regionalt skog- og klimaprogram. Klimaarbeidet har også vært et kriterium for tildeling av informasjonsmidler fra Fylkesmannen. Det er ikke igangsatt spesielle tiltak overfor kommunene på klimaområdet. Vårt inntrykk er at kommunene i stor grad har utarbeidet klima- og energiplaner.

Embetets klimagruppe har ikke vært aktiv i 2012, det samme må nok sies om landbruksavdelingens klimagruppe.
Tilskudd fra regionalt miljøprogram utbetalt 2012 etter søknadsomgang 2011 - kroner utbetalt til hovedområder

Embeter	Kulturlandskap	Avrenning til vassdrag	Kulturmiljøer og kulturminner	Tilgjengelighet - friluftsliv	Biologisk mangfold	Plantevernmidler	Avfall	Andre miljøtiltak
FMNO	7266100	312831	1596940	3996826	1425410	0	1302000	2054100
Sum	7266100	312831	1596940	3996826	1425410	0		

22.4 Økologisk landbruk

Handlingsplan for økologisk landbruk

Fylkesmannen fikk i 2012 kr 330 000 fra Statens landbruksforvaltning til oppfølging av handlingsplan for

økologisk landbruk. Beløpet er fordelt på ulike prosjekter som følger:

- Økologisk mat i offentlige kantiner: kr 100 000
- Økt produksjon av økologisk kjøtt: kr 170 000
- Profilerings av økologisk mat på matfestivaler: kr 60 000

Økomat i kantine

Vi hadde et inspirasjonsseminar for offentlige virksomheter 22. mai i Bodø, med 24 deltagere. Tema og foredragsholdere:

- Hvorfor økologisk v/ Maiken Pollestad Sele
- Omlegging til økologisk matservering – muligheter og krav v/ Liv Solemdal
- Forsvaret har lykket! v/ Linda A. Stoll
- Økologisk og kortreist mat gir måltidet tilleggskvaliteter v/ Rolf Yngve Hansen, Nordland kultursenter
- Offentlige innkjøpsrutiner v/ Kai Roger Jensen.

I tillegg gruppearbeid for å kartlegge interessen for en felles satsning på økologisk mat for offentlige storkjøkken i Nordland. Vi tar med oss tilbakemeldinger fra deltagerne videre i arbeidet med å tilrettelegge aktiviteter for storkjøkken som ønsker å satse på økologisk mat.

Vi gjennomførte et nytt seminar 8. november i Mosjøen, i samarbeid med Nofima, ØQ og Difi. Her ble det satt fokus på konkrete erfaringer fra virksomheter med gode resultater. Dette som et svar på tilbakemeldinger fra deltagere på seminaret i mai. Her var det 10 deltagere.

Vi inviterte med oss deltagere fra de to storhusholdningsseminarene til Københavns madhus sin nordiske konferanse om økologisk mat i storkjøkken i november, men lyktes ikke i å få med deltagere fra andre virksomheter dit. Vi deltok med to egne medarbeidere på konferansen, som var til inspirasjon for videre satsning på arbeidet med økologisk mat i det offentlige.

Økokjøtt

Våren 2012 inviterte vi bredt til ideer og ønsker om aktiviteter knyttet til utvikling av økologisk kjøttproduksjon i fylket. Dette på bakgrunn av et det produseres lite økologisk kjøtt i Nordland, og at vi vet at markedssituasjonen er vanskelig. Det er en viss interesse for økologisk produksjon av gammelnorsk sau (villsautype), men produsentene får ikke merpris for kjøttet på slakteriene. Det kom ingen konkrete forslag til utviklingstiltak etter denne utlysningen. I juni gjennomførte vi en rundreise på Helgeland med besøk til slakterier, produsenter og foredlere, der mulighetene for økt omsetning av økokjøtt ble diskutert. Mot slutten av året er alle husdyrprodusenter med økologisk karens- eller økologiske husdyr tilskrevet for å kartlegge interessen for uformelle møter regionalt for å skape møteplasser der produsenter kan treffes, komme med synspunkter på framtidig utvikling og samtidig gi oss hos Fylkesmannen en bedre forståelse for hvor vi bør rette vår innsats. Det har vært god respons på brevet og møtene vil gjennomføres i 2013.

Økomat på matfestival

Vi støttet i 2012 informasjonstiltak på Vesterålen matfestival 17.-25. august og på Lofoten matfestival 29.-30. september. Informasjon og smaksprøver på økologisk mat på matfestivaler i fylket er tiltak vi har finansiert de siste årene. Vi er usikre på effekten av dette i forhold til målsettingene om økt produksjon og forbruk og vil framover prioritere andre tiltak når økomidlene skal fordeles.

Øvrig arbeid med økologisk landbruk

Økomelk

Prosjektet Økt produksjon av økomelk i Nord-Norge eies av TINE og kom i gang sommeren 2011. I 2012 er det gjennomført et oppstartseminar med alle samarbeidspartnere i prosjektet, og 2.-3. oktober ble det avholdt fagdager om økologisk melkeproduksjon i Mosjøen. Det er arbeidet mot enkeltprodusenter for å lodde interessen for og veilede om omlegging til økologisk produksjon. Det er produsert en kalender for 2013, med artikler om økologisk melkeproduksjon, som er sendt ut til alle produksjonstilskuddsmottakere, landbruksforvaltning, veiledningsapparat m fl i landsdelen. Fylkesmannen sitter i styringsgruppa for prosjektet og deltar i planlegging og gjennomføring av aktiviteter. Salget av økomelk er mer enn doblet i 2012 i forhold til 2011.

Prosjektet er delfinansiert med midler fra SLF og Fylkesmannens BU-midler.

Rullering av strategisk plan

Vi har rullert den strategiske planen vår for økologisk landbruk i år, for å justere kursen midtveis i planperioden (2010-2015). Ved gjennomgangen av planen har vi invitert bredt til å komme med innspill om behov for endringer i planen. Det er gjennomført et møte, der representanter for TINE, Norsk landbruksrådgivning, Bioforsk, Økoproff Nord og Oikos deltok. Det er deretter gjennomført en høring av utkast til revidert utgave av planen. Vi har i stor grad innarbeidet innspill vi har mottatt gjennom prosessen i planen, slik at den nå framstår noe justert og oppdatert. Hovedtrekkene er likevel gjenkjennelige, og det har også vært vår hensikt å unngå store endringer. Største endring i planen er et nytt resultatmål: Nordland skal bli kjent for å kunne tilby fullstendige økologiske måltider basert på lokale råvarer. Vi vil med dette signalisere at potet og grønt er viktige produkter med potensiale for økt produksjon. Samtidig erkjenner vi at andre enn Fylkesmannen vil måtte drive fram en utvikling på dette området dersom det skal skje en satsning her de første årene. Vi ønsker å videreføre arbeidet vi har påbegynt på melk, kjøtt og offentlige storkjøkken fram mot 2015 og ser ikke å ha kapasitet til å gå inn i grøntmålet i tillegg, nå.

22.5 Tre og miljø

Avvik:

Økt bruk av trevirke har fått lite fokus, delvis på grunn av bemanningssituasjon i avdelingen, men også på grunn av lite engasjement/aktivitet i fylket generelt. Vi ønsker å få til en bedre satsning innenfor området i 2013 og det er gjennomført et møte med Innovasjon Norge med tanke på å få på plass en tredriverfunksjon.

Bruk av trevirke og satsing på bioenergi

Satsingen på bioenergi fra Fylkesmannen har til dels vært gjennomført som en del av prosjektet "Økt verdiskaping i nordlandsskogbruket". Innsatsen har for det meste bestått av informasjons- og motivasjonsarbeid. Dette prosjektet ble avsluttet i løpet av første halvår 2012. I tillegg har Fylkesmannen gjennom deltakelse i VRI-programmet sammen med IN medvirket til å få i gang et prosjekt med basis i et flisfyringsanlegg i Steigen kommune. Det er også tatt initiativ til et prosjekt med tema biogass på gårdsnivå sammen med Bioforsk. Dette prosjektet fikk bevilgning fra Regionalt Forskningsfond mot slutten av 2012. Også to andre prosjekter med tema biogass er innvilget gjennom VRI-programmet.

Bioenergi presses av hard konkurranse på energiprisen, og det har generelt vært vanskelig å få i gang nye bioenergianlegg. Imidlertid registreres det en viss økning i interessen for gårdsvarmeanlegg basert på ved og flis. Innovasjon Norge Nordland har i 2012 innvilget seks søknader gjennom Bioenergiprogrammet, hvorav fire gårdsvarmeanlegg. Nordland har fortsatt få større flisfyringsanlegg, men dette ser ut til å kunne øke de kommende årene blant annet på grunn av at forsvaret ønsker å satse mer på bioenergi.

Resultatområde 23 Eiendoms- og bosettingspolitikk

Som klageinstans over vedtak i kommunene etter jordloven og konsesjonsloven, behandlet Fylkesmannen 20 saker i 2012. Herav en som settefylkesmann for Nord-Trøndelag. Klagen ble tatt til følge i 3 saker.

Vi behandlet 7 delings-, omdisponerings- og konsesjonssaker som førsteinstans på grunn av at kommunen var inhabil.

Kontroller hjemlet i jordloven § 3 ble ikke gjennomført i 2012 pga sykdom hos saksbehandler.

Resultatområde 24 Forvaltning av inntekts- og velferdspolitiske tiltak og kontroll

Det er ikke gjennomført egne kontroller av foretak i 2012. Våre ressurser ble i samsvar med kontrollplan rettet inn mot forvaltningskontroll av kommunene og deres gjennomføring av kontroller av foretak. Disse viser behov for at kommunene driver en mer systematisk og risikobasert kontroll av foretak.

Oversikt over behandling av klager og dispensasjonssøknader 2012 - antall

Klagebehandling

Produksjonstilskudd		Miljøvirkemidler		Andre tilskuddsordninger	
Innvilget	Avslått	Innvilget	Avslått	Innvilget	Avslått
138	2	1	3	0	0

Dispensasjonssøknader

Produksjonstilskudd			Miljøvirkemidler			Andre tilskuddsordninger		
Innvilget	Delvis innvilget	Avslått	Innvilget	Delvis innvilget	Avslått	Innvilget	Delvis innvilget	Avslått
37	2	1	0	0	0	9	0	3

Fylkesmannens kontroll av landbruksvirksomheten i 2012

1. Hvor mye ressurser er avsatt til kontroll?

Årsverk: 1,5

Antall personer: 8

2. Gjennomførte kontroller av kommunenes landbruksforvaltning(forvaltningskontroller)

Kommune:	Alstahaug kommune
Orninger/omfang:	SMIL og Miljøtilskudd (RMP)
Registrerte avvik:	4
Oppfølging av avvik:	Svarfrist 15. februar 2013

Kommune:	Bindal kommune
Orninger/omfang:	SMIL og Miljøtilskudd (RMP)
Registrerte avvik:	3
Oppfølging av avvik:	Tilbakemelding fra kommunen - OK

Kommune:	Bodø kommune
Orninger/omfang:	Produksjonstilskudd, Miljøtilskudd (RMP) og SMIL
Registrerte avvik:	1
Oppfølging av avvik:	Tilbakemelding fra kommunen - OK

Kommune:	Flakstad kommune
Orninger/omfang:	Produksjonstilskudd og Miljøtilskudd (RMP)
Registrerte avvik:	4
Oppfølging av avvik:	Svarfrist 15. februar 2013

Kommune:	Hattfjelldal kommune
Orninger/omfang:	Miljøtilskudd (RMP), SMIL og NMSK
Registrerte avvik:	1
Oppfølging av avvik:	Tilbakemelding fra kommunen - OK

Kommune:	Sortland kommune
Orninger/omfang:	SMIL og NMSK
Registrerte avvik:	5
Oppfølging av avvik:	Tilbakemelding fra kommunen - OK

Kommune:	Vestvågøy kommune
Orninger/omfang:	Produksjonstilskudd og Miljøtilskudd (RMP)
Registrerte avvik:	6

Oppfølging av avvik:	Kommunen jobber med tilbakemelding. Svarfrist 30. november 2012
----------------------	---

3. Gjennomførte foretakskontroller. Foretakene kan anonymiseres ved A, B, C etc.

4. Andre kommentarer/ innspill:

Resultatområde 25 Kommunene som landbrukspolitisk aktør

Det ble i august 2012 gjennomført en konferanse for kommunenes landbruksforvaltning med fokus på forvaltningsoppgaver, herunder oppgaver knyttet til gårdskartporsessen.

Landbrukspolitisk dialog med kommunene

I 2010 ble arbeidet med kommunedialogen organisert som eget prosjekt med delfinansiering fra LMD og Nordland fylkeskommune i tillegg til bruk av egne midler. Kommunene og Fylkesmannen skal gjennom tett samarbeid få fram hvilken rolle landbruket kan spille i samfunnsutviklingen og viktigheten av en god og effektiv landbruksforvaltning.

I prosjektet legges det vekt på å forankre arbeidet i kommunens politiske og administrative ledelse. Kommunedialogen i Nordland ble introdusert overfor kommunene gjennom møter i alle 7 regionrådene i fylket. Fylkesmannen hadde i 2012 møter med 20 av de 44 kommunene i fylket i prosjekt Kommunedialogen i Nordland. Så langt i prosjektet er det da gjennomført dialogmøter med 33 kommuner. Det har tatt tid å få avtaler med noen av kommunene, noe som førte til Fylkesmannen i Nordland søkte om forlengelse av prosjektperioden med et halvt år. Dette ble akseptert av de to eksterne finansørene LMD og Nordland Fylkeskommune.

Det er meget stor variasjon fra kommune til kommune hvilket engasjement som vises overfor landbruket som næring, og hvor store ressurser som brukes på den kommunale landbruksforvaltninga.

Innholdet i dialogarbeidet er mer fyldig omtalt i delrapport fra prosjektet til LMD datert 29.06.12.

Kommunene er positive til å møte Fylkesmannen og signaliserer at de vil fortsette diskusjonen om hvordan landbruksforvaltningen kan bli bedre i egen kommune.

Samarbeid med KS regionalt

Samarbeidet med KS ivaretas i det daglige gjennom KS' representasjon i Fylkesmannens to samarbeidsorgan "Landbruksforum Nordland" (kulturlandskap og miljø) og "Partnerskap Landbruk" (Nærings- og bygdeutvikling). I begge organene er KS representert med styreleder i KS Nordland. I tillegg har KS Nordland en representant i styringsgruppen for kommunedialogen. Fylkesmannen samarbeider også med KS ved at begge deltar i ressursgrupper for Innovasjon Norges kommuneprojekt og for Fylkeskommunens LUK-satsning (Lokal samfunnsutvikling i kommunene).

Midler til regionale og lokale tiltak

Fylkesmannen fikk tildelt 200 000 kroner fra LMD til regionale og lokale tiltak i landbruket. Deler av denne bevilgningen er øremerket tiltak rettet mot kommunene. Midlene er benyttet til avdelingens arbeid i og rundt prosjekt Kommunedialogen, der prosjektleders og styringsgruppas utgifter finansieres av prosjektmidlene. Noe av midlene er også brukt til forvaltningskontroller.

Resultatområde 26 Jordvern, kulturlandskap og samfunnsplanlegging

26.1 Jordvern og kulturlandskap

Sentrale utviklingstrekk for jordvernet i fylket og hovedutfordringer i virkemiddelbruk og tiltak

Nordland har de senere år bidratt mindre enn landsgjennomsnittet til omdisponering av dyrket jord, samt at det har vært stor grad av nydyrking i fylket. Dette har bidratt til at Nordland netto har fått mer dyrket areal de senere årene. Større veiprojekter for opprusting av viktige veitraseer, bygging av gang- og sykkelveier, samt klargjøring av nye nærings- og boligarealer utgjør en betydelig del av jordtapet i fylket. Både informasjon, høringsuttalelser og innsigelser blir benyttet. Det viser seg at utbyggingsinteressene likevel vinner fram i mange tilfeller. Fylkesmannen har i flere saker arbeidet aktivt i planprosessene for å få avklart avbøtende tiltak, eksempelvis nydyrking der det er hensiktsmessig.

Aktivitet og utfordringer i dialog med kommunene for å nå de nye nasjonale målene om å ivareta jord og kulturlandskapsressursene

Jordressursene

Jordvern i Nordland – Fylkesmannens strategiske plan for forvaltning av jordbruksareal i Nordland 2011-2020 ble endelig vedtatt 3. mai 2012. Denne inneholder også en tiltaksdel, deriblant en oversikt over tiltak på kommunenivå. Prosjekt kommunedialogen har stort fokus på jordressursene i møter med kommunal ledelse, se pkt. 25.

Kulturlandskapsressursene

Kulturlandskapsressursene ble ivaretatt gjennom Fylkesmannens oppfølging av *Jordvern i Nordland* og *Regionalt miljøprogram for landbruket i Nordland 2009-2012*. Kommunene har blitt orientert om arbeidet med rulleringen av miljøprogrammet, og er gitt mulighet til å gi skriftlige innspill. I tillegg har vi arrangert et eget møte med utvalgte kommuner. På dette møtet ble det gjeldende miljøprogrammet evaluert, og det ble gitt innspill til arbeidet med det nye.

Erfaringer og resultater med iverksetting av tiltak for de områdene som inngår blant utvalgte kulturlandskap i jordbruket

Fylkesmannen har i 2012 fulgt opp de to utvalgte-områdene Engan/Ørnes-Kjelvik i Sørfold kommune og Blomsøy/Hestøysund/Skålvær i Alstahaug kommune. Planlegging og gjennomføring av tiltak har skjedd i nært samarbeid med landbruksforvaltningen i de to kommunene, gårdbrukerne og andre involverte lokalt. I området Blomsøy/Hestøysund/ Skålvær har Norsk Landbruksrådgeving Helgeland også vært engasjert for å sikre at prioriteringer og gjennomføring av rydding av gjengrodd beitemark skjer i samsvar med skjøtelsesplanene.

Tiltakene som ble iverksatt i 2012 er i hovedsak knyttet til skjøtsel av biologisk mangfold. Rydding av kratt og skog og styring av beitingen gjennom beitetilskudd og etablering og vedlikehold av gjerder gir helt klart en synlig effekt. Skjøtselen av kulturminner vil øke etter hvert som vi får utarbeidet faglige prioriteringer og tilstandsrapporter. Noen tiltak med tilknytning til tilrettelegging, informasjon og formidling er også satt i gang og vil bli høyt prioritert i 2013.

De økonomiske rammene som i 2012 ble satt av til de to utvalgte-områdene i Nordland ble disponert fullt ut. Samarbeidet mellom regionale og lokale aktører oppleves som godt.

Status i avgang på dyrket jord i fylket sett i forhold til halveringsmålet

I 2011 rapporterte kommunene i Nordland gjennom KOSTRA om 305 daa omdisponert jord mot 436 daa i 2010. (Omdisponeringsmålet for Nordland er maks 400 daa pr år). 121 daa dyrkbar jord ble omdisponert. Vi har fortsatt en mistanke om underrapportering. Kommunene er derfor bedt om å være spesielt nøye med rapporteringen i framtida. I 2011 ble 1597 daa godkjent til nydyrking i fylket.

26.2 Samfunnsplanlegging

Sikre jordbrukets arealressurser

Landbrukets arealinteresser blir synliggjort gjennom innspill til oppstartfasen for kommunenes arealplanarbeid, ved offentlig høring og i regionalt planforum. Det ble vurdert bruk av innsigelse dersom landbrukets arealinteresser ikke er tilstrekkelig ivaretatt eller konsekvensene av planforslaget synliggjort. I verneplanprosesser blir skogbruksinteressene fremmet slik at næringsutøvelse skal være mulig innen rammen av vernet.

Innsigelser knyttet til jord og skogbruk i saker etter plan og bygningsloven og verneavgivningen

I 2012 ble det fremmet seks innsigelser av landbrukshensyn (Kommunedelplan Leknes i Vestvågøy,

kommunedelplan Leinesodden i Leirfjord, reguleringsplan for gang- og sykkelvei langs fv 834 i Bodø, reguleringsplan for fv 17 fergeleie i Vevelstad, reguleringsplan for hyttefelt Breivika i Dønna og reguleringsplan for hyttefelt Sjøhaugen i Bodø). Det ble varslet innsigelse i to oppstartmeldinger. For to av innsigelsessakene ble det kommet til enighet i løpet av året.

Bruk og nytte av geodata

Fylkesmannen samarbeider med Statens kartverk gjennom Norge Digitalt Nordland for å etablere og ajourføre kartdata og for at eksisterende kartdata skal tas i bruk i saksbehandling og utviklingsarbeid i fylket. Vi er representert i sekretariatet og i arbeidsutvalget for Norge Digitalt Nordland. I tillegg har vi et ekstra ansvar for oppfølging av kommunene i forbindelse med etablering og ajourføring av AR5.

Landbruksavdelinga har tatt i bruk kartdata på en rekke områder som: gårdskartprosessen, næringsutviklingsprosjekter, temakart i kommuneplanlegging, analyse av utviklingstrekk, beitelagskart, presentasjon av statistikk ved hjelp av GIS, klagebehandling, planlegging av skogtaksering/takstarbeid og regionalt miljøprogram.

Resultatområde 27 Reindrifftsforvaltning

Den planlagte virksomhetsoverføringen av reindrifftsforvaltningen til Fylkesmannen, trådte ikke i kraft i løpet av 2012.

Ressursrapportering

Resultatområde	Kapittel 1510	Fagdep.
21 Landbruksbasert næringsutvikling	kr 5 325 864,30	kr 0,00
22 Klima- og miljøpolitikk i landbruket	kr 1 514 126,77	kr 0,00
23 Eiendoms- og bosettingspolitikk	kr 498 776,77	kr 0,00
24 Forvaltning av inntekts- og velferdspol. tiltak	kr 2 215 448,17	kr 0,00
25 Effektiv forvaltning	kr 736 892,07	kr 0,00
26 Jordvern, kulturlandskap og samfunnsplanlegging	kr 843 960,98	kr 0,00
27 Reindrifftsforvaltning	kr 0,00	kr 0,00
Andre oppgaver under LMD	kr 269 153,28	kr 0,00
Sum:	kr 11 404 222,00	kr 0,00

Kunnskapsdepartementet

Resultatområde 31 Tilsyn og forvaltningsoppgaver på utdanningsområde

31.1 Tilsyn

Aktivitetskravet

Aktivitetskravet i 2012 var 26 tilsyn. Dette fordelte seg på 8 felles nasjonale tilsyn, 4 oppfølgingstilsyn etter tilsyn i 2010, 4 tilsyn med prioritert område (gjennomføring av nasjonale prøver) og 10 egeninitierte tilsyn (4 tilsyn med voksnes rett til grunnskoleopplæring, 2 tilsyn med kap. 9a, 2 tilsyn med vurdering og 2 tilsyn med minoritetsspråklige elevers rett til særskilt språkopplæring).

Resultat

24 av tilsynene ble gjennomført som planlagt. 2 tilsyn med vurdering ble ikke gjennomført fordi vi prioriterte 2 hendelsesbaserte tilsyn i forbindelse med to svært ressurskrevende elevsaker/klagesaker. Til sammen gjennomførte vi 26 tilsyn, 20 av disse var stedlige. På grunn av interne prioriteringer og manglende kapasitet ble ikke alle endelige rapporter etter tilsynene ferdigstilt før årsskiftet. Når det gjelder resultatet av tilsynet og hvilke kommuner og skoler det er ført tilsyn med, viser vi til egne rapporter.

Ressurser og kompetanse

Samlet ressursbruk til tilsyn i 2012 ligger på et litt høyere nivå enn tidligere år; ca. 50 % mot ca. 40 % ressursbruk i 2011. Fem sentrale medarbeidere med kompetanse og erfaring om tilsynsystemene, tilsynsmetodikken, gjennomføring av tilsyn og rapportskrivning, var syke, hadde permisjon eller sluttet i stillingen i 2012. Til sammen utgjorde dette 3 1/2 årsverk mindre til tilsynsarbeid. Nye medarbeidere ble ansatt, men disse trengte tid til å sette seg inn i arbeidet, og intern opplæring, planlegging, forarbeid, gjennomføring og etterarbeid etter tilsynene krevde mer ressurser til tilsynsarbeidet enn tidligere. Tilsynet er også ressurskrevende på grunn av lange avstander i fylket og vær- og føreforhold som ofte skaper forsinkelser. Vi reiser svært ofte med fly, og benytter ofte båt og tog i tillegg til bil, og vi har oftest måttet overnatte på tilsynsturer.

Valg av tema og tilsynsobjekter

Tema for tilsyn og tilsynsobjekter er valgt ut fra risiko- og vesentlighetsvurderinger, vårt samlede kjennskap til kommunene etter år med samarbeid, tilsyn, klagesaker, siste års oppslag i media og henvendelser fra fagpersoner, foreldre og media, informasjon hentet fra Skoleporten o.a. Vi prøver også å gjennomføre tilsyn med kommuner vi tidligere ikke har hatt tilsyn med, slik at vi over år har hatt tilsyn med og fått nærmere kjennskap til alle de 44 kommunene i fylket. Klagesaker, henvendelser og målsettingen om å føre tilsyn med alle kommunene i fylket er de faktorer som har veid tyngst ved utvelgelse av tilsynsobjekter i 2012. Tilsynsmetodikk ble valgt ut fra tematikk og hensiktsmessighet. De stedlige tilsynene er utført som systemrevisjon. Tilsynene må samordnes med tilsynene i andre avdelinger i embetet og eksterne tilsynsaktører, men samordningen har ikke gått ut over våre valg og prioriteringer for tilsynsarbeidet.

Intern opplæring/kompetanseutvikling

Avdelingen har vektlagt intern opplæring, kompetansebygging, erfaringsutveksling og samhandling mellom medarbeiderne i tilsynsarbeidet. Vi har ikke som tidligere år hatt faste tilsynsteam ved avdelingen, men har til en hver tid satt sammen medarbeidere i tilsynsteam ut fra hver enkelt sin kapasitet, kunnskap om tilsynsystemet, kompetanse på tilsynsarbeid og behov for praktisk opplæring i tilsynsarbeid. Teamene har bestått av 2-4 personer med ulik fagbakgrunn, kompetanse og erfaring fra tilsynsarbeid. Avdelingen har i løpet av året savnet tilbud om eksterne kurs/opplæring av nye medarbeidere i tilsynsarbeid. Ved årsslutt var de fleste medarbeiderne involvert i tilsynsarbeid, og samlet sett er nå vår kompetanse innenfor de aktuelle fagområdene, tilsynsmetodikk og juss god. At Udir i 2013 arrangerer kurs i tilsynsarbeid, vil ytterligere styrke vår kompetanse og trolig redusere vår totale ressursbruk.

Oppfølging av kommunene

Kommunene har etter tilsynene, hovedsakelig i sluttmøtene og i veiledningen etter tilsynene, gitt svært god tilbakemelding til Fylkesmannen om læringseffekten av tilsynene. Vi blir ønsket velkommen til tilsynene, og kommunene mener at de gjennom planleggingen av tilsynene, deltakelse, veiledning og etterarbeid etter tilsynene har fått styrket sin kompetanse på tilsynsystemet, bestemmelser i opplæringsloven, forvaltningsloven og forskrifter. De uttrykker at tilsynet har vært lærerikt og nyttig for dem, og at de etter tilsynet er blitt bedre i stand til å gjennomføre opplæringen i tråd med kravene i lover og forskrifter. Kommunene har fått tilbud om veiledning etter tilsynene og har benyttet seg av dette tilbudet.

Oppfølging av skoleeier

Oppfølgingstilsyn, klagesaker og henvendelser fra foreldre og andre tyder imidlertid på at mange kommuner har vansker med regelverksetterlevelsen, og vi antar nå at flere kommuner ikke har rettet de lovbrudd som er avdekket ved tidligere tilsyn. Det synes vanskelig for mange skoleeiere å få på plass et forsvarlig system, skriftlige planer og rutiner for internkontrollen, slik at de selv kan avdekke avvik fra regelverksetterlevelsen i skolene, og mange skoleeiere og skoler synes å mangle nødvendig kompetanse om regelverk knyttet til opplæring og forvaltningen av dette. Kommunene får mange pålegg etter tilsynet med kap. 9a. Gjennomsnittlig er de blitt ilagt 4 pålegg, med gjennomsnittlig 8 korreksjonspunkter samlet for hovedområdene i tilsynet. Det er vanskelig å ha en klar formening om hva dette kan skyldes. Kommunene uttrykker at elevene har et godt tilbud, men mangel på kontinuitet i personalet, ressurser, kompetanse og forståelse i kommunene for nødvendigheten av å følge et formelt regelverk og ivareta rettsikkerheten til elevene, kan være viktige faktorer. Vi vil derfor ha fokus på slike

kommuner i 2013 og som tidligere bruke vår kompetanse og ressurser til å gi veiledning til kommunene etter tilsynene, og gjennom samlinger og konferanser o.a. bistå kommunene i arbeidet med å bedre regelverksetterlevelsen.

Måloppnåelse

Vi har meldt avvik fordi vi ikke har oppfylt opprinnelig innmeldt krav om antall tilsyn. Dette er forklart i teksten over. Samlet sett mener vi likevel at måloppnåelsen på tilsynsområdet er god. Det er ikke forhold knyttet til kompetanse, ressurser eller annet som per i dag skulle tilsi store endringer i praksis for å bedre måloppnåelsen.

31.2 Klagesaksbehandling

Fylkesmannen har i 2012 behandlet 109 klager etter opplæringsloven med forskrifter. Antallet er noe mindre enn i 2011. Forskjellen er imidlertid mindre enn hva som fremgår ved en sammenligning av årets tabell med tabellen i årsrapporten for 2011. Dette fordi Fylkesmannen i 2011 også rapporterte saker som ble avsluttet uten vedtak, herunder saker som ble trukket, saker som ble sendt til behandling i første instans eller saker som endte opp med veiledning.

Klagene behandlet i 2012 fordeler seg på mange områder. Av de 109 klagen var 72 klager på standpunkt karakterer, og disse utgjør dermed størstedelen av klagesakene. Antallet viser en liten oppgang fra 2011. Saksbehandlingen resulterte i at 48 elever fikk medhold i sin klage og dermed rett til ny vurdering. Medholdsprosenten er 66,7 %. Vi har ikke etterspurt skolene om utfallet av de nye vurderingene, og har derfor ikke kunnskap om dette har medført endringer for elevene. 24 elever fikk ikke medhold. En av disse påklaget vår avgjørelse til Sivilombudsmannen. Sivilombudsmannen hadde verken innvendinger mot avgjørelsen og vår behandling av saken. De ga Fylkesmannen god tilbakemelding på kvaliteten i vårt arbeid. Vi ser en tendens til at mange av klagen gjelder vurdering i de praktiske og estetiske fagene. Det er 30 klager i denne kategorien i år. Enkelte elever klager på mange av sine standpunkt karakterer, opp til 5 fra en og samme elev.

Når 2/3 av klagen ender med medhold, ligger årsaken i svake og vage begrunnelser på måloppnåelse opp mot kompetansemålene, og manglende dokumentasjon på underveisvurdering. Det er et reelt behov for å heve lærernes kompetanse i elevvurdering. Dette er noe vi vil ta opp med kommunene i 2013.

En rekke klagesaker avsluttes uten at Fylkesmannen treffer vedtak i saken; saken blir trukket eller ender opp i veiledning. Disse sakene kan være vel så tidkrevende som sakene som ender med vedtak. Fylkesmannen har i 2012, som i 2011, brukt mye tid på informasjon og veiledning til privatpersoner, skoler, kommuner og fylkeskommunen. Vi har behandlet to anmodninger om lovlighetskontroll, hvorav en ble avvist og en ble realitetsbehandlet. Sistnevnte gjaldt et kommunestyrevedtak om skolestruktur og skolenedleggelse; et tema som er aktuelt i fylket.

Avdelingen har god kompetanse til å drive klagesaksbehandling på de områdene som har vært representert. 2012 har imidlertid vært et utfordrende år. Året har vært preget av utskiftninger blant saksbehandlerne; ansatte som har sluttet, nyansettelser og permisjoner. Dette har til tider ført til kapasitetsproblemer og noe lang saksbehandlingstid. På den annen side har vi i 2012 fått tilsatt flere klagesaksbehandlere, som nå er inne i en opplæringsperiode. Dette har gjort oss mer robuste. Etterhvert som de nye saksbehandlerne har kommet ordentlig inn i arbeidet, har saksbehandlingstiden gått ned. Fylkesmannen vurderer måloppnåelsen knyttet til oppdraget klagesaksbehandling som god.

Noen klagesaker har vært komplekse og arbeidskrevende, særlig saker etter § 9a-3 og saker om spesialundervisning. Tre saker har vært spesielt tidkrevende, og har i tillegg til den skriftlige behandlingen krevd mye kommunikasjon, informasjon og veiledning overfor partene. Flere saksbehandlere har blitt trukket inn i behandlingen av disse sakene.

I saker om spesialundervisning/spesialpedagogisk hjelp og i saker etter § 9a-3 er det en tendens at kommunens vedtak har mangelfull begrunnelse eller at kommunen ikke har fulgt saksbehandlingsreglene. I slike saker har Fylkesmannen brukt ressurser på å veilede kommunen samt etterlyse kommunens saksbehandling.

I sakene om skoleplassering, er ofte sakens kjerne kommunens adgang til å fastsette skolekretsgrenser sett opp mot nærskoleprinsippet. I tillegg til klagesakene der vi har fattet vedtak, har vi veiledet kommunene på dette området.

Måloppnåelse

Med bakgrunn i de vurderingene som er gjort over, mener vi at måloppnåelsen er god.

Klage i grunnskolen (opplæringsloven med forskrifter)

Type Klage	Sum	Medhold/Delvis medhold	Ikke medhold	Opphevet	Avvist	Kommentar
Permisjon fra opplæringen, § 2-11	1	0	1	0	0	
Spesialundervisning, § 5-1	19	7	4	7	1	Nedgang i antall saker fra 2011 skyldes hovedsakelig at vi i 2011 telte med saker som endte med annen behandling enn vedtak under "Annet"
Skyss, § 7-1	5	1	3	0	1	
Skoleplassering, § 8-1	2	0	2	0	0	Nedgang i antall saker fra 2011 skyldes hovedsakelig at vi i 2011 telte med saker som endte med annen behandling enn vedtak herfra under "Annet"
Psykososialt skolemiljø, § 9a-3	8	2	2	2	2	Reelt en oppgang i antall vedtak herfra, men mindre sum antall saker. Dette fordi vi i 2011 telte med saker som endte med annen behandling enn vedtak.
Standpunkt (fag og orden og oppførsel)	72	48	24	0	0	
Sum	107	58	36	9		

Klage i forbindelse med spesialpedagogisk hjelp til barn under opplæringspliktig alder (opplæringsloven)

Type Klage	Sum	Medhold/Delvis medhold	Ikke medhold	Opphevet	Avvist	Kommentar
Spesialpedagogisk hjelp, § 5-7	2	0	1	1	0	
Sum	2	0	1	1		

31.3 Grunnskolens informasjonssystem (GSI)

Med ca. 350 skoleenheter i 44 kommuner er det relativt mye arbeid å følge opp alle enhetene. I år som tidligere år er det grunnskoledataene som prioriteres av kommunene, mens det ikke legges like mye arbeid i å få registrert og evaluert dataene for voksenopplæringen og kulturskolen. I 2012 har vi erfart at privatskolene har utmerket seg med å ha registrert og levert tilfredsstillende. Selv om vi har god kapasitet internt, er det et krevende arbeid å få kommunene til å prioritere GSI-arbeidet innen fristene. Det blir gjerne hastverksarbeid i siste liten, muligens fordi ressursbruk og kompetanse ute i kommunene varierer mye mellom store og små kommuner.

Tre personer i embetet er involvert i arbeidet utfra målsettingen om å sikre at brukerstøtten til enhver tid er tilgjengelig. Vår kompetanse er god. Vi kjenner systemet meget godt og kan veilede kommunene i alle typer spørsmål. Informasjon og veiledning til kommuner og skoler har hovedsakelig skjedd per telefon og e-post i 2012. Det er lav terskel for å kontakte Fylkesmannen for informasjon og veiledning. Vi veiviser brukere til sentralt utarbeidete veiledninger, spørsmål og svar m.v. Kommunenes tilbakemelding på den fortløpende veiledningen er meget bra.

Vårt kvalitetssikringsarbeid har i 2012 bestått i kontroll med at skoler og kommuner leverer innen fristen og kontroll med skjema der vi har fått røde tall eller bemerkninger fra Udir. Vi har gitt tilbakemelding til Udir om at det bør fremgå tydelig av forsiden/skjema at kulturskoler, voksenopplæring og private skoler har samme frist som grunnskolene. Vi erfarte også i 2012 at flere GSI-brukere hadde vansker med enhetlig utfylling av assistenttimer og assistentårsverk (kommunalt fortettet årsverk eller lærerårsverk). Andre forhold som har forsinket prosessen har vært uklarhet rundt status, for eksempel status for Sameskolen for Midt-Norge som har fjernundervisningselever.

Hvert år er det en samlet nasjonal vurdering av GSI, av emner, spørsmål, ledetekster og veiledning via skjermen. Dette kvalitetssikringsarbeidet medfører at den enkelte skole blir mer selvhjulpen, og vi registrerer mindre behov

for veiledning underveis enn tidligere år. Dette vurderer vi som en systemforbedring som har positiv effekt for omdømmet til GSI. Vi har erfart at det er behov for mer systematisk opplæring i GSI for nye brukere og planlegger en opplæringsksamling i 2013.

Mål for arbeidet med GSI 2012 har vært en videreføring av målet for 2011: Å levere feilfritt innen fristen. Det greide vi ikke. Dette var særlig forårsaket av manglende registrering av data fra kulturskole. Sammenlignet med tidligere år måtte vi i 2012 utføre flere purringer etter frist for alle de tre datagruppene. Fylkesmannen registrerer risikokommuner der vi gjentatte ganger erfarer at GSI-arbeidet blir nedprioritert eller at kommunen har store vansker med arbeidet. Vi planlegger nå tettere oppfølging av disse i 2013.

Måloppnåelse

Manglende måloppnåelse er begrunnet i flere forhold: Kommunene rapporterer om sykefravær, lav bemanning og bytte av GSI-ansvarlig i kommunene som årsaker til at de ikke greier å overholde frister. Fylkesmannen erfarer at mangelen på kontinuitet på kommunenivå gir en lavere prioritering av GSI-arbeidet.

Fylkesmannen har hatt bytte av hovedansvarlig for GSI-arbeidet i 2012. Dette har bidratt til å svekke det overordnede kvalitetssikrings- og oppfølgingsarbeidet noe. Vi har ikke fulgt opp kommunene like tett som tidligere år, noe som kan ha bidratt til avvik fra måloppnåelse.

31.4 Informasjon og veiledning

Fylkesmannen har arrangert en to-dagers regelverk-/fagsamling for skoleeiere, skoleledere og pp-arbeidere. Der opplyste vi om resultater fra felles nasjonalt tilsyn kap. 9a og om spesialpedagogiske utfordringer i fylket. Høsten 2011 hadde vi en ren regelverksamling på opplæringslovens kap. 9a. Høsten 2012 var derfor hovedfokuset på det pedagogiske innholdet for å oppfylle paragrafen. Walther Frøien fra UiO tok for seg spesialundervisning knyttet til kap. 5 i opplæringsloven; fra bekymring til utredning, sakkyndig vurdering, enkeltvedtak og individuell opplæringsplan.

I tillegg til den veiledning vi har gjennomført på sluttmøter etter tilsyn på kapittel 4A, grunnskoleopplæring for voksne, har vi også veiledet andre kommuner. Dette har foregått via telefon og mail. Spesielt har vi veiledet rundt rettigheter til grunnskoleopplæring for voksne og realkompetansevurdering. Det er usikkerhet i kommunene knyttet til om voksne innvandrere kan ha rettigheter til videregående skole hvis de ikke har dokumentert kompetanse, og veiledningen har mye bestått i opplysning rundt dette temaet. I tillegg kommer veiledning rundt bruk av individuell norskopplæringsplan og regelverk rundt vitnemålutstedelse. Det virker som om det nå er en økende oppmerksomhet i kommunene rundt grunnopplæring for voksne, og de problemstillinger som da kommer opp knyttet til enkeltvedtak og regelverk.

Under åpningsmøtene på felles nasjonalt tilsyn, innleder vi med bakgrunn for tilsynet. Her informerer vi om hva vi har sett underveis ved tidligere gjennomførte tilsyn.

Vi informerer om bruk av Skoleporten i vår kontakt med kommunene, når det er naturlig å gjøre det. Det er vårt inntrykk at behovet er størst for brukerstøtte i form av hjelp til å logge seg på de enkelte verktøyene. Henvendelser om veiledning i bruk av verktøyene for kvalitetsvurdering er mer sporadiske. Vi mener at vi kunne ha gjort et bedre arbeid med veiledning overfor kommunene. Veiledning har vært begrenset til de tilfellene der vi har fått konkrete henvendelser. Vi har god kompetanse på brukerstøttefunksjonen, mens kompetansen på de ulike verktøyene til kvalitetsvurdering (ståstedsanalysen, organisasjonsanalysen) er relativt begrenset. Se også rapportering for område 32.3.

Måloppnåelse: Samlet sett mener vi måloppnåelsen er tilfredsstillende.

Informasjon og rekruttering av veiledere til veilederkorps

Flere kommuner i Nordland får nå veiledning gjennom veilederkorps. Dette er et arbeid som embetet deltar lite i, bortsett fra at vi informerer om tiltaket i ulike sammenhenger. Vi bidrar også til rekruttering av veiledere gjennom informasjon på ulike samlinger og på våre hjemmesider. Vi har også deltatt på samlinger som Utdanningsdirektoratet har hatt for veilederne i fylket vårt. Vi savner imidlertid mer informasjon og tettere kontakt med Udir. Det vil være nødvendig dersom vi skal kunne bidra mer i arbeidet. Ut fra forutsetningene mener vi at måloppnåelsen er god.

Bedre læringsmiljø

I møte med kommunene har Fylkesmannen informert om Utdanningsdirektoratets nettsider Bedre læringsmiljø og vi har også oppfordret til å bruke disse som ressurs i arbeidet med skolemiljøet. Vi har mange kommuner, og det er en utfordring å nå ut til alle på en slik måte at det får dybde og synlige resultater. I møte med skoler har vi sett og hørt at materiellet er i bruk, men i hvilken utstrekning i hele fylket er det vanskelig å si noe om. I forbindelse med sluttmøter på tilsyn etter kap. 9a, har vi i varierende grad informert om dette. For 2013 ser vi for oss en felles presentasjon og opplysning om satsingen på alle sluttmøter etter tilsyn på kap. 9a.

Embetet har ikke brukt brukerundersøkelsene aktivt og henvendt seg spesielt til skoler som ikke har et tilfredsstillende læringsmiljø. Imidlertid bruker vi undersøkelsene i noen grad ved utvelgelse av kommuner og skoler for tilsyn.

Vi oppfordrer også direktoratet til å se ulike satsinger mer i sammenheng. Sammen med deltakende kommuner i prosjektene *Samarbeid skole-hjem* og *Vurdering for læring* opplever vi mot slutten av 2012 at kommuner ser mer sammenhenger. Dette vil Fylkesmannen i kommende år ha et fokus på; se fellestrekk og sammenhenger i ulike satsinger. Dette må gjøres både innad i embetet og utad mot kommunene.

Vi anser måloppnåelsen vår for tilfredsstillende, men jf. ovenstående, har vi et forbedringspotensial.

Manifest mot mobbing

Vi har også i 2012 oppfordret til lokale manifest mot mobbing. Av 44 kommuner har 30 undertegnet lokale manifest til nå (Regjeringens nettside). Hvor aktivt levende de ulike manifestene er, er vanskelig å vurdere, men vi kjenner til at flere kommuner arrangerer antimobbeuke i uke 36 der de tar i bruk nasjonalt tema. For 2013 ser vi for oss at vi skal være aktive ved skolestart og oppfordre til å delta i den nasjonale kampanjen. Fylkesmannen har laget sitt eget mobbemanifest som vi har benyttet i vårt opplysningsarbeid og som vi vil fortsette å bruke.

Valgfagene

I samarbeid med KS arrangerer vi en årlig skoleeierkonferanse. På denne konferansen informerte vi om valgfagene. Fylkeskommunen deltok også på denne konferansen.

Inn på tunet

I satsingen *Vårres unga – Vårres framtid* har det vært noe informasjon omkring *Inn på tunet* som alternativ læringsarena. Fylkesmannen har ikke hatt særskilt informasjon om regelverket på dette området.

Måloppnåelse for hele området

Dette er et område der vi ser et stadig større behov for veiledning og informasjon. Nye satsinger, og større fokus på etterlevelse av regelverket er utfordrende for kommunene. Samtidig ser vi at det er vanskelig med tett dialog og oppfølging av kommunene pga. fylkets egenart, med mange kommuner og store reiseavstander. Vi diskuterer stadig, og prøver jevnlig ut nye arenaer for å nå flest mulig. Utfra de ressursene og den kompetanse vi innehar mener vi likevel at måloppnåelsen er god. Vi er flinke til å fokusere på hva som er nødvendig, og hvordan vi kan nå flest.

31.5 Eksamen, nasjonale prøver og kartleggingsprøver

PAS og PGS

PAS har effektivisert registreringsarbeidet ved prøver og eksamen. Fylkesmannen har god oversikt over situasjonen både før, under og etter prøvene. Fortsatt bruker vi en del tid på brukerstøtte både før og under registrering og gjennomføring. Dette gjelder ofte nye brukere. Ellers er det tydelig at det er kommunenivået som har minst kompetanse i bruken av PAS. Det er helt nødvendig å kontrollere skolens registrering, spesielt ved oppmelding til eksamen. Fortsatt forekommer det at grupper/klasser er meldt opp i alle tre fag. I tillegg er registrering i norskfaget med tre fagkoder en utfordring. Problemet oppstår ved registrering av elever som skal skrive hovedmål begge eksamensdagene. Alle aktuelle skoler kontaktes med «kontrollspørsmål». Vi gjør et solid arbeid på området. Likevel dukket det opp feilregistreringer under fellessensuren.

Vi har aktivt oppfordret skolene til å benytte PGS ved levering av besvarelser, og det har gitt resultater. For norsk hovedmål ble 76 % av besvarelsene levert elektronisk, norsk sidemål 73 % og hovedmål begge dagene 48 %. Norskbesvarelsene under ett viste 73 % elektronisk levering. Engelsk kom ut med ca. 73 % via PGS, mot knappe 50 % levert via PGS i 2011.

Bruken av PGS har gjort arbeidet med fellessensuren enklere. Systemet fungerer godt som verktøy for alle involverte parter. Sensorene er begeistret for systemet fordi elevbesvarelsene er tilgjengelige allerede eksamensdagen. Skolens utstyr og kompetanse er stadig blitt bedre. Vi mottok få feilmeldinger om PAS og PGS dette året.

Nasjonale prøver

Nasjonale prøver ble gjennomført etter gjeldende retningslinjer. Fylkesmannen mottok en rekke henvendelser i oppstarten. De fleste handlet om hjelp til innlogging.

En uke før fristen utløp for reserveukene, kontaktet vi kommuner og skoler som på det tidspunktet hadde stor andel ikke avlagte prøver. Vi erfarte nok en gang at flere skoleeiere ikke hadde noen kjennskap til eller følte ansvar for gjennomføring av prøvene. Det var delegert til skolenivå. Holdningen flere steder var at prøvene er lærernes ansvar, og skoleleder stolte på at prøvene ble gjennomført. Til tross for vår påminning er det 1155 manglende resultater av 23640 påmeldte deltakere. Det utgjør 4,88 %. En del av de manglende resultatene for leseprøvene skyldes at læreren ikke visste/husket datoen for lukking av den manuelle registreringen.

701 elever, 2,96 %, er registrert fritatt, 123 er registrert som ikke møtt. Samlet viser disse tallene at 1979 elever, 8,37 %, ikke deltok ikke på nasjonale prøver i 2012.

Situasjonen i fylket er fremdeles slik som vi oppsummerte i en kartlegging av erfaringer med nasjonale prøver høsten 2011: Forberedelser, påmelding, registrering av resultater, fritakspraksis og pedagogisk etterarbeid blir vel ivaretatt. En del skoleeiere er ganske passive til nasjonale prøver. Årsaken kan være at de ikke har godt nok kjennskap til og kompetanse i bruken av PAS. Oppgaven og ansvaret delegeres til skolenivå som igjen overlater alt til den enkelte lærer.

Elektroniske kartleggingsprøver

Prøvene er gjennomført etter gjeldende retningslinjer. Men ikke alle grupper/klasser ved skolene har gjennomført prøvene.

For KPENGV1 er 3754 elever påmeldt, 628 resultater mangler, dvs. 16,73 %.

For KPREGV1 er 3864 elever påmeldt, 401 resultater mangler, dvs. 10,38 %.

Enkelte skoler utmerker seg klart med opptil 60 manglende resultater. Fylkesmannen tar hvert år dette store antallet manglende resultater opp med Nordland fylkeskommune (NFK). Selv om prøvene er obligatoriske, ser vi at "historien gjentar seg" for enkelte skoler.

Sentralt gitt eksamen i grunnskolen og eksamen i grunnskoleopplæring for voksne

Dette året var 1138 elever fra Nordland trukket til engelsk (ENG0012). 1080 elever gjennomførte prøven. 781 besvarelser, 73 %, ble levert elektronisk, og fire elever klaget på karakteren.

1334 elever ble trukket til matematikk (MAT0010), 1284 elever gjennomførte prøven, og ni klaget på karakteren.

I norsk (NOR0214,0215,1415) var 1558 elever oppmeldt og 1535 deltok på eksamensdagene. Det ble levert 17 klager. Av til sammen 1535 besvarelser, ble 1123 levert via PGS, 73 %. Det ble klaget på 30 karakterer.

Fylkesmannen i Nordland hadde i 2012 ansvaret for fellessensuren i norsk skriftlig for Nordland, Troms og Finnmark. Det samme hadde vi for lulesamisk 1. og 2. språk og sørsamisk 1. og 2. språk.

Det ble oppnevnt et korps på 40 sensorer i norsk fra de tre fylkene, de fleste fra Nordland. I tillegg hadde vi fire "reservesensorer" i tilfelle sykdom underveis. Vi fikk bruk for to av dem.

Lulesamisk og sørsamisk hadde to sensorer hver. Én elev avla eksamen i lulesamisk 1. språk. Ingen var trukket ut i sørsamisk. Det er vanskelig å finne sensorer til fagene lule- og sørsamisk. Vi må sette høyere krav til sensorene enn at de kan snakke og skrive språket. De bør ha fullført lærerutdanning, ha god kjennskap til læreplanen for faget og ha undervist i faget/språket på 8.-10. trinn. I tillegg er «miljøene» relativt små, og inhabilitet er derfor en utfordring.

Vi arrangerte sensorkurs i slutten av april. Her deltok sensorer fra de tre fylkene, samt sensorene for både sør-, lule- og nordsamisk, i alt ca 50 sensorer. Forelesere var Mette Thoresen fra Utdanningsdirektoratet og leder for fagutvalget i norsk, Mette Haustreis fra Kippermoen skole i Vefsn kommune. Tema for dagen var oppdatering av

kunnskap om elevvurdering, erfaringsoverlevering og mye egenaktivitet i vurdering av elevbesvarelser. Dagen var til stor nytte.

Dagen før fellessensuren møttes alle norsksensorene for en gjennomgang av årets oppgavesett. Ansvarlig for opplegget var oppmennene. Fellessensuren forløp uten komplikasjoner.

Det var oppmeldt $(814+481+230)=1525$ elever til norskfagene, $(803+470+225)=1498$ elever deltok. Det ble levert ca 3 000 besvarelser. 16 elever klaget på resultatet. Kostnadene for eksamensarbeidet beløp seg til kr 1 188 000.

Fylkesmannen i Nordland har få oppgaver innen eksamen i grunnskolen for voksne. De fleste henvendelser gjelder norskfaget og hjelp til bruk av PAS til påmelding. Fellessensuren ivaretas av andre embeter.

Fylket har relativt mange voksenopplæringstilbud, men likevel få elever som avlegger eksamen. Dette året registrerer vi at deltakelsen på eksamen er mer enn fordoblet fra i fjor i fagene engelsk og matematikk sett under ett. I norsk er det en nedgang i antallet.

Disse prøvene ble gjennomført på en forsvarlig måte og i henhold til læreplanen og forskrift til opplæringsloven. Nordland har jevnt over god tilgang på sensorer. Mange kommuner har kun én ungdomsskole. Derfor utveksles sensorer over kommunegrensene. Felles skriftlige retningslinjer for gjennomføring av lokalt gitt eksamen er utformet. Disse er et viktig bidrag til like forhold for alle elevene.

Ressurser og kompetanse

PAS og PGS, nasjonale prøver, elektroniske kartleggingsprøver og eksamen blir ivaretatt av tre ansatte som bruker ulike deler av sitt årsverk til arbeidsområdet. Til sammen har vi høy faglig kompetanse for oppgavene innenfor pedagogikk og juss. Vi har gode ferdigheter for å hjelpe skoler, kommuner og sensorer i bruken av PAS og PGS, og vi har lang erfaring med oppgavene. Intensiteten i arbeidet er sesongbetont, noe som håndteres ved å være fleksibel. Vi vektlegger å gi relevant informasjon, skriftlig og muntlig, både til skoler og kommuner på aktuelle tidspunkt, og vi prioriterer å gi hurtig hjelp når det trengs. Vi får positive tilbakemeldinger fra de som søker råd og hjelp.

Måloppnåelse

Konklusjonen vår er at vi har hatt høy måloppnåelse på dette området.

Fylkesmannen i Nordland

Særskild Rapportering	JA	NEI	Øvrige kommentarer
1. Benytter embetet informasjonen som fremkommer ved avvikling av prøver og eksamener i tilsynsarbeidet?	X		Arbeidsmengden varierer i løpet av året med stor aktivitet om høsten med 2 til 3 ansatte som bidrar med brukerstøtte til skoler og kommuner. På nyåret starter eksamensarbeidet, og det tiltar i omfang utover våren. Det er opptil tre ansatte som gir brukerstøtte, kontrollerer oppmeldinger, "server" sensorene, etc.

	Spesifiser dersom avvik fra landsgjennomsnittet totalt eller på enkeltprøver)	Spesifiser dersom stor variasjon mellom skoleeiere innad i fylket	Vurdering av årsak til avvik	Beskrivelse av tiltak over skoleeiere med høy andel elever med fritak
2. Hvor stor andel av elevene har fått fritak fra deltakelse på nasjonale prøver	Påmeldt 23640 elever. Fritatt 701 elever. Totalt 2,96 %. Landsgjennomsnittet totalt 2,86 %. Én tidels prosent forskjell anses ikke som avvik.	Værøy kommune har opptil 28,6 % fritak. Flere andre mindre og mellomstore kommuner har 0 % fritak.	På Værøy har 4 av 14 elever fritak. Skoleeiers manglende kompetanse om fritaksregler har bidratt til at flere elever enn nødvendig ikke har gjennomført prøvene.	Fylkesmannen har i direkte kontakt veiledet skoleeier i regelverket, det vil bli fulgt opp i 2013.

31.7 Tilskuddsforvaltning

Vårt mål for arbeidet med tilskuddsforvaltningen har også i 2012 har vært at tilskuddsmottakerne i Nordland skal få de tilskudd de søker og har krav på i henhold til de retningslinjer som gjelder for tilskuddet og retningslinjer for god tilskuddsforvaltning.

Samlet sett har vi nok personalressurser til å ivareta tilskuddsforvaltningen innenfor de rammer som er satt, og vi har klare ansvarslinjer hos de enkelte saksbehandlere. Tidligere har vi hatt noen utfordringer ved turnover og vakanser, men vi har i 2012 spesielt hadde dette i fokus, og prøvd å sørge for overlappende kompetanse internt i avdelingen, og for å kunne få bistand hos økonomiavdelingen ved behov. Dette har fungert greit, men vi jobber fremdeles med å få til bedre rutiner.

Når det gjelder teknisk behandling av tilskuddene (innhenting av data i form av søknader, produksjon og utsending av tilskuddsbrev, registrering i Agresso, kontakt med kommunene ved uklarheter osv.), har vi god kompetanse. Mye av ressursbruken når det gjelder kontakten med brukerne, anvendes til å veilede om søknadsfrister og å veilede om feil og mangler ved søknadene.

Vi har fremdeles utfordringer med hensyn til kontroll og oppfølging av bruken av tilskuddene. Slik oppdraget er utformet, kreves god kompetanse for gjennomgang av kommunale regnskap, samt at vi tidsmessig også har de nødvendige ressurser. Med 44 kommuner er dette svært krevende. For å gjøre en tilfredsstillende jobb, trengs både kompetanse og tidsressurser.

Fylkesmannen i Nordland har de siste årene jobbet med å digitalisere flere av tilskuddsordningene som i dag er papirbaserte og som egner seg til elektronisk drift. På leirskoletilskuddet fungerer dette fremdeles godt, og i tillegg har vi utarbeidet slike skjema på det samiske tilskuddet som nå er under utprøving.

Vi jobber fremdeles med å få kommunene til å holde fastsatte søknadsfrister, og her ser vi at tilskuddskalenderen som vi har utarbeidet for alle tilskuddene våre, har vært til stor hjelp. Til tross for en bedring, har vi likevel en del etterslep. Det skyldes både av at kommunene ikke overholder fristene, og fordi at de ikke har nødvendig oversikt for å kunne søke om nøyaktige refusjoner/tilskudd. Dette fører igjen til at vi ikke klarer å gi god nok prognose for totalt behov per 31.12. Her ser vi en tendens både på samisk tilskudd og leirskoletilskuddet.

Resultatområde 32 Oppgaver for økt kvalitet i grunnopplæringen

32.2 Kompetanseutvikling

Videreutdanning

Våren 2012 hadde Nordland 92 lærere i videreutdanningsløp og tildelte kr 4 021 932 i vikarmidler. Høsten 2012 fikk vi en foreløpig tildeling på kr 6 519 000. Av disse midlene har vi utbetalt kr 5 981 925 i vikarmidler for 98 studieplasser. Opprinnelig antall søknader var 118 plasser.

Søknadene om vikarmidler er blitt enklere og bedre etter at de ble elektroniske. Søknadene inneholder færre feil og uklarheter selv om vi fortsatt må kontakte en del skoleeiere for å få avklart hva de faktisk søker om. Siden vi har hele 44 kommuner å forholde oss til, har vi utarbeidet et verktøy (regneark) som gir oss god oversikt over søknadene og gjør det mulig å følge opp alle avtaler, endringer og påminnelser. Likevel opplever vi at noen av fristene blir for knappe til å innhente svar fra alle. Samarbeidet med Utdanningsdirektoratet har fungert bra på dette området.

Samarbeidet med skoleeierne i fylket har fungert bra, og vi opplever at både lærere og skoleeiere er relativt godt informert om ordningen. På grunn av de store avstandene i fylket blir utgiftene til reise og opphold på studiesamlinger uforholdsmessig store for skoleeierne. Dette har høyest sannsynlig innvirkning på søkingen til studie plassene og hvor mange lærere skoleeier prioriterer. Vi ser også at en del skoleeiere trekker seg fra allerede tildelte plasser når de ser hva kostnadene faktisk blir.

Når det gjelder oppfølging av rapportering i UBAS på bruken av vikarmidlene, opplever vi at det ofte er mangler og feil i rapporteringen. Vi bruker mye tid på informasjon og påminnelser og bruker uforholdsmessig lang tid på å veilede og følge opp kommunenes rapportering. En god del av kommunene hadde ikke rapportert ved fristens utløp, på tross av mange påminnelser fra oss.

Etterutdanning

Nesten alle kommunene søker etterutdanningsmidler gjennom sine regionale kunnskap- og kompetansesentra, RKK. Flere kommuner samarbeider om felles kursdager og fanger dermed opp flere lærere enn om tildelingen skulle gått til hver kommune. Vi har stimulert til slikt samarbeid ved å gi en gevinst for dette i tildelingen av midler. Det har også i 2012 vært stor interesse og god søkning om midler, selv om samlet søknadsbeløp, kr 8 260 000, var noe lavere enn i 2011. Summen til fordeling var kr 2 594 000. Kommunene uttrykker fremdeles bekymring over nedgangen av midler til etterutdanning. Lange avstander mellom og innad i kommunene gjør samarbeid dyrere enn i mindre og mer tett befolkede fylker. Vi opplever at kommunene søker midler til statlig prioriterte områder, og at etterutdanningsmidlene er kjærkomne midler for å sikre gode kurs og kompetanseheving for skoleeiere.

Rapporteringen har gått relativt greit. RKK rapporterer samlet for sin region. I UBAS skal det rapporteres kommunevis, noe som gjør det vanskelig å kontrollere hver enkelt kommune. Dette ble lagt inn som merknad i UBAS, da det ikke var andre muligheter for å vise at kommunene faktisk hadde rapportert.

Vurdering for læring

I pulje 2 har embetet deltatt og informert på to samlinger. Vi har også hatt noe dialog med skoleeier underveis. Fylkeskommunen skiftet prosjektleder i løpet av 2012, og kontakten mellom Fylkesmannen og fylkeskommunen har ikke vært like aktiv. Fylkesmannen har innhentet og viderefremmet sluttrapport fra pulje 2 etter fastsatt tidsfrist.

I pulje 3 har vi vært tettere på. Samlingene som Utdanningsdirektoratet har arrangert har vært åpne for embetene, noe vi vurderer som positivt for å komme i tettere dialog og samarbeid med de deltakende kommuner og skoler. Det er nødvendig med faglig kompetanse også for Fylkesmennene for å kunne følge opp kommunene og bidra til erfaringsspredning. Embetet har arrangert en samling for alle ressurspersonene i fylket med erfaringsdeling og kompetanseheving. Fylkesnettverket ble positivt mottatt av ressurspersonene. Vi klarte ikke å få til et møte II i 2012, men vil arrangere ett til våren 2013.

I utvelgelsen av kommuner har vi nådd ut til mange ved å legge deltakelsen inn under våre regionale kompetansesentra. Det har sett ut for å fungere relativt bra. Engasjement og framdrift vurderer vi som meget god. Det ser ut til at tema og innhold mottas positivt rundt om på skolene, og Utdanningsdirektoratets samlinger oppleves også som gode.

Rapporter er innlevert etter angitte frister.

Vi har oppfordret til regionalt samarbeid for å nå flere skoler og elever. Det betyr at en ressursperson har ansvar for flere kommuner i sin region. Regionalt samarbeid er også hensiktsmessig for Fylkesmannen som lettere når de mange kommunene i fylket. For den enkelte ressursperson har det bidratt til større utfordringer enn om vi hadde valgt kun tre kommuner med én ressursperson fra hver kommune. Det er betydelig større utfordringer å få til lærende nettverk innad og mellom kommuner i Nordland enn i sentrale østlandskommuner. Det samme gjelder reiser til Oslo. Utdanningsdirektoratet bør gjøre noe med den økonomiske fordelingen i sine satsinger.

GNIST

Fylkesmannen har siden oppstart ledet partnerskapet, dvs vært leder for AU, hatt ansvar for avvikling av møter og koordinert arbeidet opp mot GNIST sentralt.

2012 har vært et aktivt år for GNIST Nordland. Det har vært to møter for hele partnerskapet, og flere møter for undergrupper. De to hovedsatsingene for GNIST-strategien er fremdeles rekruttering og veiledning av nyutdannede. Det er egne arbeidsgrupper på begge områdene. Rekrutteringsgruppa ledes av Universitetet i Nordland, og veiledning av nyutdannede ledes av KS. Begge gruppene har samarbeid med GLØD-satsingen på barnehageområdet. Særlig stor aktivitet har det vært på rekrutteringssiden, da vi i Nordland har særlige utfordringer både når det gjelder rekruttering til lærerutdanning og til lærerstillinger. Det ble i vår jobbet mye med en strategiplan for rekruttering, og partnerskapet sendte et forslag med forespørsel om bidrag fra sentral GNIST. Dette ble godt mottatt, og vi fikk tilbakemelding med konkrete nasjonale tiltak der vi ble invitert til å være med. Da implementeringen av ungdomstrinnsatsingen ble lagt til GNIST-partnerskapet, søkte Nordland om å få egen prosjektleder. Det ble også bestemt at Fylkesmannen skulle være arbeidsgiver. Vi var tidlig ute, men klarte dessverre ikke å rekruttere medarbeider etter først utlysning. Vår prosjektleder var derfor ikke operativ før i midten av desember. AU har imidlertid jobbet godt i perioden, og vi mener derfor at vi skal klare å ivareta de oppgavene som ligger fremover selv om vi er noe forsinket.

Skolebasert kompetanseutvikling

Universitetet i Nordland satt høsten 2012 i gang pilotering av skolebasert kompetanseutvikling i to kommuner i Nordland. Fylkesmannen ble kontakt i forkant, og bedt om å vurdere til kommunene som var foreslått som deltakere. Det ble gitt tilbakemelding til direktoratet med begrunnelser ut fra de gitte kriterier og vårt kjennskap til kommunene. Vi er fornøyd med at Udir har brukt våre vurderinger i sin endelige utvelgelse. Vi har hatt møte med Universitetet med orientering om innholdet i piloteringen, vil følge arbeidet både gjennom GNIST prosjektlederen og vår egen medarbeider som jobber med disse oppgavene. På slutten av året har vi også tildelt midler til deltakerskolene i vårt fylke.

Måloppnåelsen

Vi vurderer egen måloppnåelsen for området som god. Når det gjelder videreutdanning må vi ha som mål å få ennå flere kommuner med, men ser en positiv utvikling som vi må jobbe med å forsterke. GNIST-samarbeidet har vært spesielt godt inneværende år. Det var god kontinuitet på arbeidet selv om vi fikk en forsinkelse i ansettelse av prosjektleder.

32.3 Skoleporten

Tre personer hos oss har vært direkte involvert i arbeidet. To har deltatt på superbrukersamling i 2012. Det har vært et bytte av hovedansvarlig for arbeidet med Skoleporten, noe som har gjort at vi ikke har vært fullt ut operative i året som gikk.

Fylkesmannen bruker Skoleporten som ett av flere verktøy i utvelgelsen av kommuner til tilsyn, i planleggingen av og i forberedelsen av tilsyn. Videre bruker vi Skoleporten til utvalgte tilstandsanalyser som grunnlag for saksbehandling eller kontakt med kommunene. Her henter vi tall og statistikk som vi trenger for å få et bredt bilde av kommunene og skolene som velges.

Vi informerer om og veileder i bruk av Skoleporten i vår kontakt med kommunene, når det er naturlig å gjøre det og etter konkrete henvendelser fra brukerne.

Det er vårt inntrykk at behovet er størst for brukerstøtte i form av hjelp til å logge seg på de enkelte verktøyene. Henvendelser om veiledning i bruk av verktøyene for kvalitetsvurdering er mer sporadiske.

Fylkesmannen opprettet i 2012 i samarbeid med KS et skoleeierforum. Forumet hadde en samling i mars 2012, der et av temaene var skoleeiers bruk av tilstandsrapporten, samt de data som er tilgjengelig i Skoleporten og som vil være et godt utgangspunkt for skoleeiers analyse av egen virksomhet og eventuelt satsingsområder og utviklingstiltak. Samlingen hadde deltakelse fra de fleste av våre 44 kommuner.

Vi mener at vi kunne ha gjort et ennå bedre arbeid med veiledning overfor kommunene. Veiledning har, utover samlingen i mars, vært begrenset til de tilfellene der vi har fått konkrete henvendelser. Når det gjelder brukerstøttefunksjonen, har den fungert godt. Vi har god kompetanse på brukerstøttefunksjonen, mens kompetansen på de ulike verktøyene til kvalitetsvurdering (ståstedsanalysen, organisasjonsanalysen) er relativt begrenset.

For å sikre mer systematisk fokus på og oppfølging av arbeidet med bl.a. Skoleporten, har vi i samarbeid med Fylkesmannen i Troms og Finnmark, KS, Universitetet i Nordland og Universitetet i Troms, utviklet et skoleeierprogram der dette vil være et sentralt tema. Skoleeierprogrammet vil ha oppstart høsten 2013.

Måloppnåelse

Samlet sett mener vi måloppnåelsen er tilfredsstillende.

32.4 Erfaring- og kunnskapsinnhenting

Nasjonale prøver

Vi leverte høsten 2011 en rapport om gjennomføringen av nasjonale prøver i Nordland og om skolenes bruk av resultatene og det veiledningsverktøyet som ligger på Utdanningsdirektoratets nettside.

Når det gjelder 2012, er situasjonen den samme: forberedelser, påmelding, registrering av resultater, fritakspraksis og pedagogisk etterarbeid blir generelt godt ivaretatt. Når skoler eller kommuner har problemer, har

embetet kompetanse til å bistå på de fleste områdene. Vi registrerer fortsatt at en del skoleeiere har et passivt forhold til nasjonale prøver. Spesielt kan skoleeiere være mer aktive som aktører når det gjelder å gi retning og å styrke områder hvor NP viser at elevenes ferdigheter bør bli bedre.

Dronning Sonjas skolepris

Dette er fremdeles et utfordrende område. For å få frem gode kandidater som er villige til å være med i en nominasjon, brukes det mye tid til informasjon i mange anledninger. I 2012 har vi vært svært aktive med informasjon i forkant. Vi har lagt ut på hjemmesidene, det har vært informert på de fleste arrangement som Fylkesmannen har hatt, og vi har også informert i sluttmøter etter 9A tilsyn.

Likevel ser vi at terskelen muligens er stor, eller kanskje er ikke dette så viktig for skolene å være med på. I år fikk vi henvendelser om tre skoler, så fra ikke å ha skoler som søker, til at vi nå har en økning i antall interesserte, så anser vi måloppnåelsen som tilfredsstillende. Vi nominerte én skole – St. Eystein i Bodø kommune. Forslag med begrunnelse ble sendt Utdanningsdirektoratet. For å få flere til å søke, ser vi for oss at vi ser dette i sammenheng med andre oppdrag som bl a Mobbemanifest og Bedre læringsmiljø.

Lokale prosjekt skole-hjemsamarbeid

Skole-hjem-prosjektet har vært fulgt så tett som det lar seg gjøre innenfor rammene. I løpet av 2012 har de tre kommunene Alstahaug, Leirfjord og Vefsn hatt to felles samlinger der både elever, foreldre og lærere har deltatt. Fylkesmannen har medvirket til samlingene og også brukt arenaen for å informere om Bedre læringsmiljøetsatsingen. Loveleen Brenna har bidratt med kurs for både lærere og foreldre. Dette vurderes som positivt for felles forståelse av og innsikt i ulike ståsted som grunnlag for samarbeid skole-hjem.

Vi har hatt god dialog med skoleeiere og RKK-ledere som følger kommunene og skolene.

Fra høsten 2012 har Vefsn gjennomført sine aktiviteter mer uavhengig av de to andre kommunene. Kommunen har meget aktiv skoleeier som bidrar til framdrift i prosjektet. Fylkesmannen har vært i god dialog, og samarbeidet med RKK-leder oppleves som positivt og nødvendig, både som støttespiller og pådriver. Uke 36 fikk stor oppmerksomhet i kommunen der det ble satset tverrfaglig på mobbeproblematikk. Både Utdanningsdirektoratet og Fylkesmannen var til stede med innlegg under arrangementet. Vefsn kommune viser til positiv framgang på elevundersøkelsen når det gjelder mobbing. Kommunen har planer for videre arbeid i prosjektet.

Fylkesmannen vurderte framdriften til de to øvrige kommunene som usikker høsten 2012. I samarbeid med Utdanningsdirektoratet planla og gjennomførte vi oppfølgingsmøte med Leirfjord og Alstahaug. De to kommunene har hatt flere rektorskifter og skifte av skolefaglig ansvarlige, noe som medførte uklare opplevelser av roller, ansvar og oppfølging. Vi vurderer dette som ivaretatt nå.

Hvorvidt satsingen har truffet på en slik måte at det har skjedd en endring i samarbeidet, er noe varierende mellom skolene, jf. ovenstående. Prosjektbeskrivelsen er klar, men det hersker noe usikkerhet til hvor stor vekt som skal legges på mobbing og resultater på elevundersøkelsen. Fylkesmannen har over en periode forsøkt å fokusere HELE *Bedre læringsmiljøetsatsingen* i prosjektet. Dette oppleves fra vårt synspunkt ikke å ha vært godt nok fremme i prosjektbeskrivelser og tiltak. Vi hadde en god dialog med Utdanningsdirektoratet nå i januar 2013 omkring dette, og håper det blir fulgt opp. Vi vurderer det som helt nødvendig for å sikre et godt skole-hjem samarbeid at skolene ser dette i sammenheng, slik at samarbeidet får et godt innhold og forståelse for hva det skal samarbeides om.

Utdanningsdirektoratet følger godt opp som støttespillere og pådrivere, også med tanke på samarbeid mellom fylkene.

Fordeling av ressurser har også for 2012 gått direkte til RKK-leder som har hatt oppfølgings- og veilederansvar. Dette må vurderes for kommende år, avhengig av tilbakemelding fra kommunene om hvordan de ser for seg videre framdrift og veilederansvar. Resurser med tanke på tid og penger, er tilfredsstillende. Vi har benyttet våre midler til å prioritere besøk i kommunene, delta på og arrangere samlinger og innhente ekstern kompetanse. Dette er et mål også for 2013. Aktiv bruk av *Bedre læringsmiljø* som ressurs i satsingen vil også bli prioritert.

Forsøk med fremmedspråk på 6. og 7. trinn 2010-2012.

Fire kommuner har deltatt i forsøket. Alstad barneskole i Bodø kommune og Hemnes sentralskole i Hemnes kommune har tilbydd fransk, spansk og engelsk. Lyngheim skole i Rana kommune hadde russisk til to grupper, men elever sluttet så det ble én gruppe igjen. Mosjøen skole i Vefsn kommune hadde to spanskgrupper med to

klokketimer per uke i tillegg til det ordinære timetallet. På Lyngheim skole var språkopplæring lagt inn for det ordinære timetallet.

Fylkesmannen har også i 2012 besøkt alle fire skolene og møtt elever, lærere og rektorer. Ett av temaene under besøkene har vært hvilket fremmedspråktilbud elevene får når de kommer på ungdomstrinnet. Hemnes kommune hadde gjennomført opplæringen etter introduksjonsmetoden. De andre tre kommunene brukte progresjonsmodellen. Vefsn kommune har gitt elevene prioritert plass på spanskgruppa på ungdomstrinnet dersom de ønsker å fortsette med dette språket. Men flere av elevene har valgt et annet fremmedspråk. Alstad barneskole møter elever fra en naboskole når de starter på Alstad ungdomsskole. Bodø kommune har ikke gitt noe eget tilbud til Alstad-elevene. Rana kommune har ikke gitt noe tilbud om russisk. Mo ungdomsskole tilbyr allerede tre språk i 5-6 grupper.

Det har vært stor entusiasme hos de som har deltatt i forsøket. Elevene har vært ivrige i læringen og stolte av sin språkkunnskap. Og lærerne har vært veldig fornøyd med etterutdanningen. Den har gitt både teoretisk og praktisk påfyll. Fremmedspråksenteret har hatt ansvaret for etterutdanningen og NTNU har gjennomført den for deltakerne fra de nordligste fylkene.

De fire kommunene/skolene har i 2012 mottatt til sammen kr 350 000. Forsøket har vært fullfinansiert og deltakerne har opplevd dette som veldig positivt. Dette har vært så positivt at tre av skolene har fortsatt med å tilby elever opplæring i et fremmedspråk, men i et mindre omfang. De bruker opp de prosjektmidlene som sto igjen ved skoleårets slutt og har lagt inn egne ressurser i tillegg. En viktig sak for alle tre skolene var at elevene må få nyte godt av den kompetansen som lærerne hadde tilegnet seg i løpet av de to «prosjekt-årene».

I Nordland er oppgaven med fremmedspråk lagt inn i årsverket til en ansatt med juridisk og pedagogisk kompetanse og økonomisk innsikt. Strategien i embetet har bl.a. vært å holde kontakten med skolene. Mange telefonsamtaler både ut og inn og skolebesøkene, har gjort at vi hele tiden har vært informert om utviklingen. Skolene har satt stor pris på at noen ville se og høre hva de jobbet med. Vi mener å ha god måloppnåelse på dette området.

Arbeidslivsfaget

Arbeidet med fylkesvise nettverksgrupper er videreført. Skolene befinner seg i området fra langt vest i Lofoten, helt nord i Vesterålen og til midtre Helgeland. På grunn av lange avstander og kostbare reiser foregår kontakten og samarbeidet via telefon og nett. Alle skolene deltok på konferansen i Oslo i slutten av mars. Noen stilte med både skoleeier og rektor, andre fant at lærerne som jobber med arbeidslivsfaget burde delta. Alle skolene var representert.

Deltakerskolene fra Nordland, Troms og Finnmark møttes i Tromsø til 23. oktober. Vurdering og eksamen i faget var det største temaet. I tillegg ble det en inspirerende runde mellom skolene med utveksling av ideer og gjennomføring i faget. Skolene jobber ganske forskjellig med arbeidslivsfaget. Noe avhenger av avstanden til videregående skole og også hvilken type samarbeid disse to skoleslagene har fått til.

Arbeidslivsfaget er lagt inn i årsverket til én person med nødvendig kompetanse og erfaring. Fylkesmannen holder kontakten via telefon og nett og får på dette viset et innblikk i hvordan lærerne og elevene jobber i faget. Skolene er stort sett selvhjulpne i gjennomføringen av prosjektet.

Måloppnåelse

Vi har god kompetanse internt i embetet, og sammen med gode hjelpere hos RKK (regionale kompetansekontor) og hos skoleeiere, mener vi å ha god måloppnåelse innenfor de igangsatte tiltakene. Som nevnt under 31.4 kunne vi også her ha ønsket bedre tidsressurser for å følge opp bedre.

32.5 Tiltak innenfor tilpasset opplæring, spesialpedagogisk hjelp og spesialundervisning

Samarbeid og nettverksutvikling

Fylkesmannen arbeider kontinuerlig og aktivt med den pedagogisk-psykologiske tjenesten i fylket. Hver høst og vår arrangeres det samling for alle PP-lederne i fylket. Det er etablert flere spesialpedagogiske nettverk i fylket der vi deltar og har en sentral veiledningsrolle. Vi har deltatt på øvrige samlinger og møter der tjenesten har ønsket å ha oss med. Tema har i år blant annet vært utfordringer på det spesialpedagogiske arbeidsfeltet og den høye andelen av spesialundervisning.

I 2012 har vi hatt to samarbeidsmøter med Statped Nord. Hensikten med disse møtene har vært å bidra til bedre

samordning av tjenester på området spesialundervisning. Det første møtet var gjensidig informasjon om våre oppdrag, og de områdene vi så på som utfordrende. Med dette som utgangspunkt ble vi enige om at det var viktig å bruke erfaringer fra tilsynene våre på kap. 5 som grunnlag for samarbeid om kompetansebygging. Det ble derfor innholdet i det neste møtet.

Informasjon og veiledning

Veilederen til opplæringsloven om spesialpedagogisk hjelp og spesialundervisning har også i år vært utgangspunkt for informasjon og veiledning til barnehager, grunnskoler, videregående skoler og den pedagogisk-psykologiske tjenesten i fylket. Vi får ofte henvendelser på telefon og e-post fra foresatte som har behov for veiledning om spesialpedagogisk hjelp og spesialundervisning, rettigheter, søknad, saksgang og vedtak.

Vi har i 2012 hatt to fagsamlinger med skolefaglige ansvarlige, ledere i grunnskole og barnehage, PP-tjenesten og lærere som målgruppe. Tema i 2012 var *Elevenes psykososiale miljø og Spesialundervisning*.

Tilbakemeldingene vi har fått fra kommunene etter disse to fagsamlingene har vært særdeles gode. Med over 200 deltakere med både geografisk spredning og spredning innenfor målgruppen, har disse samlingen vært med på å gi mange kommuner i fylket kompetanseheving på de overnevnte temaene. I tillegg har vi hatt regionale samlinger lagt til en kommune hvor rektorer, PP-ansatte og skolefaglige ansvarlige har fått veiledning fra oss. Temaet har vært regelverksetterlevelse og forvaltning av elevers rettigheter knyttet til opplæringsloven kap. 5.

Fylkesmannen deltar sammen med PP-lederne i fylket på halvårige samlinger, vår og høst. Dersom det er mulig, så deltar også Statped på disse samlingene. Tema på disse møtene har blant annet vært kompetanseheving i PPT, hvordan lykkes med spesialundervisningen, utfordringer ved PPT-kontorene og kompetansenettverk for PPT i Nord-Norge. Med tanke på fylkets geografi og den store befolkningsspredningen, så er det svært viktig at vi deltar på samlingene. Samlingene er en arena for Fylkesmannen å gi veiledning.

Vi er representert i arbeidsutvalget som arrangerer landsdelssamling for PP-tjenesten i Nord-Norge og Statped Nord. Høsten 2012 ble samlingen holdt i Alta med *Psykisk helse og hjelpetjenestene –forebygging og tiltak* som overordnet tema. Arrangementer fikk meget gode tilbakemeldinger både på tematikken og innholdet. Planleggingen av årets landsdelssamling er godt i gang. I 2013 vil overordnet tema for samlingen være *PPT for fremtiden*.

Vi innehar en bred juridisk, skolefaglig og spesialpedagogisk kompetanse på området, som benyttes i møter med skoleeiere, skoleledere, PP-tjenesten og foresatte. De overnevnte samlingene er med på å stimulere til tverretattlig og tverrfaglig samarbeid som omfatter barn, oppvekst og opplæring.

Måloppnåelse

Det har vært noen personalmessige endringer i avdelingen i løpet av 2012. To jurister har vært ute i svangerskapspermisjon i deler av året, og en seniorrådgiver på området sluttet midt i året. Nye medarbeidere har kommet inn i deres fravær. Selv om det har vært noen utskiftninger i personalet, har det vært god måloppnåelse på området.

32.6 Utviklingsarbeid- urfolk og nasjonale minoriteter

Fjernundervisning

Fylkesmannen har gitt veiledning til kommunene om organisering av samisk opplæring. Dette har vært nødvendig fordi noen kommuner har fått elever som ønsker opplæring i samisk for første gang, og det er flere alternativer til hvordan opplæringen kan foregå. Vi arbeider strategisk for å styrke kvaliteten på samisk opplæring. Vi har avholdt seminar for å øke kompetansen for lule- og sørsamiske fjernundervisningslærere.

Til tross for at det er stor mangel på lærere med kompetanse i samiske språk, er det vanskelig å få søkere til studiehjemplene. En av årsakene til dette er manglende tilbud i samiske språk ved høyskolene, samt at lærermangelen gir lite handlingsrom for studiepermisjoner.

Koordinering og utvikling

Fylkesmannen i Nordland arrangerte konferanse om sørsamisk opplæring i Trondheim i mars 2012. Kunnskapsdepartementets og Sametingets politiske ledelse var representert. Konferansen hadde som siktemål å sikre bedre koordinering av sørsamisk opplæring, samt å revitalisere sørsamisk språk. Konferansen var vellykket. Vi fikk tilbakemeldinger om at det var behov for en slik konferanse. Denne konferansen ble arrangert for sjette

gang, med om lag 100 deltakere.

Fylkesmannen i Nordland driver et nettverk for sørsamiske skoleeiere og rektorer. Nettverket hadde i 2012 to møter. Saker som ble diskutert var hvordan man skal styrke samhandlingen mellom kompetansetilbudene innenfor sørsamisk opplæring og hvordan læremiddelsituasjonen kan styrkes. Det er vedtatt at det skal opprettes et eget sørsamisk lærernettverk for å styrke det faglige samarbeidet på området. Sametinget deltok på møtene.

Vi har vektlagt det grenseoverskridende perspektivet innenfor samisk opplæring. Dette fordi riksgrensen i mange sammenhenger oppfattes som kunstig i samiske saker på grunn av felles kultur og språk. Vi har dialog med samiske institusjoner på svensk side for å sikre samarbeid der det er naturlig.

Lulesamisk fjernundervisning har vært et prioritert satsingsområde for Fylkesmannen i Nordland. Tysfjord kommune / Drag skole hadde ikke ressurser til å påta seg ansvaret. Fylkesmannen gikk da i dialog med Bodø kommune og tilbydde veiledning og ressurser slik at de kunne påta seg ansvaret for lulesamisk fjernundervisning i grunnskolen. Dette tilbudet er velfungerende, og det betyr at lulesamiske elever får opplæring etter rettigheter og behov. Fylkesmannen er i kontinuerlig dialog med Bodø kommune for å tilby veiledning og kompetanseheving for å styrke tilbudet ytterligere.

Samarbeid med Finnmark om tiltak i Plan for fjernundervisning

Fylkesmannen i Nordland har hatt god kontakt med Finnmark i hele perioden. Vi har gjensidig informert hverandre om arbeidet og tiltakene som planlegges, slik at det kan være mulig å samordne. Slik planen er utformet, ser vi det imidlertid ikke som et mål å samordne eller gjennomføre felles tiltak. Vi har i samarbeid med Utdanningsdirektoratet og Finnmark fulgt opp det initiativet som ble tatt i 2010 for å få utarbeidet en mer forpliktende og gjennomførbar strategisk plan for fjernundervisningen. I den forbindelse har vi hatt flere møter, og arbeidet med en slik plan er i god gjenge. Utdanningsdirektoratet har ansvaret for ferdigstilling av denne planen, og utkast vil trolig foreligge våren 2013.

Nordområdesatsingen

Fylkesmannen i Nordland har sammen med Troms og Finnmark arbeidet med en strategiplan for samarbeid om oppvekst- og utdanningsområdet i Nordområdene.

Våren 2012 ble det avholdt et møte mellom de tre nordlige fylkesmannsembetene, Utdanningsdirektoratet og nasjonale sentra som kunne være aktuell som bidragsytere til gjennomføring av planen. På dette møtet fremkom et ønske om å revidere planen. Finnmark er gitt et hovedansvar, men Nordland har sammen med Troms bidratt til dette revideringsarbeidet, samt planlegging av tiltak i planperioden 2011-2015. Ut fra innspill og erfaringer har vi i fellesskap kommet fram til satsingsområder knyttet spesielt mot språkopplæring, og vi har planlagt et felles seminar vinteren 2013 med formål spesielt å knytte nettverk mellom russisklærere. Samtidig som vi ønsker å prioritere arbeidet med språkforståelse i Nordområdet, fortsetter vi arbeidet med mindre prosjekter knyttet til kultursatsing og folk til folk samarbeid.

Vi vil også påpeke at det er betydelig behov for videre arbeid med urfolk og nasjonale minoriteter. Dette gjelder også innenfor holdningsskapende arbeid, mot rasisme, antisemittisme og holdning til samer i den øvrige befolkning.

Måloppnåelse

Det er et krevende område å jobbe med, sett i lys av de utfordringene som er beskrevet over. Vi er imidlertid fornøyd med måloppnåelsen på dette området ut fra de ressursene vi har til rådighet. Arbeidet har også blitt forsterket gjennom tiltak og betydelige midler til urfolksarbeid gjennom *Handlingsplan for samiske språk*. Når disse tiltaket avsluttes, vil det ikke være mulig å gjennomføre alle tiltakene slik vi nå gjør.

Resultatområde 33 Tilsyn og forvaltningsoppgaver på barnehageområdet

33.1 Tilskuddsforvaltning

Investeringsstilskudd til nye barnehageplasser - Kap. 0231 post 61

Fylkesmannen har saksbehandlet seks søknader om investeringstilskudd for barnehageplasser åpnet i 2011. Vi har tilstrekkelig kompetanse og ressurser til dette oppdraget, men saksbehandlingstiden har vært for lang i en sak på grunn av mangelfull dokumentasjon og informasjon fra kommunen. Alle søknader var behandlet ved årsslutt.

Det er sendt ut tilskuddskontroll med svarfrist 12. februar, og rapportert til Utdanningsdirektoratet innen fristen 21. januar.

Tilskudd til tiltak for å bedre språkforståelsen blant minoritetsspråklige barn i førskolealder - Kap. 0231 post 63

Nordland hadde pr. 15.12.2011 757 barn med minoritetsspråklig bakgrunn som gikk i barnehager i 37 av fylkets 44 kommuner. Det er en økning på 116 fra året før. Fylkesmannen har videreformidlet midler til dette formålet uten ugrunnet opphold ut fra tilsendte lister fra Utdanningsdirektoratet.

Det er også sendt ut tilskuddskontroll for 2012 til to kommuner. Brønnøy kommune for første gang og Steigen, som til tross for flere purringer ikke gav tilbakemelding for 2011, er tilskrevet for ny kontroll for 2012. I tillegg er det rapportert til Utdanningsdirektoratet på bruk av midler innen fristen 21. januar.

Vi får med jevne mellomrom henvendelser fra barnehager som tilsier at kommunene ikke gir god nok informasjon om dette tilskuddet. Mange av dem har heller ikke gode nok rutiner når det gjelder utlysning, saksbehandling og tildeling. Vi ferdigstilte i 2012 et skriftlig tilsyn med Vågan kommune. Bakgrunnen for tilsynet var flere henvendelser om manglende informasjon, tilsynelatende uryddig tildeling av midler og mangel på informasjon ut til berørte instanser. Det foreligger rapport med pålegg om retting i saken.

Fylkesmannen vil i 2013 foreta skriftlig tilsyn med enkeltkommuner på lik linje med den Vågan kommune fikk. Dette for å sikre at tilskuddet blir benyttet etter forutsetningene og kommer barn og barnehager til gode.

Tilskudd til faste plasser i midlertidige barnehagelokaler Kap. 0231 post 64

Vi har mottatt og behandlet en søknad. Fylkesmannen har kompetanse og ressurser til denne oppgaven.

Vi har sendt ut tilskuddskontroll med frist 12. februar og rapportert til Udir innen fristen 21. januar.

Måloppnåelse

Fylkesmannen har god oversikt og god kompetanse når det gjelder tildeling av tilskudd. Vi mener vi gir god veiledning til kommuner og andre, og at vi driver grundig og god saksbehandling. Vi mener måloppnåelsen er god.

33.2 Klagesaksbehandling

Fylkesmannen har mottatt syv, og behandlet ni klager i 2012. To av sakene var restanse fra 2011. Syv saker gjaldt likeverdig behandling ved tildeling av offentlig tilskudd til ikke-kommunale barnehager, en sak gjaldt særtilskudd til ikke-kommunal barnehage og en sak gjaldt inhabilitet. Behandlingen hos Fylkesmannen resulterte i at det ble gitt medhold i fire saker, to fikk ikke medhold, en ble opphevet og to avvist. Dette representerer kun mindre variasjon sammenlignet med 2011.

Sakene om likeverdig behandling er ressurskrevende, og det er nødvendig med kompetanse både innen økonomi og juss for å få behandlet disse. Juss-kompetansen har vi internt på avdelingen, mens vi har hatt et samarbeid med Kommunalavdelinga i forhold til kompetansen på kommuneøkonomi. Grunnet permisjon hos medarbeideren på Kommunalavdelinga klarte vi verken å få behandlet sakene fra 2011 og de nye som kom våren 2012. og vi hadde derfor en uakseptabel saksbehandlingstid frem til høsten 2012. Fylkesmannen engasjerte da en tidligere medarbeider til å sette seg inn i og saksbehandlet sakene om likeverdig behandling. Dette fungerte godt, og vi hadde ingen restanse ved årsskiftet 2012-2013.

Vi har hatt for lang saksbehandlingstid. For flere av sakene har vi ikke overholdt forvaltningslovens frister. Årsakene til dette er sakenes kompleksitet, samt restansen fra 2011 og begynnelsen av 2012. Syv av klagesakene besvarte vi etter fem måneder eller mer. Vi holdt partene orientert med foreløpige svar.

Private Barnehagers Landsforbund (PBL) er en sentral aktør på barnehageområdet. PBL representerte klager i fem av klagesakene om likeverdig behandling i 2012.

I tillegg til klagesakene får vi mange henvendelser som gjelder tolkning av regelverket. Vi gir veiledning per

telefon og e-post. Vi har også hatt veiledningsmøter med noen kommuner som har bedt om det. Disse møtene har vært svært nyttige.

Måloppnåelse

Til tross for lang saksbehandlingstid slik det er beskrevet over, mener vi at samlet måloppnåelse har vært god. Kvaliteten, både på saksbehandlingene og veiledningen som er gitt har vært god, noe vi har fått tilbakemelding på, både fra kommunene som barnehagemyndighet og klagere.

Type Klage	Medhold/delvis medhold	Ikke medhold	Opphevet	Avvist	Sum
Barnehageloven § 10	0	0	0	0	0
Barnehageloven § 16	0	0	0	0	0
Forskrift om familiebarnehager § 7	0	0	0	0	0
Forskrift om foreldrebetaling § 5	0	0	0	0	0
Forskrift om likeverdig behandling av barnehager i forhold til offentlige tilskudd	4	1	1	1	7
Forskrift om midlertidig og varig dispensasjon og unntak frå utdanningskravet for styrer og pedagogisk leder § 4	0	0	0	0	0
Forskrift om pedagogisk bemanning § 3	0	0	0	0	0

Merknad

Fylkesmannen har ikke hatt større variasjoner i antall klagesaker sammenlignet med 2011. I tillegg til syv klager etter forskrift om likeverdig behandling, behandlet Fylkesmannen ytterligere to klager: En om inhabilitet og en om særtilskudd til ikke-kommunal barnehage.

33.3 Informasjon og veiledning

Gjennomførte tiltak

Vi har jevnlig lagt ut aktuell informasjon på Fylkesmannens hjemmeside. Innholdet har vært nyheter om lov og regelverk, høringer, informasjon om samlinger og konferanser, utlysning av midler, informasjon om kampanjer og nettsted og spørsmål og svar som gjelder likeverdig behandling ved tildeling av offentlige tilskudd til ikke-kommunale barnehager. Målgruppen for informasjonen har vært kommunene, ikke-kommunale barnehageeiere, barnehageansatte, foreldre, studenter, media o.a.

Vi har besvart mange henvendelser på telefon og e-post. Henvendelsene kommer fra kommuner, ikke-kommunale eiere, barnehageansatte og foreldre. Bare et fåtall av kommunene i Nordland har barnehagefaglig kompetanse på kommunenivå, og vi erfarer at det er et stort behov for informasjon og veiledning. Det har vært spesielt mange spørsmål om regelverk og beregning når det gjelder offentlige tilskudd til ikke-kommunale barnehager.

Vi har informert om statlige føringer i møter med kommuner, enkeltvis og i regioner, regionsledere (RKK) og barnehageansatte på fagdager tre steder i fylket.

Vi gjennomførte to samlinger for kommunene som barnehagemyndighet (vår og høst). Temaene har vært økonomisk likeverdig behandling (en hel dag), regelverk som gjelder barnehagens formålsbestemmelse og krav til pedagogisk bemanning, samt arbeidet med kompetanse og rekruttering. Private barnehageeiere er informert om at det er planlagt samling om økonomisk likeverdig behandling to steder i fylket våren 2013.

Vi har gjennomført spørreundersøkelse om innfrielse av retten til barnehageplass og gitt veiledning til enkeltkommuner på dette området.

Fylkesmannen har god kompetanse, juridisk og barnehagefaglig. Utfordringene er fylkets geografi, antall kommuner og mangelfull kompetanse på kommunenivå. Vi mener å ha løst dette ved å jobbe regionalt. Ved å samarbeide med RKK (Regionale kompetansekontor) når vi ut til samtlige kommuner. Vår praksis med å dra ut og møte kommuner regionvis er et viktig tiltak for å nå målsettingen om god informasjon og veiledning. Samarbeidet med KS, universitet og høyskole har også bidratt til at vi har fått gjennomført tiltakene som er beskrevet.

Ressurser og kompetanse

Vi har gjennomført planlagte tiltak. I første halvår manglet embetet tilstrekkelig økonomisk og juridisk kompetanse til å gi god informasjon og veiledning om beregning av offentlige tilskudd til ikke-kommunale

barnehager. Dette er nærmere beskrevet under 33.2 *Klagesaksbehandling*. Dette er rettet opp i andre halvår, med skriftlig informasjon ut til kommunene, kursdag og informasjon på Fylkesmannens hjemmeside. Flere kommuner har gitt tilbakemelding om at de har fått god hjelp til å mestre dette området. Vi er fornøyd med at vi har fått mange kommuner til å prioritere økonomisk kompetanse til beregning av tilskuddet til ikke-kommunale barnehager.

Måloppnåelse

Vi mener vi hadde god måloppnåelse på dette området.

33.4 Tilsyn

Gjennomførte tiltak

Fylkesmannen har gjennomført stedlig tilsyn med kommunen som lokal barnehagemyndighet i 7 kommuner, samtlige etter systemrevisjonsmetoden.

Tema:

- kommunen som godkjenningsmyndighet
- kommunens tilsyn med barnehager
- håndtering av regelverket om pedagogisk bemanning, herunder pedagognorm, dispensasjoner og organisering av styrerressurser
- håndtering av regelverket om rett til barnehageplass

Det er avdekket avvik i samtlige 7 kommuner, til sammen 16 avvik. Ingen avvik på håndtering av regelverket om rett til barnehageplass, og flest avvik på oppfyllelse av krav til pedagogisk bemanning og krav til godkjenning av barnehage. Flere av kommunene har fått på plass tilsyn med barnehagene, og vi registrerer nedgang i avvik på dette området.

I de kommunene som ikke hadde tilstrekkelig pedagogisk bemanning, til sammen 6, ble det gitt veiledning etter at tilsynet var avsluttet.

Ett skriftlig tilsyn fra 2011 som gjaldt bruk av tilskudd til minoritetsspråklige barn er avsluttet, og det er gitt pålegg om retting.

Fylkesmannen har mottatt tilbakemeldinger fra 6 av kommunene, med vedlagt plan for retting av avvik. En kommune har fått utsatt frist til februar 2013.

Tilsynsteamene har vært sammensatt av personer med barnehagefaglig og juridisk kompetanse.

Utvelgelsen av tilsynsobjekter er basert på Fylkesmannens kjennskap til og kunnskap om kommunene i fylket. Vi legger også vekt på resultater av ulike rapporteringer.

Oppfølgingstilsyn med kommuner vi tidligere har hatt tilsyn med, har ikke blitt gjennomført i 2012. Det er planlagt skriftlig oppfølgingstilsyn med 12 kommuner i 2013. Varsel om tilsyn er sendt kommunene.

Det har vist seg at kommunene har behov for veiledning på flere lovområder, og spesielt når det gjelder forståelsen av krav til pedagogisk bemanning. Vi får gode tilbakemeldinger på veiledning på dette området.

Ressurser og kompetanse

Vi har oppfylt resultatkravene som gjelder antall tilsyn, fokusområder og metode. Vi mener at vi har god kompetanse i tilsynsteamene, og etter flere års erfaring har vi opparbeidet gode rutiner på planlegging, gjennomføring og avslutning av tilsyn.

Utfordringene med mange kommuner og lange reiseavstander, har vi delvis løst ved å ta to nærliggende kommuner etter hverandre. Da rekker vi to kommuner på tre døgn i stedet for å reise to ganger ut og bruke to døgn på hver.

Måloppnåelse

Vi mener vi hadde god måloppnåelse på dette området.

FMNO

Tilsynsobjekt:	Meløy kommune
Tema/myndighetskrav:	Kommunen som barnehagemyndighet jf barnehageloven § 8 belyst gjennom: 1. Kommunen som godkj.myndighet jf §§ 10 og 11 jf §§ 1 og 2. 2.Kommunens tilsyn med barnehagene jf § 16. 3.Kommunens håndtering av regelverket om pedagogisk bemanning jf §§ 17 og 18. 4.Kommunens håndtering av regelverket om rett til barnehageplass jf § 8 annet ledd, jf § 12a.
Avvik/funn:	Avvik: 1. Det foreligger ikke vedtak om godkjenning av barnehager etter barnehageloven § 10 i Meløy kommune. 2. Barnehager i Meløy kommune har ikke tilstrekkelig pedagogisk bemanning til å oppfylle lovens krav.
Frist for lukking av avvik:	
Pålegg:	Nei
Merknad:	1. Meløy kommune har mangelfulle rutiner ved behandling av politiattest.
Ressursbruk:	
Kommentar:	Tilsynet er gjennomført etter systemrevisjonsmetoden

FMNO

Tilsynsobjekt:	Hadsel kommune
Tema/myndighetskrav:	Kommunen som barnehagemyndighet jf barnehageloven § 8 belyst gjennom: 1. Kommunen som godkj.myndighet jf §§ 10 og 11 jf §§ 1 og 2. 2. Kommunens tilsyn med barnehagene jf § 16. 3. Kommunens håndtering av regelverket om pedagogisk bemanning jf §§ 17 og 18. 4. Kommunens håndtering av regelverket om rett til barnehageplass jf § 8 annet ledd, jf § 12a.
Avvik/funn:	Avvik: 1. Hadsel kommune mangler gyldige godkjenningsvedtak etter barnehageloven §10 for flere av barnehagene. 2. Barnehager i Hadsel kommune har ikke tilstrekkelig pedagogisk bemanning til å oppfylle lovens krav.
Frist for lukking av avvik:	
Pålegg:	Nei
Merknad:	1. Hadsel kommune har mangelfulle rutiner ved behandling av politiattest.
Ressursbruk:	
Kommentar:	Tilsynet er gjennomført etter systemrevisjonsmetoden.

FMNO

Tilsynsobjekt:	Hattfjelldal kommune
	Kommunen som barnehagemyndighet jf

Tema/myndighetskrav:	barnehageloven § 8 belyst gjennom: 1. Kommunen som godkj.myndighet jf §§ 10 og 11 jf §§ 1 og 2. 2. Kommunens tilsyn med barnehagene jf § 16. 3. Kommunens håndtering av regelverket om pedagogisk bemanning jf §§ 17 og 18. 4. Kommunens håndtering av regelverket om rett til barnehageplass jf § 8 annet ledd, jf § 12a.
Avvik/funn:	Avvik: 1. To barnehager i Hattfjelldal kommune har ikke tilstrekkelig pedagogisk bemanning til å oppfylle lovens krav. 2. Barnehager i Hattfjelldal kommune har ikke pedagogisk leder som tilfredsstillende utdanningskravet, og det foreligger heller ikke søknad om dispensasjon fra dette.
Frist for lukking av avvik:	
Pålegg:	Nei
Merknad:	Fylkesmannen avdekket ikke forhold som ga grunnlag for merknader.
Ressursbruk:	
Kommentar:	Tilsynet er gjennomført etter systemrevisjonsmetoden.

FMNO

Tilsynsobjekt:	Vågan kommune
Tema/myndighetskrav:	Tema: Bruk av tilskudd til tiltak for å bedre språkforståelsen blant minoritetsspråklige barn i førskolealder. Fylkesmannen kan med hjemmel i barnehageloven § 9 annet ledd føre tilsyn med at kommunen utfører de oppgaver den som barnehagemyndighet er pålagt. Det står også klart i Rundskriv F-02 at «Fylkesmannen skal ved stikkprøver i enkeltkommuner kontrollere at vilkårene for tildeling av tilskuddet blir overholdt og at tilskuddet benyttes i samsvar med målet for tilskuddsordningen, jf. Punkt 4.1.»
Avvik/funn:	Funn/konklusjon: Vågan kommune har ikke gode nok rutiner for bruk av tilskudd til tiltak for å bedre språkforståelsen blant minoritetsspråklige barn i barnehage. Midlene er ikke lyst ut, det er ingen fastsatt søknadsfrist for ikke-kommunale eiere og ev. andre relevante tjenester og det er heller ikke lagt til rette for en samordnet prosess.
Frist for lukking av avvik:	
Pålegg:	Ja
Merknad:	
Ressursbruk:	
Kommentar:	Skriftlig tilsyn med bakgrunn i manglende svar på tilskuddskontroll samt henvendelser fra en privat barnehageeier.

FMNO

Tilsynsobjekt:	Rødøy kommune
Tema/myndighetskrav:	Kommunen som barnehagemyndighet jf barnehageloven § 8 belyst gjennom: 1. Kommunen som godkjenningsmyndighet jf §§ 10 og 11 jf §§ 1 og 2. 2. Kommunens tilsyn med barnehagene jf § 16. 3. Kommunens håndtering av regelverket om pedagogisk bemanning jf §§ 17 og 18. 4. Kommunens håndtering av regelverket om rett til barnehageplass jf § 8 annet ledd, jf § 12a.
Avvik/funn:	Avvik: 1. I Rødøy kommune foreligger det ikke vedtak om godkjenning av barnehager etter barnehageloven § 10 2. Rødøy kommune fører ikke tilsyn med barnehager etter barnehageloven § 16. 3. Barnehager i Rødøy kommune har ikke tilstrekkelig pedagogisk bemanning til å oppfylle lovens krav.
Frist for lukking av avvik:	
Pålegg:	Nei
Merknad:	Rødøy kommune har mangelfulle rutiner ved behandling av politiattest.
Ressursbruk:	
Kommentar:	Tilsynet er gjennomført etter systemrevisjonsmetoden

FMNO

Tilsynsobjekt:	Bø kommune
Tema/myndighetskrav:	Kommunen som barnehagemyndighet jf barnehageloven § 8 belyst gjennom: 1. Kommunen som godkjenningsmyndighet jf §§ 10 og 11 jf §§ 1 og 2. 2. 2. Kommunens tilsyn med barnehagene jf § 16. 3. Kommunens håndtering av regelverket om pedagogisk bemanning jf §§ 17 og 18. 4. Kommunens håndtering av regelverket om rett til barnehageplass jf § 8 annet ledd, jf § 12a.
Avvik/funn:	Avvik: 1. Bø kommune mangler gyldige godkjenningsvedtak etter barnehageloven §10 for flere av barnehagene 2. En barnehage i Bø kommune har ikke tilstrekkelig pedagogisk bemanning til å oppfylle lovens krav.
Frist for lukking av avvik:	
Pålegg:	Nei
Merknad:	Bø kommune har mangelfulle rutiner ved behandling av politiattest.
Ressursbruk:	
Kommentar:	Tilsynet er gjennomført etter systemrevisjonsmetoden

FMNO

Tilsynsobjekt:	Dønna kommune
Tema/myndighetskrav:	Kommunen som barnehagemyndighet jf barnehageloven § 8 belyst gjennom: 1. Kommunen som godkjenningsmyndighet jf §§ 10 og 11 jf §§ 1 og 2. 2. Kommunens tilsyn med barnehagene jf § 16. 3. Kommunens håndtering av regelverket om pedagogisk bemanning jf §§ 17 og 18. 4. Kommunens håndtering av regelverket om rett til barnehageplass jf § 8 annet ledd, jf § 12a.
Avvik/funn:	Avvik: 1. Dønna kommune mangler gyldige godkjenningsvedtak etter barnehageloven § 10 for flere av barnehagene. 2. Dønna kommune fører ikke tilsyn med barnehager etter barnehageloven § 16. 3. En barnehage i Dønna kommune har ikke tilstrekkelig pedagogisk bemanning til å oppfylle lovens krav.
Frist for lukking av avvik:	
Pålegg:	Nei
Merknad:	Ingen
Ressursbruk:	
Kommentar:	Tilsynet er gjennomført etter systemrevisjonsmetoden

FMNO

Tilsynsobjekt:	Grane kommune
Tema/myndighetskrav:	Kommunen som barnehagemyndighet jf barnehageloven § 8 belyst gjennom: 1. Kommunen som godkjenningsmyndighet jf §§ 10 og 11 jf §§ 1 og 2. 2. Kommunens tilsyn med barnehagene jf § 16. 3. Kommunens håndtering av regelverket om pedagogisk bemanning jf §§ 17 og 18. 4. Kommunens håndtering av regelverket om rett til barnehageplass jf § 8 annet ledd, jf § 12a.
Avvik/funn:	Avvik: 1. Grane kommune mangler gyldig godkjenningsvedtak etter barnehageloven § 10 for den kommunale barnehagen. Godkjenningsvedtak for den private barnehagen med familiebarnehageavdeling anses som mangelfullt. 2. Vedtak om dispensasjon fra utdanningskravet for styrer samsvarer ikke med krav i lov og forskrift.
Frist for lukking av avvik:	
Pålegg:	Nei
Merknad:	Ingen
Ressursbruk:	
Kommentar:	Tilsynet er gjennomført etter systemrevisjonsmetoden

33.5 Kontroll av årsmelding per 15/12 og årsregnskap for ikke-kommunale barnehager

Kontroll av årsmeldinger

Fylkesmannen registrerte også i 2012 at mange kommuner kom sent i gang med å sende ut årsmeldingsskjema til sine barnehager. Da kommunenes frist for godkjenning var ute, hadde fremdeles 18 av 44 kommuner enten ikke kommet i gang med rapportering, eller ikke godkjent alle sine barnehager. Fylkesmannen måtte selv gå inn å få brukernavn og passord for 4 kommuner der de som skulle gjøre jobben enten var helt nye, ikke visste hva de skulle gjøre eller at der ikke var noen som kunne gjøre jobben i det hele tatt. Dette førte igjen til at Fylkesmannen fikk store utfordringer med å overholde fristene for videregodkjenning, og vi var ikke mål med alt arbeidet før 5. mars 2012.

Kommunene fikk gjentatte purringer både når det gjaldt innsending av skjema innen fristen i januar, og om å endre opplysninger som var ført feil. Avvik og feil som ble oppdaget om f.eks. bemanning, ble omtalt i saksbehandlingsfeltet og videreformidlet til angjeldende kommuner per e-post. Vi startet dette arbeidet tidligere enn i 2011, men sluttresultatet er avhengig av at alle nivå gjør sin del av jobben. Vi brukte minimum to månedsverk på dette arbeidet.

Årsregnskap for ikke-kommunale barnehager

Resultatkravet sier at Fylkesmannen skal følge opp at kommunene overholder fristen for innlevering av årsregnskapet for ikke-kommunale barnehager.

Fylkesmannen sendte purringer i to-tre omganger til kommuner som ved fristens utløp ikke hadde sendt inn årsregnskap. Kommunene forklarer mangel på oppfyllelse med at regnskapsbyrå og revisorer har mye å gjøre i det tidsrommet årsregnskapene for barnehagene skal være ferdige, og at barnehageregnskap ikke bestandig har førsteprioritet. Vi ser av data i BASIL at flere kommuner sto med restanser i hele 2012 uten at Fylkesmannen vet om dette ble det endelige resultatet. Grunnet utarbeidelse av statistikk, stopper SSB mulighetene til å følge med på om innrapportering skjer, og dersom flere årsregnskap mangler for ett eller flere år vil dette gi et feilaktig bilde. Dette er beklagelig.

Måloppnåelse

Fylkesmannen har brukt mye ressurser på å følge opp og veilede kommunene, kvalitetssikre arbeidet deres og følge opp at de overholder tidsfrister. Vi klarte ikke å overholde frister fra Udir. Årsakene er beskrevet ovenfor. Ut fra en samlet vurdering mener vi at vi har tilfredsstillende måloppnåelse på området.

Resultatområde 34 Oppgaver for økt kvalitet i barnehagen

34.2 Kompetanseutvikling og rekruttering

Gjennomførte tiltak

Kompetansemidler

Utlysningen med beskrivelse av den nasjonale satsingen *Vennskap og deltakelse* ble sendt til kommunene med kopi til RKK (regionale kompetansekontor). Satsingen ble også presentert i planleggingsforum for RKK-ledere. Noen få kommuner søkte enkeltvis, de øvrige regionvis. Fordelingen er basert på objektive kriterier, et lite beløp per kommune og resten fordelt etter antall barn i barnehage. En liten kommune har ikke søkt eller fått tildelt midler. Vi har tatt dette opp med kommunen ved kommunebesøk, foreslått samarbeid med andre kommuner og sendt to purringer uten resultat.

Tre kommuner har søkt prosjektmidler for å arbeide prosjektrettet med barnehageansattes kompetanse. De har fått tildelt kr 50 000 hver. Prosjektet *Kunstsprang*, som handler om koblingen mellom små barns helse og kunst, har fått tildelt kr 100 000. Vi ser en klar kobling mellom *Kunstsprang* og *Vennskap og deltakelse*, og vi har signalisert en forventning om samarbeid og sammenheng med det arbeidet vi gjør i Sør-Helgeland med Fylkesmannens satsing *Vårres unga - vårres framtid*, se resultatområde 32.2.

Fagdager for barnehageansatte

Fagdagene er gjennomført tre steder i fylket. Vi har samarbeidet med RKK som sammen med kommunene kommer frem til tema, finner forelesere og organiserer gjennomføringen. Fylkesmannen har hatt korte innlegg om statlige føringer, blant annet om formålsbestemmelsen.

Samlinger

Det har vært gjennomført to todagerssamlinger i Bodø. På samlingen i mars var målgruppen kommunen som barnehagemyndighet. Den inneholdt tema om tilsyn, krav til pedagogisk bemanning, finansiering og likeverdig behandling. I tillegg var det en presentasjon av FUB. Andre dag var målgruppen barnehageeiere og -ansatte. Tema var formålsbestemmelsen, ny barnehagelærerutdanning og rekruttering. På sistnevnte tema ble det presentert resultater etter prosjektarbeid både på fylkesnivå og fra kommuner.

På samlingen i oktober var målgruppen kommunen som barnehagemyndighet. Første dag var avsatt til kursing om beregning av offentlige tilskudd til ikke-kommunale barnehager. Andre dag inneholdt presentasjon av kommende års statsbudsjett, presisering av krav til pedagogisk bemanning, eksempel på veiledning av nyutdannede førskolelærere og presentasjon av pilotprosjektet om læringsmiljø og danning i Troms.

GLØD

Det er etablert GLØD-nettverk sammensatt av representanter fra Universitetet i Nordland (UiN), Høgskolen i Nesna (HiNe), KS, PBL, Utdanningsforbundet og Fylkesmannen, med sistnevnte som koordinator. Nettverket har deltatt på sentral samling, hatt to samarbeidsmøter, hatt representanter på mediakurs og sendt studenter på ambassadørkurs, samt forberedt stand på utdanningsmesse i Bodø i januar. I etableringsfasen har vi sett på resultater etter rekrutteringssatsingen som ble avsluttet i 2011. Arbeidet med veiledning av nyutdannede lærere, oversikt over hvor det mangler førskolelærere og rekruttering av menn til barnehager er også tema i *GLØD*-arbeidet. For å få til mulige sammenhenger, har *GLØD* vært representert for det regionale *GNIST*-partnerskapet. I inngangen til 2013 forberedes kampanjen *Verdens fineste stilling ledig*.

Veiledning av nyutdannede lærere

Vi samarbeider med UiN, HiNe, fylkeskommunen og KS for å få på plass system for veiledning av nyutdannede lærere i barnehage og skole. Utdanningsforbundet får møteinnkallingene og referat, men har ikke deltatt på møtene. Vi startet i 2011 og har fortsatt i 2012 med å arrangere idedugnader i regionene. Målsettingen har vært å hjelpe kommunene med å finne lokale, gjennomførbare løsninger for veiledning av nyutdannede. Flere kommuner har laget planer og startet iverksetting av tiltak. Fylkesmannen har bidratt med litt midler til planleggingsmøter i regionene.

Arbeidsgruppa for veiledning av nyutdannede lærere har hatt to møter hvor innholdet har vært informasjon fra begge utdanningsinstitusjonene, herunder mentorutdanningene og diskusjon om strategier for videre oppfølging av arbeidet i kommuner og regioner. Sammenhenger mellom dette arbeidet og rekrutteringsarbeidet i *GNIST* og *GLØD* er også på agendaen.

Kompetanseheving for assistenter

Fylkesmannen har inngått samarbeid med HiNe i 2011 og UiN i 2012 om kompetanseheving for assistenter. Det har vært liten interesse og svært få søkere i sørfylket. Fagakademiet i samarbeid med HiNe har intensivert dette arbeidet og vi har fått signaler om at de nå kommer i gang med en klasse. UiN er i oppstartsfasen med en klasse i nordfylket.

Helsefremmende barnehager

Fylkesmannen samarbeider med friluftsråd, fylkeskommunen, kommuner og RKK om satsing på helsefremmende barnehager. Dette er en videreføring av tidligere arbeid som har vist seg å ha god spredningseffekt blant barnehager. Det har vært avholdt møte med kommuner i Salten for å innarbeide denne satsingen på kommunenivå. Denne regionen har utarbeidet kriteriesett for å kunne vurdere om barnehagene er helsefremmende. Det jobbes nå med spredning av verktøyet til flere kommuner og fylker. To friluftsråd har fått midler fra fylkeskommunens folkehelsesatsing for å jobbe med barnehager.

Barnehager med minoritetsspråklige barn

I samarbeid med Universitetet i Nordland har vi gjennomført tre samlinger for barnehageansatte som arbeider med minoritetsspråklige. I 2012 har 8 kommuner og 18-22 personer deltatt. På alle samlingene har også ansatte på kommunenivå deltatt. Invitasjon til deltakelse ble sendt til kommuner som har få barn med minoritetsspråklig

bakgrunn. Vi ønsket om å gi dem litt drahjelp og heve kompetansen.

Kompetanseutvikling i samiske barnehager

Kompetanseutvikling i samiske barnehager og i norskspråklige barnehager med samiske barn er beskrevet under resultatområde 34.3 *Andre satsingsområder*.

Måloppnåelse

Det er vanskelig å vurdere måloppnåelsen på utviklingsområdene. Det vi kan måle er det vi har fått gjennomført i forhold til økonomi og personalressurser. Kompetansen i avdelingen er god og basert på lang erfaring på barnehageområdet. Vi har gode samarbeidsrelasjoner til utdanningsinstitusjonene (fagmiljøene), organisasjoner, kommuner, andre fylker og KS. Planlagte tiltak er stort sett gjennomført, og på bakgrunn av samarbeidet med RKK har vi nådd nesten samtlige kommuner med kompetansehevingsmidler og tilbud om fagsamlinger og konferanser. Vi ser at vi må øke innsatsen for forståelsen og motivasjonen til å gi assistenter i barnehagene kompetanseheving og øke andelen deltakere på lederutdanning.

34.3 Andre satsingsområde

Menn i barnehage

Fylkesmannen har også i 2012 valgt å videreføre ordningen med fylkeskontakt for *Menn i barnehage* (MiB). Hovedgrunnen er at det er arbeidskrevende for oss å arbeide ut mot kommuner og barnehager med dette budskapet, og det er vanskelig å prioritere blant mange viktige oppgaver på embetsnivå. Fylkeskontakten har et lokalt team på egen arbeidsplass, og de promoterer barnehagen som arbeidsplass på mange forskjellige arenaer. Både internt i egen kommune, men også i regionen og i fylket forøvrig. Fylkeskontakten og Fylkesmannen arbeider spesielt med å skape MiB-nettverk i de forskjellige regionene i Nordland, slik at de etter hvert kan være operative og selvgående i egne miljøer.

Likestillingsteam

Likestillingsteamet er sammensatt av representanter for alle som har ansvar for barnehager eller for å utdanne barnehagepersonale. Teamet har hatt møter der vi har diskutert problemstillinger og muligheter i forbindelse med rekruttering av menn til arbeid i barnehager og hvordan skape gode barnehager som fremmer likestilling og likeverd. I tillegg har teamet deltatt på en felles skoloring for likestillingsteam i Tromsø i regi av Likestillingssenteret. Det er planlagt to dagskonferanser i mai 2013 for barnehageansatte i fylket der likestilling og likeverd er tema. I november 2011 tildelte embetet midler til fire likestillingsprosjekt som skulle gjennomføres i barnehager i fylket i 2012.

Manifest mot mobbing

Mobbing settes ofte på dagsorden, og de kommunene som til nå ikke har signert oppfordres stadig til å gjøre dette. I tillegg står Fylkesmannens eget antimobbemanifest sentralt plassert i vår avdeling slik at alle besøkende og forbigående kan legge merke til det.

Lule- og sørsamisk språk- og kulturarbeid i barnehager

Fylkesmannen har i 2012 videreført samarbeidet med Universitetet i Nordland (UiN) og gjennomført tre samlinger for ansatte i lulesamisk område. Det samme er gjort i samarbeid med fylkesmennene i Nord- og Sør-Trøndelag og Høgskolen i Nord-Trøndelag (HiNT) for ansatte i sørsamisk område. Samlingene er både teoretisk og praktisk innrettet, og det er et uttalt mål at vi skal benytte den samiske kompetansen som finnes i begge områdene, i kompetansebedriftene og hos Sametinget. Interessen er økende ute i kommunene, men vi ser også at implementeringsfasen er lang, og at det tar tid å skape rom, forståelse og interesse for denne type kompetanse.

Ansatte og direktører i de fem nordligste fylkene har også møter der arbeid med samisk både i samiske og norske barnehager er tema. I disse møtene deltar også ansatte i Sametinget. Samiske barn og barnehager er også ett av flere tema på årlige konferanser som Fylkesmannen i Nordland både deltar på og er arrangør av.

Måloppnåelse

Fylkesmannen har et nært samarbeid med høgskoler, universitet, Sametinget, andre fylkesmannsembeter og kommuner. Samarbeidet er positivt, og vi får tilbakemelding om at det vi leverer har god kvalitet og er godt gjennomført, samtidig som det gir legitimitet i videreføringen av de forskjellige tiltakene. Vi er derfor fornøyd

med det vi har oppnådd, og i særdeleshet med det vi oppnår på det samiske området. Kontinuitet og rimelig god forutsigbarhet i kompetansehevingen har vært til stor hjelp og nytte for barnehagene og deres årsplanlegging.

Ressursrapportering

Resultatområde	Kapittel 1510	Fagdep.
31.1 Tilsyn	kr 2 569 003,64	kr 0,00
31.4 Informasjon og veiledning	kr 1 464 010,04	kr 0,00
31.5 Eksamen, nasjonale prøver og kartl.prøver	kr 486 752,82	kr 780 292,36
31.9 Annet tilsyn og forv. på utd.omr. (rest 31)	kr 346 114,11	kr 0,00
32.2 Kompetanseutvikling	kr 168 010,07	kr 89 459,48
32.3 Skoleporten	kr 94 392,53	kr 0,00
32.9 Andre oppg. for økt kval. i gr.oppl.(rest 32)	kr 1 011 851,56	kr 32 112,22
33.1 Tilskuddsforvaltning	kr 233 448,55	kr 0,00
33.2 Klagesaksbehandling	kr 81 703,43	kr 0,00
33.4 Tilsyn	kr 260 422,07	kr 0,00
33.5 Kontroll av årsmelding og årsregnskap	kr 35 664,89	kr 0,00
33.9 Andre tilsyn og forv. på b.hageomr. (rest 33)	kr 225 948,87	kr 66 034,81
34 Oppgaver for økt kvalitet i barnehagen	kr 907 166,47	kr 1 859,12
Andre oppgaver under KD	kr 305 645,79	kr 0,00
Sum:	kr 8 190 134,00	kr 969 757,00

Resultatområde 42 Familierett

42.1 Ekteskapsloven

Separasjonsbevillinger: 519

Skilsmissebevillinger: 392

Saksbehandlingstid på en måned er i all hovedsak overholdt.

42.2 Anerkjennelsesloven

Godkjenning av utenlandske skillsmisser 2012: 43

42.3 Barneloven

Fylkesmannen har i 2012 behandlet en sak der foreldrene ba om at avtale om fast bosted og samvær skulle gis tvangskraft. Fylkesmannen stadfestet deler av avtalen, mens omfanget av samværet ikke ble stadfestet fordi barnas unge alder tilsa at et så omfattende samvær ikke var forsvarlig.

For øvrig tar mange parter og instanser kontakt for råd og veiledning.

42.4 Veiledning og informasjon

Fylkesmannen er en sentral instans for veiledning innenfor familierettens område. Spesielt i forbindelse med ekteskaps sakene er det mange som tar kontakt med oss. En økende grad av de som oppsøker oss har fremmedkulturell bakgrunn og de har behov for hjelp til å sette seg inn i norske regler på området.

Fylkesmannen har behov for kontakt/avklaringer med Politiet, Utlendingsavdelingen, Landinfo og med andre

embeter. Dette er til stor nytte for vårt arbeid.

På vår internettside er det samlet en del vanlige spørsmål og svar tilknyttet separasjon og skilsmisse.

Resultatområde 43 Føre tilsyn med kommunenes plikt til å sørge for et krisesentertilbud

Fylkesmannen ble i juli 2012 kjent med at Lofoten krisesenter var konkurs. Lofoten krisesenter hadde i utgangspunktet et tilbud til innbyggerne i Moskenes, Flakstad, Vestvågøy og Vågan. Fylkesmannen ba disse kommunene om en redegjørelse for hvordan de ville sørge for at innbyggerne fikk et forsvarlig krisesentertilbud etter konkursen. I redegjørelsene framgikk det at de overnevnte kommunene hadde inngått midlertidig avtale med Krisesenteret i Vesterålen om å gi et tilbud ut 2012 i påvente av videre avklaring. Fylkesmannen vil i det videre følge med krisesentertilbudet i Lofoten. Nordland har nå 6 krisesentre.

Fylkesmannen besøkte i 2012 krisesenteret i Vesterålen for å bli kjent med arbeidet og få informasjon om senterets samarbeid med kommunene. Dette for å være forberedt på tilsynsaktivitet på krisesenterområdet i 2013.

Resultatområde 44 Familievern

Vi har i 2012 gjennomført ett tilsyn på hvert av de fem familievernkontorene i Nordland. Tilsynene ble gjennomført i tråd med departementets anbefalinger om å gjøre tilsynet systemrettet.

Det ble ikke funnet avvik ved tilsynene, men det ble gitt en merknad knyttet til for lang ventetid på første meklingstime. Ved det aktuelle kontoret var fristen på tre uker oppnådd i litt under halvparten av meklingene.

Resultatområde 45 Barn og Unge

45.1 Informasjonsvirksomhet og samordning

Fylkesmannen er tilgjengelig på telefon for å bistå kommunene med råd og veiledning. Vi har også mange telefonhenvendelser fra foreldre og andre med tilknytning til familier som har kontakt med barneverntjenesten.

Kommunen og media benytter våre internettsider og henter aktuell informasjon derfra. Vi kontaktes også i enkeltsaker og får mange innsynsbegjæringer.

Interkommunale barneverntjenester

Det kommunale barnevernet i Nordland preges av mange små enheter. I 2012 ble det imidlertid etablert tre nye interkommunale tjenester. En interkommunal tjeneste er etablert i Vesterålen og består av seks kommuner, én er etablert i Nord-Salten og består av to kommuner og én tjenesten er etablert i kommunene Beiarn og Saltdal. Per i dag er det seks interkommunale barneverntjenester i Nordland som til sammen omfatter 22 kommuner, herav én kommune i Troms. Dette er viktige og riktige prosesser for å møte de stadig økende krav på dette området. Større tjenester gir imidlertid ingen garanti for effektivitet og kvalitet i tjenesten.

Tilsynsførere i fosterhjem

Fylkesmannen inviterte i 2011 fire av de største kommunene og fosterhjemstjenestene til å delta i et prosjekt for å rekruttere tidligere fosterbarn til oppgaven som tilsynsførere i fosterhjem. Bakgrunnen for initiativet var at tidligere fosterbarn innehar en verdifull kompetanse gjennom egen erfaring med barnevernet. Prosjektet ble videreført og avsluttet fra Fylkesmannens side i 2012. Flere tidligere fosterbarn er rekruttert til oppdrag som tilsynsførere, og deres kunnskap kan komme nåværende fosterbarn til gode og vil i tillegg kunne bidra til å styrke brukerperspektivet. Kommunene som deltok viderefører prosjektet uten bistand fra Fylkesmannen.

Konferanse og kontaktutvalg

Vi arrangerte i 2012 en todagers konferanse for ansatte i barneverntjenesten der tema var oppfølging og evaluering av hjelpetiltak og forholdet mellom barnevernloven og barneloven. Konferansen hadde god oppslutning og ble av deltakerne vurdert som meget nyttig. Det vil bli arrangert konferanser for ansatte i barneverntjenesten også i 2013. Det vil bli arrangert en konferanse på våren tre ulike steder i fylket, samt en høstkonferanse for alle tjenestene. I tillegg vil det bli etablert et kontaktutvalg mellom barnevernledere og Fylkesmannen, da vi av ulike årsaker ikke lyktes med å etablere dette i fjor. Kontaktutvalget er et tiltak for å styrke informasjonsutveksling mellom barneverntjenestene og Fylkesmannen, og gir rom for å drøfte aktuelle problemstillinger.

45.2 Fritak for taushetsplikt

Fylkesmannen er delegert myndighet til å fritta ansatte i barneverntjenesten fra taushetsplikten, vi er også delegert myndighet fra respektive fagdepartement til å behandle saker om fritak fra taushetsplikt for ansatte omfattet av opplæringsloven, vergemålsloven, sosialtjenesteloven og lov om barnehager. Vi mottok i 2012 15 søknader om fritak taushetsplikt, hvorav 11 ble realitetsbehandlet. De realitetsbehandlede søknadene gjaldt 15 ansatte i barneverntjenesten eller oppdragstakere for barneverntjenesten og 6 ansatte i andre kommunale tjenester.

Generelt er det dårlig kunnskap om regelverket og saksbehandlingen, både hos påtalemyndigheten, domstolene og blant advokater. Vi har med jevne mellomrom sendt ut orienteringsskriv om dette til aktuelle instanser. Det ligger også informasjon om behandling av disse sakene på vår internettside.

45.4 Biologisk opphav

Fylkesmannen har i 2012 mottatt 11 henvendelser om biologisk opphav. De fleste sakene gjelder forespørsel om opplysninger om biologiske foreldre fra bortadopterte barn.

Resultatområde 46 Universell utforming

Gjennom deltakelse i Råd for likestilling av funksjonshemmede i Nordland har embetet jobbet med: Brukermedvirkning, utvikling av Storjord til nasjonalt kompetansesenter for universell utforming i vill-/utmark og vekt på universell utforming ved bygging av flere offentlige bygg. Det har også vært kontakt med universiteter og høyskoler i Nordland om mulighet for medvirkning til å utvikle tekniske hjelpemidler til funksjonshemmede.

Fylkesmannen i Nordland har gjennom satsningen "Vårres unga – vårres framtid" tatt utgangspunkt i 10 av artiklene i FNs barnekonvensjon. Kommunene i Nordland har gjennom denne satsingen satt fokus på kommunens samlede tjenester til barn og unge. Kartleggingen vil blant annet være et verktøy for å få et kunnskapsgrunnlag for en kommuneplan for barn og unge.

Artikkel 23 i konvensjonen omfatter et fullverdig liv. Kommunene har da blitt utfordret på universell utforming gjennom å besvare spørsmål om funksjonshemmede barn har tilgang til offentlige bygg og andre arenaer slik at de kan benytte samme tilbud som andre barn.

Resultatområde 47 Integrering av innvandrere

47.1 Statborgerseremonier

1 seremoni – 69 oppmøtte (av 348 nye statsborgere) – 19,83 %.

Nordland hadde en liten økning i antall nye statsborgere. Det ble sendt ut totalt 353 innbydelsler, mot 340 året før. Vi vurderte å arrangere to seremonier for å øke deltakerprosenten. Fordi vi hadde inngått avtaler som forpliktet oss økonomisk, valgte vi å arrangere kun én.

Vi hadde en liten nedgang (0,53 %) i andelen deltakere i forhold til 2011. Vi har informert godt om seremonien,

men opplever at de geografiske utfordringene med store reiseavstander påvirker deltakelsen.

For å bedre måloppnåelsen med økt andel deltagere har vi derfor besluttet å arrangere to seremonier i 2013. Én i Bodø i juni og én i Vesterålen (Hadsel kommune) i september.

Vi fikk gode tilbakemeldinger fra deltakerne og deres gjester. Deltakerne opplever seremoniene som positive, verdige og en viktig markering av deres nye statsborgerskap.

Statsborgerseremonier

Embeter	Antall seremonier	Prosent nye statsborgere som har deltatt
FMNO	1	19,83
Sum	1	

47.2 Bosetting av flyktninger

Fylkesmannen samarbeider med IMDI Nord på dette området. Våren 2012 ble det arrangert et møte der IMDI Nord, KS, NAV, Husbanken og Fylkesmennene i de tre nordligste fylkene deltok. På dette møtet var det enighet om at KS og Husbanken fortsatt skulle være pådrivere i bosettingsarbeidet, mens Fylkesmennene først og fremst skulle informere kommunene om det ansvaret de har. Fylkesmannen i Nordland har gjort dette i ulike møter med kommunene. Hovedarenaen er imidlertid vår årlige kommunekonferanse der alle ordførere og rådmenn deltar.

47.3 Introduksjonsordning for nyankomne innvandrere (introduksjonsloven)

Fylkesmannen har behandlet syv klager om introduksjonsordning i 2012:

- 1 klage introduksjonsloven § 2: ikke medhold
- 2 klager introduksjonsloven § 7: 1 sak ikke medhold og 1 sak opphevet og sendt til kommunen for ny behandling
- 3 klager introduksjonsloven §§ 2 og 3: 1 sak avvist og 2 saker ikke medhold.

Veiledning

Endringer i lov og forskrift ble tatt opp som tema på introduksjonsseminar (en dag) i Bodø i regi av IMDi og Fylkesmannen i Nordland. Vi bidro med tanker om tilsyn og vårt oppdrag i framtiden. Fylkesmannen i Nordland har til sammen besvart ca. 20 henvendelser (telefon/e-post) i 2012 om introduksjonsordningen. De fleste av henvendelsene kommer fra flyktningkontor, voksenopplæringscenter i kommunene og NAV. Noen kommer også fra deltagere i introduksjonsordning/norskopplæring. Henvendelsene gjelder i hovedsak introduksjonsstønad, permisjon og fravær.

47.4 Opplæring i norsk og samfunnskunnskap for voksne innvandrere og norskopplæring for asylsøkere

Klagebehandling

Vi har ikke mottatt eller behandlet klager på opplæring i norsk og samfunnskunnskap for voksne innvandrere og norskopplæring for asylsøkere i 2012.

Samarbeid

Samarbeidet med kommunene i Nordland fungerer godt. En del kommuner har problemer med å overholde søknadsfristene for tilskuddene. Dette skyldes bl.a. stor utskiftning av ansatte med ansvar for å søke om tilskudd. Dette er en utfordring spesielt i små kommuner i Nordland.

Tilskudd

Fylkesmannen i Nordland har tildelt tilskudd til opplæring i norsk og samfunnskunnskap (persontilskudd, resultattilskudd og tilskudd for asylsøkere i mottak) etter søknad fra kommunene og grunntilskudd etter informasjon fra IMDi. Vi har hatt god og hyppig kontakt med kommunene og gitt informasjon/veiledning om rundskriv, lov og forskrifter.

Samarbeid

Samarbeidet med VOX om etterutdanning for lærere og ledere i norskopplæringen har fungert bra og deltakerne/kommunene har gitt gode tilbakemeldinger på gjennomføring og innhold i kursdagene. Det er stor søkning til kursdagene og begrenset plass. Vi sørget derfor for at alle kommuner som søkte ble representert i 2012.

47.5 Tilsyn med kommunenes gjennomføring av introduksjonsloven

Fylkesmannen i Nordland ble forespurt av IMDi om å være pilot for tilsyn etter introduksjonsloven. Vi påbegynte arbeidet i 2012 med varsel om tilsyn. Åpningsmøte og intervju ble foretatt i januar 2013. Vi planlegger å avslutte tilsynet i løpet av februar/mars 2013.

Vi valgte to kommuner i fylket som tilsynsobjekt. Tema for tilsynet er:

- Introduksjonsloven § 4 og 6 om introduksjonsprogram
- Introduksjonsloven §§ 17-19 om opplæring i norsk og samfunnskunnskap

Resultatområde 48 Fremme likestilling og motvirke diskriminering

Likestilling

Temaet har ikke fått det fokuset som var intensjonen for 2012. Embetet har utfordringer både for det eksterne og det interne arbeidet, samt et behov for mer kompetanse på området.

Fylkesmannen har videreført arbeidet med opplæring av nye kommunestyreter også i 2012. Der har ett av punktene handlet om likestillingsloven og kommunenes oppgaver knyttet til denne.

Videre har Fylkesmannen hatt en stor satsing på barn og unge i fylket – *Vårres unga – Vårres framtid*. Der ber vi kommunene kartlegge egne tjenester sett i ly av Barnekonvensjonen. Vi nevner her spesielt artikkel 23 som omhandler fullverdig liv.

Innad i embetet har Oppvekst- og utdanningsavdelingen (OUA) hatt ansvar for å sette arbeidet med likestilling på dagsorden. Høsten 2012 ble det avholdt et seminar for hele embetet. Seminaret ble holdt i regi av *Senter for kunnskap og likestilling – KUN*, og var et ledd i å øke embetets kompetanse for å kunne håndtere utfordringer og muligheter knyttet til likestilling og mangfold. Ulike tema ble belyst.

Evalueringen viste at kompetanse er nødvendig. Likestilling er et tema som hver enkelt avdeling i etterkant av seminaret har satt/skal sette på dagsorden og jobbe videre med. Likestillingsperspektivet må tilpasses den enkelte avdelings spesifikke gjøremål i sitt faglige arbeid. Dette gjelder både hvordan likestillingsarbeidet gjøres internt i avdelinga, og hvordan likestillingsperspektivet integreres i det arbeidet den enkelte avdeling gjør eksternt. Målet er at hver avdeling skal ha en ansvarlig for likestillingsarbeidet og at hver avdeling sørger for videre kompetanseheving etter behov. Hver avdeling vil måtte finne sine arenaer for tiltak både internt og eksternt.

Ressursrapportering

AD.forbruk på resultatområder BLD, her er et avvik på ca. -250.000. En medarbeider som skulle vært ført med 100% stilling på BLD område er ført opp med lønn på ca. 250 000 på resultatområde 820.

Resultatområde	Kapittel 1510	Fagdep.
41 Tilsyn med barnevernområdet	kr 1 178 933,31	kr 0,00
42 Familierett	kr 523 268,89	kr 0,00
43.1 Tilsyn med kommunale krisesentertiltak	kr 0,00	kr 0,00
43.9 Andre krisetiltak (rest 43)	kr 0,00	kr 0,00
44 Familievern	kr 15 782,82	kr 0,00
45 Barnevern	kr 895 514,34	kr 0,00
47 Integreering	kr 51 163,11	kr 0,00
47.5 Tilsyn med introduksjonsloven	kr 32 305,86	kr 0,00

Andre oppgaver under BLD	kr 124 299,18	kr 0,00
Sum:	kr 2 821 267,00	kr 0,00

Justis- og beredskapsdepartementet

Resultatområde 51 Siviladministrasjon

51.3 Forliksrådene

Det er i 2012 foretatt oppnevning av de nye forliksrådene som trer i funksjon fra 1. januar 2013. Det er oppnevnt i alt 43 forliksråd, idet to kommuner har et felles forliksråd. Departementets rundskriv virket lite kjent i kommunene, og Fylkesmannen sendte derfor i februar ut et rundskriv til kommunene hvor vi redegjorde for funksjonstid og valgreglene for øvrig. Det har videre vært nødvendig med oppfølging og purring både skriftlig og pr telefon for å få alle oppnevningene gjort før årsskiftet. Likevel var det ett valg vi ikke mottok før i januar. Det må også nevnes at ett forliksråd har startet sin funksjonstid ett år før tiden, og uten å være oppnevnt av Fylkesmannen.

Når det gjelder dommerforsikring, er kommunene bedt om å sende inn disse i undertegnet stand for de nyvalgte.

Vi har hatt to henvendelser som må betraktes som klage på forliksrådets virksomhet. Begge gikk på selve dommen som ble avsagt, og var derfor utenfor vårt tilsynsansvar.

Det har ikke vært iverksatt spesielle tilsynssaker.

Resultatområde 52 Borgerrettigheter

52.1 Fri rettshjelp

Egen rapportering.

Resultatområde 53 Forebyggende samfunnsikkerhet

53.1 Oversikt over regionale samfunnsikkerhetsutfordringer

Den første FylkesROS for Nordland ble ferdigstilt i 2011, og det ble samme år utarbeidet en tilhørende fireårig handlingsplan. Handlingsplanen inneholder målsettinger, prioriteringer og planlagte tiltak og rulleres årlig. Handlingsplanen er først og fremst en plan for hvordan Fylkesmannen skal ivareta sine samordningsoppgaver i forhold til forebyggende arbeid og styrking av beredskapen.

FylkesROS og oppfølging av tiltakene i handlingsplanen har vært tema i møter med Kystverket, Mattilsynet, Telenor og DSB (tilsyn) i 2012. Vi har videre hatt et nært samarbeid med Kraftforsynings distriktssjef (KDS) og flere nettselskaper om utfordringer knyttet til kraftforsyning og beredskap. De prioriterte områdene i handlingsplanen har også vært tema under tilsyn og annen kommunekontakt.

I 2012 har klimatilpasning og særlig havnivåstigning hatt fokus i veiledningen av kommunene. Vi har blant annet utarbeidet en tabell som viser stormflosituasjoner i år 2010 (20, 100, 200 og 1000-årsflo) i alle nordlandskommuner.

53.2 Samfunnsplanlegging

Vi gir rutinemessig innspill til oppstart /planprogram i alle kommune- og kommunedelplaner og i de fleste reguleringsplaner. Alle større planer blir også gjennomgått i forbindelse med høring, og i 2012 ble det fremmet en innsigelse (skred) og en rekke merknader (havnivå, skred og flom). Vi påpeker alltid i våre innspill at klimaendringer skal være en del av ROS-vurderingene. Vi har i 2012 gitt innspill til kommunenes arbeid med planstrategien og vist til de lovpålagte planoppgaver på området samfunnssikkerhet.

Beredskapsstaben deltar i Fylkesmannens ukentlige planmøte, noe som bidrar til god oversikt over innkomne saker og status for saker under behandling, samt frister. Planmøtet bidrar til et tett og godt samarbeid på tvers i embetet og ei effektiv arbeidsdeling. Kontrollen av at samfunnssikkerheten blir ivaretatt, gjøres delvis av beredskapsstaben og delvis av de andre avdelingene.

Vårt veiledningsansvar på dette området ivaretas i hovedsak gjennom innspill i enkeltsaker og løpende informasjon via vår nettside. Deltakelse i planforum og møter med enkeltkommuner er i liten grad prioritert av hensyn til tidsbruken (to møter i 2012). På den årlige plankonferansen for kommunene hadde vi siste år innlegg om havnivåstigning.

I løpet av det siste året har vi hatt to møter med NVE, der samarbeid og samordning av plansaker har vært tema. Dette har bidratt til økt bevissthet om hverandres ansvarsområder (unngå dobbeltarbeid), bedre rutiner for gjensidig informasjon i enkeltsaker og økte kunnskaper om felles utfordringer. NVE ivaretar hovedansvaret for å sjekke risiko knyttet til flom og skred, mens Fylkesmannen har hatt et hovedfokus på havnivåstigning. Vi viser også til kapittel 2.6.

Fylkesmannen har deltatt i to møter med Kraftforsyningens Beredkapsorganisasjon (KBO), nettselskaper og fylkeskommunen angående utbygging av nye linjer for kraftoverføring til Lofoten /Vesterålen og i Meløy. Det er gitt uttalelse i tre saker om konsesjon etter energi- og vassdragsloven.

Resultatområde 54 Beredkapsforberedelser

54.1 Beredkapsplaner innen samfunnssikkerhet

Vår egen kriseplan er oppdatert i 2012. Vi ser imidlertid behov for en grundigere revisjon av planen med bakgrunn i FylkesROS og erfaringer fra krisehåndtering.

Vi har gjennomført 7 tilsyn med kommunene med bakgrunn i forskrift om kommunal beredkapsplikt. Fem kommuner fikk påvist avvik som følge av manglende eller ikke oppdatert ROS-analyse, mens to kommuner kun fikk merknader. Vi viser også til kapittel 2.6.

Instrukser og planer for krypto og sambandstjenesten er gjennomgått og revidert i samarbeid med Nasjonal Sikkerhetsmyndighet (NSM) og Forsvaret. Objektsikkerhetsforskriften (skjermingsverdige objekter) og regelverket for nøkkelpunkter var tema i fylkesberedkapsrådets møte og vi har deltatt på seminar i regi av Nasjonal sikkerhetsmyndighet.

Tre øvelser er annonsert for Forsvaret, jf rekvisisjonsordningen. Tilsvarende har vi oppnevnt nye medlemmer til de i alt 18 skjønnsnemndene for Nordland. Det er sendt brev til Forsvarsdepartementet, der vi anmoder om en gjennomgang av ordningen med tanke på forenkling av antall og type nemnder.

54.2 Øvelser

Totalt 14 kommuner er øvd i 2012, noe som er mer enn minimumskravet på en fjerdedel av kommunene. Det er gjennomført tre større øvelser for i alt 12 kommuner med scenario strømbrydd og en atomøvelse for to kommuner. Vi viser også til kapittel 2.6.

Det er gjennomført varslingsøvelse for Fylkesmannens kriseledelse ved bruk av varslingsmodulen i Cim. Vi har deltatt på videomøte sammen med FM Troms og FM Finnmark angående Barents Rescue 2013.

54.4 Regional samordning

Det er avholdt møte i fylkesberedskapsrådet (FBR) /atomberedskapsutvalget med hovedtemaene erfaringer etter 22. juli, samordning av beredskapsplanlegging og nøkkelpunkt og skjermingsverdige objekt. Også på Fylkesmannens årlige konferanse for kommunene var 22. juli tema. Vi viser også til kapittel 53.1.

Røde Kors representerer de frivillige organisasjonene i FBR, og hjelpekorpsene inviteres rutinemessig til alle øvelser med kommunene. Vi har deltatt med innlegg på Røde Kors' årlige fagsamling.

Fylkesmannen i Nordland hadde i 2012 ansvaret for det årlige sivilmilitære møte for de tre nordligste fylkene og Svalbard. Vi har deltatt på DSBs fagsamling på Stavern for fylkesberedskapssjefer og på tilsynsseminar på Heggedal. Har også deltatt på møte i Salten politidistrikt angående samordning. Fritaksordningen for forsvaret er rutinemessig fulgt opp.

54.5 Felles digitalt nødnett

Fylkesmannen har innhentet fullmakter fra kommunene for å inngå avtale med Direktoratet for nødkommunikasjon (DNK).

54.6 Atomberedskap og strålevern

Det er gjennomført en atomøvelse for kommunene Grane og Hattfjelldal og atomberedskap er tema ved alle tilsyn.

Fylkesmannens atomberedskapsplan er à jour og kravet om øvelse av Fylkesmannens beredskapsorganisasjon hvert 3. år er oppfylt (siste øvelse i 2010).

54.7 Beredskap innen kraftforsyning og flom

Kraftforsyning er et av fem prioriterte områder i handlingsplanen til FylkesROS. Svikt i kraftforsyning, prioritering av samfunnsviktige funksjoner og nødstrøm er derfor prioriterte tema i forbindelse med tilsyn med kommunene.

Fylkesmannen har jevnlig kontakt med kraftforsyningens distriktssjef (KDS) og prioriterte samarbeidsområder er styrking av linjenett og gjennomføring av felles øvelser. Vi deltok på KBOs årlige konferanse for Nordland og orienterte om det pågående samarbeidet om øvelser, jf pkt 54.2.

Meldinger og varsel om flom fra NVE blir rutinemessig videresendt til aktuelle mottakere i tråd med gjeldende rutiner. Vi har et godt samarbeid med NVE i arealplansaker, jf. pkt 53.2

Resultatområde 55 Regional og kommunal krisehåndtering

55.1 Organisering for krisehåndtering

Fylkesmannens kriseplan er oppdatert og kriseledelsen har fått tilgang til krisestøtteverktøyet Cim. Implementeringen av Cim i kommunene er i gang og anslagsvis 10 kommuner har deltatt på innføringskurs og tatt verktøyet i bruk.

I alle våre tilsyn er kommunens overordnede beredskapsplan et tema. Så langt viser denne kontrollen at kvaliteten på planene er gjennomgående bra, selv om mange har en del mangler i forhold til kravene i forskrift om kommunal beredskapsplikt.

55.2 Krisehåndtering

Det har i 2012 vært fire lokale hendelser som har medført oppfølging fra vår side og som er loggført i Cim. Den 2. april mistet hele Vega kommune strømtilførselen og var uten strøm i vel et døgn. Første trodde en at begge sjøkablene var røket, men det viste seg at feilen var på land. Den 20. mars ble det meldt flomvarsel for Helgeland uten at større skader ble reistert.

Den 26. oktober hadde fire kommuner i Lofoten et ekombudd som varte i noen timer og vi mottok rutinemessig varsel fra Telenors representant i fylkesberedskapsrådet. Den 7. november var seks kommuner helt eller delvis uten telefon og internett i ca 11 timer. Meløy kommune som ble hardest rammet (eks 150 trygghetsalarmer ute av drift) har evaluert hendelsen og gjennomfører nå ulike oppfølgingstiltak i samarbeid med oss.

Situasjonsrapporter blir send DSB hver uke og når det har vært særlige hendelser.

55.3 Evaluering

Det har i 2012 ikke vært hendelser av regional betydning som har medført evaluering fra vår side.

Ressursrapportering

Resultatområde	Kapittel 1510	Fagdep.
51.2 Vergemålsloven	kr 0,00	kr 1 204 077,06
52.1 Fri rettshjelp	kr 962 302,77	kr 49 486,18
52.9 Annet Borgerrettigheter (rest 52)	kr 0,00	kr 0,00
53 Forebyggende samfunnssikkerhet	kr 802 556,69	kr 0,00
54 Beredskapsforberedelser	kr 750 820,29	kr 0,00
55 Regional og kommunal krisehåndtering	kr 791 406,40	kr 0,00
Andre oppgaver under JD	kr 71 139,83	kr 0,00
Sum:	kr 3 378 225,00	kr 1 253 563,00

Kommunal- og regionaldepartementet

Resultatområde 61 Samordning, omstilling og fornying i kommunene

61.1 Kommunerettet samordning

I "Regionalt Planforum" møtes statlige og regionale organer med planansvar for å diskutere problemstillinger av felles interesse i forhold til kommunale planprosesser og overordnet planlegging.

Statlige styringssignaler ovenfor kommunesektoren blir fulgt opp av Fylkesmannen gjennom dialogmøter med enkeltkommuner, tilstedeværelse i regionrådsmøter og egne konferanser. Viktig i denne sammenheng er den årlige "Kommunekonferansen" der vi inviterer samtlige ordførere og rådmenn til en felles samling hvor viktige tema av lokal og sentral karakter blir viderefremmet og diskutert. På årets konferanse ble det satt særlig fokus på "Krisehåndtering" som en oppfølging av 22. juli. Nevnes kan også tema rundt utvikling av en robust kommunal forvaltning der ledelsesperspektivet fikk særlig oppmerksomhet.

Fylkesmannen har tatt initiativ til en omfattende kurs og konferanseaktivitet hvor kommunene og annen offentlig forvaltning blir invitert til faglige oppdateringer og dialog om sentrale problemstillinger og aktuelle faglige tema. I denne sammenheng vil vi fremholde et godt samarbeid med fylkeskommunen, KS og Husbanken. Det har vært mye fokus på kommuneplanlegging.

Fylkesmannens aktive deltakelse i ulike fora innen offentlig forvaltning bidrar på en god måte å synliggjøre ulike problemstillinger og tiltak rundt samordningsarbeidet.

61.2 Omstilling og fornying i kommunene

Skjønnsmidler blir brukt som stimulering og tilrettelegging for omstilling og fornying i kommunene. Vi legger stor vekt på erfaringsoverføring mellom kommunene og har derfor tilrettelagt en "Prosjektbase" der alle prosjekter fortløpende blir lagt inn og tilgjengeliggjort for kommunene. Vi stiller krav til rapportering for alle prosjekter der skjønnsmidler er en del av finansieringen og har etterhvert fått et godt utvalg av eksempler på kvalitetsutvikling og effektiv ressursbruk.

Det er gitt skjønnsmidler både til enkeltkommuner og til interkommunalt samarbeid. Et meget vellykket interkommunalt prosjekt som bør ha nasjonal interesse, er samarbeidet og opplegget rundt "Vesterålen Barnevern".

Gjennom skjønnsmidler forankret til i Helgeland Regionråd har vi i samarbeid med alle fylkets kommuner, Nordland fylkeskommune og KS utarbeid en veileder i "Kommunal planstrategi og rullerende planlegging i Nordland". Dette som en oppfølging av økende trykk og interesse for kommuneplanlegging etter de nye bestemmelsene i plan- og bygningsloven.

På årets "Kommunekonferanse" for ordførere og rådmenn i Nordland, ble Herøy kommune av Fylkesmannen tildelt "Fornyingsprisen 2012". Dette på bakgrunn av gjennomføring og resultat av det skjønnsmiddelfinansierte prosjektet "Økt bosetting". Gjennom dette prosjektet har kommunen på en imponerende måte snudd befolkningsnedgang til ny vekst og skapt positiv tro på kommunens fremtid.

61.3 Samordning av statlig tilsyn

Fylkesmannen har hatt dialog med aktuelle tilsynsetater ut fra bestemmelsene i kommuneloven kapittel 10A. I år har det ikke blitt gjennomført møte med Arbeidstilsynet. Mattilsynet og Fylkesmannen har et fast årlig dialogmøte der aktuelle problemstillinger blir belyst og diskutert.

I 2012 ble alle planlagte statlige kommunerettede tilsyn samlet i en felles tilsynskalender hos Fylkesmannen. Tilsynene ble deretter samordnet i tid for å sikre at trykket ikke ble for stort på enkeltkommuner. På grunn av reservasjoner hos enkelte tilsynsetater ble ikke ambisjonen om å publisere denne kalenderen nådd.

Det har ikke vært gitt «pålegg med vesentlige virkninger» til kommunene som har initiert kontakt med Fylkesmannen.

Resultatområde 62 Kommuneøkonomi

62.1 Kontroll og godkjenning etter økonomibestemmelsene i Kommuneloven

Vi har hatt en gjennomgang av budsjettene for alle fylkets 44 kommuner. I tillegg til at budsjettene til Nordlands 11 ROBEK kommuner er gjenstand for lovlighetskontroll, har det blitt gjennomført en lovlighetskontroll etter kommunelovens § 59. Det er behandlet 27 søknader om låneopptak – alle godkjent. Videre er det behandlet 18 søknader om godkjenning av kommunale garantivedtak – alle godkjent.

For KRD har vi også utredet ekstraordinære skjønnsmidler i forbindelse med naturskade/flom hvor det er blitt tildelt ca 10,5 mill kr. Det er i tillegg foretatt tildelinger som gjelder psykososial oppfølging av rammede etter terroranslaget 22. juli. Rammen for 2012 som er fordelt, var på 1,8 mill kr.

Vi har også i 2012 fulgt opp ny forskrift for kommunens finansforvaltning, både gjennom informasjonsarbeid mot kommuner/revisjonsmiljø og gjennom kontroll. Enkelte kommuner har imidlertid fortsatt mangler med kvalitetssikring av reglementet. Dette blir løpende fulgt opp.

62.2 Økonomiforvaltning - veiledning

I 2012 meldes også Moskenes kommune inn i registeret for betinget godkjenning og kontroll (ROBEK). Ingen

kommuner er meldt ut av ROBEK i 2012. Dermed er 11 av fylkets 44 kommuner i ROBEK ved utgangen av året. Kommuner i registeret er Andøy, Bø, Flakstad, Hamarøy, Hattfjelldal, Hemnes, Lødingen, Moskenes, Narvik, Røst og Øksnes.

For landet er det 47 kommuner i registeret, noe som tilsvarer ca. 9 % av alle kommuner. Samme forholdstallet for Nordland er at 25 % av fylkets kommuner er i ROBEK. Selv om det korrigeres for de tre Terra-kommunene (*Hattfjelldal, Hemnes og Narvik*) er Nordland fremdeles overrepresentert i ROBEK. Flere kommuner, herunder Terra-kommunene, har fått godkjent utvidet inndekningstid for underskudd på inntil 10 år, noe som vil medvirke til at antallet nordlandskommuner i ROBEK vil ligge forholdsvis stabilt høyt over tid.

Antallet kommuner, variasjon i innbyggertall, demografi, geografi og kommunenes økonomi gjør Fylkesmannens oppfølging av kommunene utfordrende. Vår oppfølging med særlig prioritet til ROBEK-kommunene, baserer seg på økonomisk informasjon eller annen informasjon, dialog, møter og andre virkemidler som Fylkesmannen har tilgjengelig, så som lovlighetskontroll budsjett samt godkjenninger av lån og leieavtaler og forpliktende plan for økonomisk konsolidering.

Som oppfølging av rapporten «Hvorfor er kommuner i Vesterålen oppført i ROBEK» og «Veileder i økonomistyring for folkevalgte» har Fylkesmannen møtt i kommunestyrene for ROBEK-kommunene Bø, Flakstad, Moskenes, Røst og Øksnes og hatt en gjennomgang på temaene kontrollutvalg, kommunalrett, kommuneplanlegging og økonomistyring på kort og lang sikt.

Når det gjelder utviklings- og omstillingsprosjekter finansiert gjennom skjønnsmidler, har Fylkesmannen opprettet en egen "Database" der ulike prosjekter er presentert og gjort tilgjengelig som et ledd i erfaringsoverføring mellom kommunene.

Resultatområde 63 Kommunalrett og valglov

63.1 Kommunalrett

Fylkesmannen har foretatt lovlighetskontroll etter krav fra tre eller flere kommunestyrerepresentanter i 12 saker. I 3 saker ble vedtakene erklært ugyldige og opphevet. Tema i disse sakene var:

- Valg - brudd på reglene om kjønnsmessig representasjon i kommuneloven.
- Valg - brudd på avstemningsreglene i kommuneloven.
- Brudd på saksbehandlingsreglene i forvaltningsloven - manglende begrunnelse.

Utover lovlighetsklager har vi mottatt henvendelser fra ulike hold om å ta lovlighetskontroll av eget tiltak. Vi har imidlertid ikke funnet grunn til å gå nærmere inn i disse sakene.

Vi har avgitt en rekke uttalelser vedrørende forståelsen av bestemmelser i kommuneloven, forvaltningsloven og beslektede områder.

Habilitet, saksbehandlingsregler for folkevalgte organer og spørsmål om valgbarhet er blant de tema hvor vi har hatt flest henvendelser.

Lovlighetskontroll

Embeter	Saker om lovlighetskontroll etter klage som det er truffet vedtak i			Lovlighetskontroll initiert av fylkesmannen			Vedr. habilitet	Vedr. lukking av møter
	Antall saker	Antall opprettholdt	Antall ulovelig	Antall saker	Antall opprettholdt	Antall ulovelig		
FMNO	12	9	3	0	0	0	0	0
Sum	12	9	3	0	0	0		

63.2 Valg

Ingen spesielle aktiviteter i 2012.

Resultatområde 64 Forvaltnings- og offentleglova i forhold til kommunesektoren

Antall henvendelser fra media og enkeltpersoner er omtrent som i 2011. Henvendelser fra kommunene tyder imidlertid på at enkelte av innsynskravene er forholdsvis omfattende og er derfor tidkrevende å etterkomme. Også Fylkesmannen mottar henvendelser som er tidkrevende å håndtere.

I 2012 behandlet Fylkesmannen 7 klager. En av sakene gjaldt innsyn i dokumenter etter avsluttet anbudskonkurranse om brøytekontrakter i en kommune. Kommunen var, selv etter flere purringer herfra, ikke i stand til å oversende klagesaken til behandling. Da saken til slutt kunne behandles, ble klager gitt medhold. Dette aksepterte ikke en av tilbyderne som bragte saken inn til Ofoten Tingrett for midlertidig forføyning. Kommunen oversendte de etterspurte dokumenter til klager, og saksøker trakk deretter saken. Sivilombudsmannen som hadde vært involvert i saken underveis, har i ettertid tilskrevet kommunen der det blir bedt om en redegjørelse for gjeldende rutiner ved behandlingen av innsynsbegjæringer og ved forberedende klagebehandling - herunder oversendelse til Fylkesmannen.

I en annen klagesak som gjaldt spørsmålet om et rettssubjekt var omfattet av offentleglova, ble det ikke akseptert at Fylkesmannen kom fram til at loven gjaldt. Denne saken er nå bragt inn for Sivilombudsmannen.

Selv antallet klagesaker er forholdsvis lavt, er flere av disse svært arbeidskrevende.

Resultatområde 65 Kommuneinndeling og interkommunalt samarbeid

65.1 Kommuneinndeling

Grensesaken mellom Andøy og Sortland kommune ble avgjort av Kommunal- og regionaldepartementet i 2012. Departementet besluttet at det ikke skulle foretas grenseregulering.

65.2 Interkommunalt samarbeid

Fylkesmannen har støttet flere interkommunal samarbeidsprosjekter gjennom skjønnsmidler. Vi oppfordrer jevnlig kommunene til å komme med innspill til prosjektsøknader som legger til rette for interkommunale løsninger på ulike tjenesteområder. Vi har gitt høy prioritet til søknader om støtte til iverksetting av relevante samarbeidsprosjekter.

Vi har en aktiv kommunedialog der vi søker å stimulere til forpliktende samarbeid. Et særlig fokus har vært rettet mot bedre utnyttelse av IKT-løsninger, herunder samarbeid om etablering om digitale planregister, og samarbeids- og utviklingstiltak rettet mot barn og unge. Særlig kan nevnes det vellykkede interkommunale samarbeidet for barnevernstjenesten i Vesteråsregionen. Dette er organisert etter vertskommunemodellen.

Ellers kan nevnes samarbeid om legevakt, kartlegging og verdisetting av friluftsområder i Ofoten, planstrategi for HALD-kommunene, samhandlingsprogrammet "Sunnhet i Salten", kommunaløkonomisk samarbeid mellom Værøy og Vestvågøy, samhandlingsmodell mellom kommuner og helseforetak og til effektiviseringsnettverk for ROBEK-kommuner.

Resultatområde 66 Bolig- og bygningsrett

66.1 Byggesaker

Egen rapport.

66.2 Saker om ekspropriasjon

Vi har innvilget forhåndstiltredelse i tre saker etter plan- og bygningsloven.

Vi har gitt samtykke til ekspropriasjon etter Oreigningsloven i to saker. Vi har avslått søknad om ekspropriasjon etter oreigningsloven i en sak.

Det er videre behandlet en sak om gyldigheten av ekspropriasjonsvedtak, saksbehandling. Vedtaket ble påklaget til KRD som stadfestet Fylkesmannens vedtak.

Vi har en ekspropriasjonssak liggende på vent på grunn av manglende dokumentasjon fra kommunens side.

66.3 Klage etter eierseksjonsloven

Ingen saker til behandling.

Klage etter eierseksjonsloven - antall

Embeter	Antall klager	Tatt til følge	Ikke tatt til følge	lovbestemmelser er vurdert under klagebehandlingen
FMNO	0	0	0	Ingen saker til behandling.
Sum	0	0		

66.4 Klage på kommunalt vedtak om forkjøpsrett av leiegård

Ingen saker til behandling.

Klage på kommunalt vedtak om forkjøpsrett av leiegård - antall

Embeter	Antall klager	Tatt til følge	Ikke tatt til følge	lovbestemmelser er vurdert under klagebehandlingen
FMNO	0	0	0	
Sum	0	0		

Ressursrapportering

Resultatområde	Kapittel 1510	Fagdep.
62 Kommuneøkonomi	kr 1 279 470,97	kr 0,00
66 Bolig- og bygningsrett	kr 1 305 456,11	kr 0,00
Andre oppgaver under KRD	kr 915 769,75	kr 0,00
Sum:	kr 3 500 696,00	kr 0,00

Arbeidsdepartementet

Resultatområde 73 Sosiale tjenester

73.1 Lov om sosiale tjenester i arbeids- og velferdsforvaltningen

Behandling av klager (tall for 2011 i parentes)

I 2012 mottok Fylkesmannen 111 (123) klager i medhold av lov om sosiale tjenester i arbeids- og velferdsforvaltningen. 116 (120) klager ble avgjort. Av disse ble 85 (107) vedtak stadfestet, 26 (12) vedtak ble endret og 3 (1) ble avvist eller videresendt til rett klageinstans. Ved utgangen av 2012 hadde vi en restanse på 19 (20) saker.

Saksbehandlingstiden varierte i løpet av året, i gjennomsnitt 1,4 måneder. 93,5 % av klagen ble behandlet innen 90 dager.

Tilsyn

Det ble i 2012 gjennomført tilsyn ved de lokale Nav-kontorene i medhold av lov om sosiale tjenester i Nav i 6 kommuner. I Sømna og Alstahaug var tema for tilsynet økonomisk stønad etter §§ 18 og 19 i lov om sosiale tjenester i arbeids- og velferdsforvaltningen, med fokus på håndtering av søknader i front/mottak/ekspedisjon, innhenting av relevante opplysninger/dokumentasjon, saksbehandling, vurdering, beslutninger og utbetalinger samt virksomhetens internkontroll på de aktuelle områdene. I Vestvågøy, Saltdal, Fauske og Sortland var tema for tilsynet kartlegging og vurdering av søknader om økonomisk stønad etter §§ 18 og 19 i STL fra personer med forsørgeransvar for barn.

Tilsynsrapportene er tilgjengelige på www.helsetilsynet.no

73.2 Sosiale tjenester i arbeids- og velferdsforvaltningen – formidlingstiltak og kompetanseutvikling

Fylkesmannen og Nav Nordland samarbeidet i 2012 om felles kompetanseplan.

En rådgiver fra Fylkesmannen i Nordland deltok i arbeidsgruppe for planlegging og gjennomføring av Mulighetskonferansen. Nav-medarbeidere fra Nordland ble aktivt rekruttert til oppgaven som gruppeverter på Mulighetskonferansen. Vi mener at opplæringen i "Appreciative Inquiry" som alle ansatte ved Nav lokalkontor fikk tilbud om i 2010 og 2011 var medvirkende til at så mange veiledere fra Nordland påtok seg oppgaven som verter. Fylkesmannen vil arbeide for at så mange veiledere som mulig fra Nav lokalkontor skal delta på framtidige Mulighetskonferanser, både fordi det er en god læringsarena og fordi vi i 2012 erfarte at det var flere deltakere fra Nordland på Mulighetskonferansen enn på lokal fagsamling i Nordland i 2011.

Fylkesmannen og Nav Nordland har samarbeidet om planlegging og gjennomføring av to Nav-lederkonferanser i 2012. Tema for konferansene har arbeidsmarkedet - trender, muligheter og utfordringer i Nordland og rekruttering, arbeidsrettet brukeroppfølging, EURES, økt arbeidsmiljøkunnskap, kvalifiseringsprogrammet, arbeids- og velferdspolitikken, virksomhetsstrategien, modernisering i Nav, rundskriv til lov om sosiale tjenester i Nav og ledelse.

Vi har bidratt med ulike tema vedrørende lov om sosiale tjenester i Nav i Nav Nordlands månedlige nyhetsbrev. Målgruppe for dette nyhetsbrevet er særlig rådmenn, Nav-ledere og øvrige ansatte i Nav.

Vi har samarbeidet med Nav Nordland om planlegging og gjennomføring av opplæring for Nav-ansatte som jobber i mottak.

Vi har deltatt på 7 møter Nav Nordland har med Nav-lederne i tjenesteområdene i Nordland (9 tjenesteområder). I tillegg til at vi på disse møtene har orientert om Fylkesmannens oppdrag knyttet til Nav, har vi formidlet våre erfaringer og funn fra tilsyn med de sosiale tjenestene i Nav og behandling av rettighetsklager. I tillegg har vi tatt opp følgende tema:

- Orientering om rundskriv og forskrifter til lov om sosiale tjenester i Nav
- Koordinering av Fylkesmannens opplæring i sosialtjenesteloven med tilhørende forskrifter og rundskriv

Vi har også rettet oppmerksomheten på følgende fokusområder:

- Boligsosialt arbeid
- Kvalifiseringsprogrammet
- Gjeldsrådgivning

Fylkesmannen har i 2012 deltatt på personalsamlinger i alle tjenesteområdene (9). I 5 av tjenesteområdene var temaene sammenhengen mellom de kommunale tjenestene i Nav og Navs visjon og strategidokumenter, samt standard for arbeidsrettet brukeroppfølging. I de øvrige tjenesteområdene var tema opplæringen i sosialtjenesteloven med forskrifter og rundskriv. Fordi rundskrivet kom senere i 2012 enn vi i utgangspunktet var forespeilet, måtte noe av opplæringen utsettes til 2013. Den blir gjennomført i løpet av januar og februar.

Vi har ikke tidligere deltatt på møter for lederne i tjenesteområdene og i personalsamlingene i tjenesteområdene. Vår vurdering er at det er viktige og nyttige arenaer å være tilstede på. Vi har fått tilbakemeldinger både fra Nav Nordland og de lokale Nav kontorene at det er ønskelig at vi fortsatt deltar på disse arenaene.

73.3 Kvalifiseringsprogrammet

Fylkesmannen og Nav Nordland har videreført KVP som eget tema i alle partnerskapsmøtene gjennom året. Nav Nordland har et eget internmagasin som distribueres til alle ansatte, til kommunenes ledelse og til politikere. Vi har levert skriftlige bidrag med informasjon om KVP, betraktninger omkring situasjonen i fylket og refleksjoner omkring hva som skal til for at KVP skal tilbys flere og gi bedre resultat.

I 2012 arrangerte vi to faglige nettverk, fordelt på tre regioner. Vårens samling hadde fokus på metodikk i møte med bruker. Ressurspersoner som arbeider med HPMT i AV-dir. ledet samlingene med foredrag og praktiske øvelser. Høstens samlinger ble utviklet i tett samarbeid med *Ungdom i svevet*. Deltagerne måtte i forkant intervju en av sine unge brukere om hvordan de var i veilederrollen. I samlingene arbeidet vi med refleksjoner over egen praksis i møte med bruker, med funn fra forskningen på *Ungdom i svevet* og med praktiske øvelser der vi tok i bruk AI-metodikk fra tidligere opplæringsrunder.

Fylkesmannen ser fortsatt at antall deltakere i KVP ikke i særlig grad etterspørres fra kommunal ledelse eller administrasjon. Vi har derfor i 2012 hatt innlegg om partnerskapet i Nav og KVP på kommunekonferansen i regi av KS og på Fylkesmannens egen kommunekonferanse.

På en av årets to Nav-lederkonferanser hadde vi, sammen med NAV Nordland og representant fra AV-dir KVP på dagsorden. Vi holdt innlegg om situasjonen i KVP sett fra Fylkesmann, fylkesledd og direktorat og innledet til diskusjon omkring hva som kunne gjøres for å utnytte potensialet i KVP.

I TO-personalmøter i hele fylket har Fylkesmannen fått anledning til å bidra, KVP har vært tema også her. Ellers har vi delt ut skriftlig informasjon om KVP på samlinger/konferanser der vi ikke har blitt gitt taletid for å ta dette opp som eget tema.

73.4 Utenrettslig økonomisk rådgivning

Fylkesmannen har satset langsiktig på å bygge opp nettverk på dette området. Nettverkene innen fagområdet er videreført. I Nordland er det fire nettverk, Helgeland, Salten, Lofoten og Vesterålen. (Til sammen 31 kommuner er tilknyttet nettverkene) Hvert nettverk har hatt to samlinger. I møtene tas det opp ulike problemstillinger som de erfarer i det løpende arbeidet, møtene er også berammet med et hovedtema.

Nettverkene er viktig med tanke på å utvikle samhandling over kommunegrensene. De bidrar også til økt kompetanse på området.

Våren 2012 gjennomførte Fylkesmannen videregående kurs i økonomisk rådgivning, hvor 19 kommuner deltok. Her ble deler av rundskrivet for sosiale tjenester i Nav tatt opp. Evalueringen fra deltakerne var svært positive.

I desember 2012 ble det gjennomført et nytt basiskurs for gjeldsrådgivere og Nav-ansatte. Det ble også gitt støtte til medarbeidere fra kommunene til å delta på konferansen «Penger til besvær».

Fylkesmannen har hatt god kontakt med prosjektene som er kommet i gang med støtte fra direktoratet: Narvik, Rana og Vesterålen. Direktoratet arrangerte møte med alle prosjektene i 2012. Møte med andre prosjekt i landet og møte med direktoratet ga prosjektene muligheten til å justere retning. Prosjektdeltakerne i vårt fylke ga tilbakemelding om at dette møte hadde vært nyttig for det videre arbeidet. Vi avventer nå rapporter fra prosjektene.

73.5 Boligsosialt arbeid

Fylkesmannens samarbeid med Husbanken er regulert i samarbeidsavtale, med årlig plan for hva som skal gjennomføres i fellesskap og hvordan bidra på hverandres arena ved behov.

Fylkesmannen og Husbanken samarbeider om et boligsosialt nettverk. Nettverket består av de 10 største kommunene; Alstahaug, Bodø, Brønnøy, Fauske, Narvik, Rana, Sortland, Vefsn, Vestvågøy og Vågan. Det er gjennomført ett nettverksmøte i 2012, her var tema også Kvalifiseringsprogrammet (KVP) og "Vårres unga - vårres framtid", jf. punkt 2.6 og kap. 2.3. Evalueringen fra kommunene på dette var svært positive.

6 kommuner i Nordland fikk tilskudd til boligsosialt arbeid i 2012 og enkelte kommuner fikk overført ubrukt tilskudd fra 2011 til 2012. De kommunale prosjektene / tiltakene følges opp av Fylkesmannen.

Internt i embetet er det tett samarbeid og koordinering av boligsosialt arbeid og arbeid med barnefattigdom. Tilskudd til boligsosialt arbeid, barnefattigdom, kommunalt rusarbeid og søknad om skjønnsmidler sees i sammenheng.

73.6 Barn og unge

I 2012 ble satsingen *Vårres unga - vårres framtid* til beste for barn og unge, iverksatt i alle kommunene i Nordland. Satsingen handler om å sette i verk FNs Barnekonvensjon i kommunene i fylket. Med utgangspunkt i 10 utvalgte artikler og 50 spørsmål knyttet til disse, har kommunene gjort en kartlegging for å synliggjøre hvordan man arbeider med barn og unge. Kartleggingen skal kunne hjelpe kommunene i sin planlegging og bidra til å konkretisere og å kvalitetssikre tjenestene til barn og unge.

Fylkesmannen i Nordland er fra 2012 til 2016 gitt et nasjonalt oppdrag som følge av Nordlandsprosjektet *Ungdom i svevet*. Embetet skal i samarbeid med Universitetet i Nordland bidra til at kunnskap og erfaring fra dette prosjektet blir kjent i hele landet. I 2012 ble samtlige fylker besøkt med unntak av Oslo/Akershus og vi deltok som innledere på en rekke møter og konferanser over hele landet.

Ressursrapportering

Resultatområde	Kapittel 1510	Fagdep.
73.3 Kvalifiseringsprogrammet	kr 246 561,09	kr 386 829,79
73.9 Andre oppgaver – Sosialtjeneste (rest 73)	kr 974 783,49	kr 65 808,91
74 Tilsyn med sos. tj. i arbeids- og velferdsforv.	kr 414 186,96	kr 118 266,39
Andre oppgaver under AD	kr 205 739,19	kr 0,00
Sum:	kr 1 841 270,00	kr 570 905,00

Helse- og omsorgsdepartementet

Resultatområde 73 Levekår og sosiale tjenester

73.1 Lov om sosiale tjenester

Se rapport på resultatområde 73.1 under Arbeids- og inkluderingsdepartementet.

Resultatområde 75 Habilitering og rehabilitering

75.1 Habilitering og rehabilitering

Fylkesmannen har hatt en generell oppfølging av helseforetakene og kommunene i forhold til etablering av koordinator og koordinerende enheter. Den 20. november ble det i samarbeid med Helsedirektoratet,

Fylkesmannen i Finnmark, Fylkesmannen i Troms og UNN av holdt en regional erfaringskonferanse om Familieveiviserprosjektet og samhandling mellom helseforetak og kommunene om tiltak for barn med nedsatt funksjonsevner. Tilsammen 58 deltakere deltok, hvorav 8 deltok via telematikkstudio.

75.2 Barn med nedsatt funksjonsevne og deres familier

På grunn av begrensede ressurser ble det ikke foretatt noen aktiviteter på området.

75.3 Unge personer med nedsatt funksjonsevne i alders og sykehjem

Dette rapporteres i egen rapport til Helsedirektoratet. Det er i 2012 ikke iverksatt spesielle oppfølgingstiltak i kommunene på dette området. Det planlegges egen avdeling for denne gruppen i nytt sykehjem i Bodø i 2013.

Resultatområde 76 Kvalitet og samhandling

76.1 Samarbeid mellom 1. og 2. linjetjenesten

Det foreligger omforente avtaler om samhandling mellom Helgelandssykehuset HF og kommunene på Helgeland. For Nordlandssykehuset HF og kommunene i Salten, Lofoten og Vesterålen, hvor det er etablert tre ulike «*Overordnede samarbeidsorganer*», mangler det noen få omforente tjenesteavtaler. Arbeidet med tjenesteavtalene i de «*Overordnede samarbeidsorganer*» har vært krevende, samtidig som det har vært en arena for læring og kunnskapsformidling.

Kommunene er i større grad i stand til å ta i mot utskrivningsklare pasienter og antall liggedager på somatiske sykehus er betydelig redusert. Spesielt i kommunene er det gjort en stor innsats for å kunne imøtekomme de nye krav og forventninger. Samarbeidet om pasienter med psykiske lidelser og langvarig rusmiddelmissbruk byr på store utfordringer. Det psykiske helsevern er i en omfattende omstillingsprosess som går ut på å redusere antall senger og styrking av ambulant virksomhet. Dette skjer samtidig med at tilbudet til denne pasientgruppe ikke øker i takt med behovet eller reduseres.

Samarbeidet med LAR oppleves i flere kommuner som vanskelig. Gjennom deltakelse i de «*Overordnede samarbeidsorganer*» bistår vi Helseforetakene og kommunene i å utvikle gode prosedyrer for samhandling.

76.2 Individuell plan

Fylkesmannen i Nordland har på grunn av begrenset kapasitet, ikke utført dette oppdraget i 2012. Det vises til vårt brev til Helse- og omsorgsdepartementet datert 24. april 2012 der dette varsles.

76.3 Nasjonal strategi for kvalitetsforbedring i sosial- og helsetjenesten

Fylkesmannen i Nordland har på grunn av begrenset kapasitet, ikke utført dette oppdraget i 2012. Det vises til vårt brev til Helse- og omsorgsdepartementet datert 24. april 2012 der dette varsles.

76.5 Felles digitalt nødnett

Fylkesmannen har deltatt på et telefonmøte med Helsedirektoratet om felles digitalt nødnett. For øvrig er ikke dette aktuelt for Nordland fylke i 2012.

Resultatområde 77 Andre oppdrag

77.1 Helsemessig og sosial beredskap

Fylkesmannen har begynt å rullere helse- og omsorgsavdelingas kriseplan, planlagt slutført i 2013.

Embetets virksomhet vedrørende atomberedskap rapporteres av beredskapsleder på resultatområde 54 punkt 9.

Embetets avholdelse av og deltakelse i varslings- og samhandlingsøvelser og andre kompetansetiltak rapporteres av beredskapsstaben, på ulike punkter under resultatområde 54 og 55.

Vi har i liten grad arbeidet spesifikt inn mot kommunene og helseforetak for å bidra til at de har oppdaterte og koordinerte helsemessige og sosiale beredskapsplaner. Vi har ikke oversikt over hvor mange kommuner som har etablert system for elektronisk kommunikasjon med fastlegene av beredskapshensyn. Det rapporteres om avvik på dette punktet.

77.2 Fritak frå forvaltningsmessig taushetsplikt

Vi hadde ingen søknader om fritak fra taushetsplikt i 2012.

Fritak for forvaltningsmessig taushetsplikt

Embeter	Antall saker	Gjennomsnittlig saksbehandlingstid
FMNO	0	
Sum	0	

77.3 Særfrådrag

Av 31 primært avsluttede saker, ble 15 saker påklaget og utløste ytterligere saksbehandling.

Særfrådrag for utgifter til behandling utenfor den offentlige helsetjenesten. Antall saker og gjennomsnittlig saksbehandlingstid.

Embeter	Antall saker	Gjennomsnittlig saksbehandlingstid
FMNO	31	5
Sum	31	

77.4 Førerkort

Vi viser til rapportering i Førerkortregisteret hvor det fremkommer detaljerte opplysninger om sakene som er behandlet ved Helse- og omsorgsavdelinga i Nordland.

Det har vært en liten nedgang i antall inn- og utgående dokumenter i 2012 sammenlignet med 2011. 2011 var et rekordår, sannsynligvis fordi mange skulle fornye klasse C1 etter 10 år. Antallet dokumenter og saker var i 2012 likevel fortsatt henholdsvis 16,5 % og 11 % høyere enn i 2010. Trenden er altså fortsatt en stadig økning i antall førerkortsaker.

Ellers ser vi en økt oppmerksomhet i helsetjenesten hva angår førerkort og bruk av beroligende/bedøvende legemidler samt rusavhengighet. Dette medfører både at flere førerkort blir inndratt fordi helsekravet i førerkortforskriftens vedlegg 1 § 2 nr. 5 ikke er oppfylt og at det behandles flere dispensasjonssøknader fra denne bestemmelsen. Økningen i denne type saker fra 2011 til 2012 har vært på ca. 33 %.

Førerkort. Antall saker og gjennomsnittlig saksbehandlingstid

Embeter	Antall saker	Gjennomsnittlig saksbehandlingstid
FMNO	1889	18
Sum	1889	

77.5 Pasientjournaler

I 2012 mottok vi til ingen pasientjournalarkiv til oppbevaring.

Pasientjournaler. Antall saker.

Embeter	Antall
FMNO	0
Sum	0

77.6 Rett til trygderefusjon

Ingen saker

77.7 Felles barnevern sosial og helsemelding

Fylkesmannen i Nordland på grunn av begrenset kapasitet, ikke utført dette oppdraget i 2012. Det vises til vårt brev til Helse- og omsorgsdepartementet datert 24. april 2012 der dette varsles.

77.8 Rettssikkerhet ved ytelse av helsehjelp med hjemmel i pasient- og brukerrettighetsloven kap. 4A

Antall tvangsvedtak var ved siste opptelling 206 fra 25 kommuner og ett foretak. Antall tiltak i disse vedtakene er ikke opptalt. Alle vedtakene er rapportert til Statens Helsetilsyns nye rapporteringssystem Nestor. Det kan per i dag ikke tas ut statistikk fra denne rapporteringen.

Opplæringstiltak i tillegg til direkte veiledning per telefon er:

- 21.2. Undervisning for ansatte ved Kløveråsen utredningssenter, Bodø.
- 7.3. Undervisning i etterkant av tilsyn 4A for ansatte Narvik kommune.
- 5.5. Kurs Lofoten kommunene på Leknes.
- 13.6. Kurs for Hamarøy, Tysfjord og Steigen kommune i Hamarøy.
- 10.10. Undervisning for demensteamledere i Nordland på Kløveråsen.
- 14.11. Undervisning for leger fra hele Nordland på Kløveråsen.
- 27.11. Undervisning demensnettverk Sør-Helgeland i Grane kommune.
- 29.11. Kurs Vollslletta, Lillevollen og Hovdejordet sykehjem, Bodø.
- 3.12. Kurs Vollslletta, Lillevollen og Hovdejordet sykehjem, Bodø

I tillegg til dette innlegg på universitet og høyskole.

Resultatområde 83 Folkehelsearbeid

83.1 Folkehelsearbeid generelt

Som varslet i vårt brev til Helse- og omsorgsdepartementet 24. april 2012 har ikke Fylkesmannen utført følgende oppdrag:

- vurdert regionale og kommunale planer i henhold til folkehelseloven
- talt kommuner som har en drøfting av sine folkehelseutfordringer i planstrategien etter pbl
- talt kommuner som har fastsatt en folkehelsepolitikk i planer etter pbl
- redegjort for tiltak i oppfølging av miljørettet helsevern i skoler og barnehager

Fylkesmannen i Nordland har i 2012 arrangert Folkehelseforum for kommunene i Nordland i samarbeid med Nordland fylkeskommune. Tema var bl.a. nasjonale føringer for arbeidet med helseoversikter, arbeid med oversikt over helsetilstand og påvirkningsfaktorer, samt helseperspektivet i planlegging og arbeidet med regionale og kommunale planstrategier. Av andre tema nevnes psykisk helse og rus, samt satsingen på «Vårres unga – vårres framtid» som er en helhetlig satsing på barn og unge med utgangspunkt i FN's barnekonvensjon og hvor

folkehelse er et viktig element.

Det er gjennomført kurs for kommunalt ansatte der endringer i lov om helse- og omsorgstjenester i kommunene og folkehelseoven var tema. Fylkesmannen har i 2012 gjennom «Vårres unga – vårres framtid» gjennomført møter med alle kommunene og fokusert på kravene til oversikt over helseutfordringer. Nordland fylkeskommune har gjennomført kurs og ivaretatt opplæring av ansatte i kommunene vedrørende folkehelseprofiler og statistikkbank.

83.2 Miljørettet helsevern

Vi hadde ingen klagesaker til behandling i 2012. Vi besvarte mange telefoniske og skriftlige henvendelser vedrørende regelverket på dette området og har veiledet i konkrete saker.

83.3 Ernæring, fysisk aktivitet, tobakk og seksuell helse

Det har vært gjennomført erfaringskonferanser for helse- og omsorgstjenesten i regi av *Omsorg 2015* hvor ernæring, herunder nye nasjonale faglige retningslinjer for forebygging og behandling av underernæring, har vært tema. Fylkesmannen samarbeidet tett med *Utviklingssenteret for sykehjem i Nordland*, og disse har etablert Fagnettverk ernæring, som består av ansatte i de fire sykehjemmene i *Utviklingssenteret*. *Utviklingssenteret* gjennomfører flere kompetansehevende tiltak innenfor området ernæring bl.a. gjennom regionale møter med ansatte i hjemmetjenestene og sykehjem i hele fylket. Det er utarbeidet egne brosjyrer om ernæring, som er sendt ut til alle kommuner.

Barnehager og grunnskoler i Nordland har også i 2012 fått tilbud om å delta på «Fiskesprellkurs», der retningslinjer for mat i barnehagen og mer frukt og grønt også er tema. Siden 2008 har ansatte ved ca 200 av ca 350 barnehager i Nordland gjennomgått dette kurset. I 2012 deltok 30 barnehager, 5 SFO og 12 elever fra utdanning for barne- og ungdomsarbeidere i Rana på Fiskesprellkurs. Det er utviklet materiell, bl.a. plakater med oversikt over gode valg av mat i barnehagen. Plakatene er oversatt til en rekke språk og formidles til barnehager og andre fortløpende.

Bra Mat-konseptet videreføres i Nordland, og i 2012 fikk 27 ansatte ved Frisklivssentraler (FLS), helsesøstre og noen andre grupper dette kurset. Det har også blitt gjennomført kurs for "superbrukere" - det vil si at enkelte ansatte ved FLS har fått et 40-timers kurs i endringsfokusert veiledning, samt kompetanseheving i treningslære. Det planlegges videre fordypning i ernæringslære for ansatte ved FLS og på litt sikt også tilby andre aktuelle kommunalt ansatte denne kompetansen.

FRI-programmet har hatt fokus i all kontakt som følger av "Vårres unga - vårres framtid". Det har vært mye fokus på betydningen av fysisk aktivitet gjennom "Vårres unga"-satsingen.

Fylkesmannen samarbeider med Nordland fylkeskommune på område ernæring, fysisk aktivitet og tobakk. Fylkeskommunen har lenge arbeidet systematisk med kriterier for helsefremmende skoler, der FRI-programmet anbefales, i tillegg til at det er fokus på kosthold, fysisk aktivitet, rusforebygging og psykisk helse.

Det har blitt fordelt midler til tiltak gjennom Handlingsplan for uønsket svangerskap og abort i flere kommuner i Nordland. Vi opplever at det er de samme kommunene som søker på disse midlene hvert år, i tillegg til Studenthelsetjenesten som er den som får størst andel av disse midlene. Det blir informert om midlene i flere kanaler, blant annet på årlige møter med helsesøstrene i fylket.

83.6 Smittevern

Det var i 2012 ikke noen saker til behandling etter smittevernloven med forskrifter.

Vi blir gjennom VESUV fortløpende orientert om varsler om utbrudd av smittsom sykdom i fylket. Ellers har vi ved henvendelser fra smittevernleger m.fl. gitt veiledning i konkrete saker på smittevernområdet.

Det vises til vårt brev til Helse- og omsorgsdepartementet datert 24. april 2012 der Fylkesmannen varsler at vi i begrenset omfang vil utføre dette oppdraget i 2012. Temaet er derfor ikke tatt opp med helsetjenesten i fylket.

Resultatområde 84 Primærhelsetjeneste

84.1 Allmennlegetjenesten inkludert fastlegeordningen

Det vises til vårt brev til Helse- og omsorgsdepartementet datert 24. april 2012 der Fylkesmannen varsler at vi i begrenset omfang vil utføre dette oppdraget i 2012.

84.2 Turnustjeneste

Vi har i 2012 hatt 94 turnusleger i Nordland. 44 turnusleger med oppstart 15.02.12 og 50 med oppstart 15.08.12. Alle har gjennomført kurs i akutt- og legevaktsmedisin, samt kurs i offentlig helsearbeid. Alle kursene ble arrangert i Bodø. I tillegg har de hatt samlinger med gruppeveiledere lokalt. Tilbakemeldingene fra kursene og gruppesamlingene med fylkesveiledere er gode.

Turnustjeneste for fysioterapeuter fungerer bra og det er tilstrekkelig kapasitet i Nordland, selv om vi har mistet en plass i 2012. I 2012 var det 16 kandidater på våren og 11 på høsten i Nordland. Kurs i offentlig helsearbeid og trygdemedisin er gjennomført. Det ble gitt gode tilbakemeldinger på kurset. Det ble arrangert veilederkurs i samarbeid med Fylkesmannen i Troms og Finnmark for fysioterapeuter som veileder turnuskandidater.

84.3 Klagesaksbehandling etter lov om kommunale helse- og omsorgstjenester og pasient- og brukerrettighetsloven

Det rapporteres direkte til Statens helsetilsyn via Nestor.

84.4 Helsetjenesten til innsatte i fengsel

Det vises til vårt brev til Helse- og omsorgsdepartementet datert 24. april 2012 der Fylkesmannen varsler at vi i svært begrenset omfang vil utføre dette oppdraget i 2012.

84.5 Helsetjenestetilbud til asylsøkere, flyktninger, familiegjenforente og direktebosatte overføringsflyktninger

Fylkesmannen i Nordland har på grunn av begrenset kapasitet, ikke utført dette oppdraget i 2012. Det vises til vårt brev til Helse- og omsorgsdepartementet datert 24. april 2012 der dette varsles.

84.6 Helse- og omsorgstjenester i et flerkulturelt samfunn

Fylkesmannen i Nordland har på grunn av begrenset kapasitet ikke utført dette oppdraget i 2012. Det vises til vårt brev til Helse- og omsorgsdepartementet datert 24. april 2012 der dette varsles.

84.7 Helsetjenestetilbud til personer utsatt for seksuelle overgrep eller vold i nære relasjoner

Fylkesmannen i Nordland har på grunn av begrenset kapasitet, ikke utført dette oppdraget i 2012. Det vises til vårt brev til Helse- og omsorgsdepartementet datert 24. april 2012 der dette varsles.

84.8 Helsestasjons- og skolehelsetjenesten

Det vises til vårt brev til Helse- og omsorgsdepartementet datert 24. april 2012 der Fylkesmannen varsler at vi i svært begrenset omfang vil utføre dette oppdraget i 2012.

84.9 Svangerskapsomsorgen

Fylkesmannen i Nordland har på grunn av begrenset kapasitet, ikke utført dette oppdraget i 2012. Det vises til

vårt brev til Helse- og omsorgsdepartementet datert 24. april 2012 der dette varsles.

84.10 Kjønnslernestelse

Det vises til vårt brev til Helse- og omsorgsdepartementet datert 24. april 2012 der Fylkesmannen varsler at vi i svært begrenset omfang vil utføre dette oppdraget i 2012.

84.11 Tannhelse

Det vises til vårt brev til Helse- og omsorgsdepartementet datert 24. april 2012 der Fylkesmannen varsler at vi i svært begrenset omfang vil utføre dette oppdraget i 2012.

Resultatområde 85 Spesialisthelsetjenesten

85.2 Sterilisering

Det vises til egen rapportering.

85.3 Lov om transplantasjon

Ingen saker er mottatt til behandling.

Antall saker

Embeter	Antall
FMNO	0
Sum	0

85.4 Tillatelse til å rekvirere sentralstimulerende legemidler

Ikke rapportering

Tillatelser til å rekvirere sentralstimulerende legemidler. Antall saker og gjennomsnittlig saksbehandlingstid

Embeter	Antall saker	Gjennomsnittlig saksbehandlingstid
FMNO		
Sum	0	

85.5 Kosmetisk plastikkirurgiske inngrep

Det ble ikke behandlet noen saker på dette området i 2012.

Kosmetisk plastikkirurgiske inngrep. Antall saker og gjennomsnittlig saksbehandlingstid

Embeter	Antall saker	Gjennomsnittlig saksbehandlingstid
FMNO	0	
Sum	0	

85.6 Godkjenning av private sykehus, privat medisinsk laboratorie- og røntgenvirksomhet

Oppdraget utgår fra 2012.

85.7 Funksjonsprogram for nye offentlige sykehusbygg

Oppdraget utgår fra 2012.

Resultatområde 86 Omsorgstjenester

86.1 Omsorgsplan 2015

Fylkesmannen i Nordland har også i 2012 hatt fokus på omsorgsplanens hovedstrategier og delplaner, både i direkte møter med kommunene og i andre fora der det har vært naturlig at planen er tema, blant annet gjennom samarbeid med KS.

Flere kommuner er godt i gang med planlegging og bygging av sykehjem og omsorgsboliger. Det synes likevel som om aktiviteten i 2012 er noe lavere enn 2011.

Fylkesmannen deltar på Husbankens oppstartmøter med kommuner som planlegger bygging. For Nordland er målet 660 boenheter, og til nå er det gitt tilsagn om tilskudd til i alt 577 boenheter.

I forbindelse med behandling av søknader knyttet til Kompetanseløftet 2015, viser det seg at aktiviteten er stor. Stadig flere får fagutdanning og flere deltar på videre- og etterutdanning. I Nordland har Demensomsorgens ABC vært fulgt opp av Kløveråsen kompetansesenter i samarbeid med Fylkesmannen. Eldreomsorgens ABC er blitt fulgt opp av Nasjonalt senter for aldring og helse. Til sammen har omkring 1000 personer deltatt på undervisningen knyttet til disse 2 ABCene, med et klart flertall på Demensomsorgens ABC, ca 950 personer.

Vi er kjent med at tilrettelagte dagtilbud for personer med demenssykdom, i liten grad er etablert ute i kommunene i Nordland. Det samme gjelder tilbud til pårørende. Dette er tema som er blitt tatt opp med kommunene og i konferanse som Kløveråsen kompetansesenter holdt sammen med Fylkesmannen i 2012 og vi vil fortsatt ha fokus på dette i 2013.

Fylkesmannen i Nordland har i 2012 ingen oversikt over hvilke kommuner som har tatt framtidens omsorgsutfordringer inn i kommunalt planarbeid. Vi vil imidlertid igangsette et arbeid med bl a dette i 2013.

Når det gjelder rapportering vedrørende KOSTRA-tall for 2011 og 2012 vises det at det vil komme eget brev om dette. Vi kan ikke se å ha mottatt henvendelse om dette.

86.2 Demensplan 2015

Vi hadde også i 2012 spesielt fokus på kompetansehevede tiltak. Fylkesmannen i Nordland innledet i 2008 et samarbeid med Kløveråsen utrednings- og kompetansesenter for demens i Nordland og har videreført dette konstruktive samarbeidet i årene etterpå.

Alle kommuner i Nordland har fått tilbud om opplæring i "Demensomsorgens ABC" og 35 kommuner har ved utgangen av 2012 takket ja til tilbudet. I alt har ca 900 ansatte i helse og omsorgstjenesten deltatt eller deltar nå på Demensomsorgens ABC. Det er også flere kommuner som er i gang med "runde 2" i opplæringen. Opplæringen skjer i regi av Kløveråsen.

Det er etablert en rekke fagnettverk for demenskoordinatorer/demenskontakter i hele fylket og alle kommuner har fått tilbud om deltagelse i demensnettverk.

Vi vil i 2013 i samarbeid med Kløveråsen følge opp tilbud til pårørende «pårørendeskoler og samtalegrupper». Vi vil også se dette i sammenheng med gjennomført nasjonal kartlegging av kommunens tjenestetilbud til

personer med demens.

Tilbud om dagaktivitet vil også bli fulgt opp.

Hvert år arrangeres Demenskonferanse i fylket i regi av Kløveråsen kompetansesenter. Ved denne konferansen deltar Fylkesmannen med informasjonsarbeid for å bedre demensomsorgen.

Gjennom tilsyn og klagesaksbehandling er det stor oppmerksomhet rettet mot tjenestetilbudet til personer med demens og deres pårørende. Som et ledd i Eldresatsingen fra Statens helsetilsyn har det vært gjennomført flere tilsyn rettet mot helse og omsorgstjenesten til eldre og personer med demenssykdom i vårt fylke.

86.3 Kompetanseløftet 2015

Kommunenes planer for gjennomføring og resultatrapporter for Kompetanseløftet er sammenfattet og sendt Hdir innen fristen 1. mars 2012.

86.4 Investeringstilskudd til sykehjem

Fylkesmannen deltok også i 2012 på Husbankens oppstartmøter med kommuner som planlegger bygging av sykehjem og omsorgsboliger. Aktiviteten var i 2012 noe mindre enn tidligere år, og det ble avholdt møter med 4 kommuner. Tema var nybygg, renovering, utbygging av fellesareal og tilbud i forbindelse med samhandlingsreformen.

Fylkesmannen er kjent med flere forholdsvis store byggeprosjekter som er under planlegging. Dette er fortrinnsvis sykehjem. Det forventes møter med flere kommuner ang dette i 2013.

86.5 Kvalitet i helse- og omsorgstjenesten

Gjennom prosjektet "Framsynt tilsyn", se rapport på vår internettside, ble det i 2012 gjennomført møter med 6 kommuner. På disse møtene har vi møtt faglig ledelse i helse- og omsorgssektoren. Tema på disse møtene var bl.a. kommunens ansvar for etablering av kvalitetssystemer, herunder internkontrollsystemer. Blant annet ble erfaringer fra tilsyn brukt som eksempler, og hovedtema var hvordan kan kommunene lære av hverandre og hvordan bruke tilsynsrapporter som et ledd i kvalitetsarbeidet.

Når det gjelder legenormering i sykehjem, hadde ikke dette spesielt fokus i 2012, men ble fulgt opp i tilsyn og enkeltsaker.

Det er gjennomført IPLOS fagdag i 2012 med god deltakelse fra kommunene i Nordland.

Når det gjelder etisk kompetanseheving, er flere kommuner i gang med prosjekter. Dette har bl.a. vært tema på konferanse/erfaringssamlinger. Utviklingssenter for sykehjem i Nordland hadde, sammen med KS, spesiell oppmerksomhet rettet mot etisk kompetanseheving.

Det ble på kurs/erfaringssamlinger informert om nye faglige retningslinjer for forebygging og behandling av underernæring.

Ernæring var også tema i tilsyn med kommunene.

Utviklingssenter for sykehjem i Nordland har hatt flere prosjekter om ernæring. Utarbeidet ernæringsbrosjyre ble sendt alle kommuner/sykehjem. I tillegg har Utviklingssenteret laget en DVD om ernæring som er distribuert til alle kommuner i fylket. Filmen er også vist på erfaringssamlinger.

86.6 Utviklingssentre for sykehjem og hjemmetjenester/Lindrende behandling

Fylkesmannen er representert i fag og samarbeidsrådene (tidligere styringsråd) både for Utviklingssenteret for sykehjem og Utviklingssenteret for hjemmetjenester, og deltar jevnlig i møter.

Utviklingssenter for sykehjem og Fylkesmannen samarbeidet også i 2012 om kurs/konferanse for kommuneansatte i pasientrettighetslovens kap 4A.

Vi har deltatt i vurdering av søknader og gitt innspill til prioriteringer av tilskudd til lindrende behandling og

omsorg ved livets slutt.

Vi har et nært samarbeid med utviklingssentrene når det gjelder konferanser. Satsingsområder under Omsorgsplan 2015 er tema i disse konferansene, hvor helse- og omsorgstjenesten er målgruppe.

86.7 Økt forvaltningskompetanse. Saksbehandling i helse- og omsorgstjenesten

Det ble ikke gjennomført kurs i 2012 som gjelder saksbehandling i helse og omsorgs-tjenesten spesielt. Todagerskurs i nye helse- og omsorgslover er gjennomført.

Det ble gjennomført 6 stikkprøvetilsyn, dokumentgransking, med fokus på saksbehandling i forbindelse med avlastning og korttidsopphold i sykehjem. Det ble i den sammenheng gitt tilbakemelding til kommunene vedrørende deres saksbehandling av disse sakene.

Kommunenes saksbehandling er også tema i klagesaksbehandling og tilsynssaker.

Det vises for øvrig til resultatområde 77.8 når det gjelder opplæring/kursing i rettssikkerhet ved ytelse av helsehjelp med hjemmel i pasientrettighetslovens kapittel 4A.

86.8 Aktiv omsorg/Partnerskap med familie og lokalsamfunn

Dette er aktuelle tema i møter med kommunene og andre fora der kommunenes helse- og omsorgstjeneste er tema. Utviklingssenter for sykehjem i Nordland har bl.a. dette som tema i sine møter/fagdager for kommunene og på erfaringskonferanser.

Kløveråsen har også hatt dette som tema på sin årlige konferanse, samt i nettverksmøter med demenskoordinatorer.

Det vises forøvrig til vårt brev til Helse- og omsorgsdepartementet datert 24. april 2012 der Fylkesmannen varsler at vi i svært begrensa omgang vil utføre dette oppdraget i 2012.

86.9 Rettssikkerhet ved bruk av tvang og makt overfor enkelte personer med psykisk utviklingshemning

Mottatte meldinger om skadeavvergende tiltak i nødssituasjoner

I 2012 mottok Fylkesmannen 414 meldinger om skadeavvergende tiltak i nødssituasjoner, utført overfor 29 personer med psykisk utviklingshemning. Dette er en nedgang fra 2011 både med hensyn til antall meldinger og antall personer som disse omfattet. Reduksjonen skyldes trolig at det er har vært en øking i antall stadfestede vedtak både i 2011 og i 2012. Meldingene er gjennomgått og fulgt opp med henvendelse til aktuell kommune i de tilfeller der det var aktuelt.

Overprøving av vedtak

Fylkesmannen har i 2012 overprøvd 62 vedtak om bruk av tvang og makt overfor personer med psykisk utviklingshemning. 61 av disse ble godkjent. 58 av de 62 vedtakene ble behandlet innen fristen på tre måneder. Ved 54 av de 61 godkjente vedtakene har Fylkesmannen gitt dispensasjon fra lovens utdanningskrav.

Tilsyn

Det ble i løpet av 2012 gjennomført 17 stedlige tilsyn.

Det ble gjennomført tilsyn som systemrevisjon i 3 kommuner, der temaet var rettssikkerhet ved bruk av tvang og makt overfor personer med psykisk utviklingshemning.

Kompetanseheving

Det gis løpende veiledning til kommunene over telefon. Videre er det jevnlig telefonkontakt med de ulike habiliteringstjenester i forbindelse med deres veiledning til kommunene. Det avholdes to samarbeidsmøter pr. år med representanter for alle habiliteringstjenestene i fylket.

Det er i 2012 ikke gjennomført kurs om kap. 9 i helse- og omsorgstjenesteloven i regi av Fylkesmannen. Alle kommuner i fylket ble tilbudt kurs i 2010, og det planlegges nytt kurs i samarbeid med habiliteringstjenesten i inneværende år.

86.10 IPLOS – individbasert pleie- og omsorgsstatistikk

Alle kommunene i Nordland leverer IPLOS-data med rimelig god kvalitet. IPLOS er vel innarbeidet i kommunene. Fylkesmannen etterspør IPLOS-registreringer gjennom klagesaksbehandling og tilsynsarbeid.

IPLOS-kartlegginger er sentrale i klagesaksbehandling og ved planlagte tilsyn.

Det ble gjennomført IPLOS-konferanse/-fagdag i 2012.

Resultatområde 87 Psykisk helse

87.3 Privat forpleining i det psykiske helsevernet

Vi har ikke slike tiltak i Nordland.

87.4 Godkjenning av institusjoner som skal ha ansvar for tvungent psykisk helsevern

Det er ikke gitt godkjenning til nye institusjoner i 2012.

87.7 Videre utvikling av det psykiske helsearbeidet i kommunene

Etter at det ble slutt på tildeling av øremerkede statlige midler, er det vanskelig å få et entydig bilde av utviklingen i kommunene. I fjor rapporterte kun 19 av 44 kommuner i IS-24/2012 og Sintefs kartleggingsverktøy. Fylkesmannen har mottatt noen bekymringer fra ansatte i kommuner som beskriver at kommunen har vedtatt å redusere tilbudet. Det generelle inntrykket er at de fleste kommuner opprettholder tilbudet på 2008-nivå. Omorganisering, sammenslåing med rusomsorgen, etablering av ROP-tjenester eller andre justeringer/prioriteringer gjør det vanskelig å gi klart bilde av utviklingen.

Fortsatt økes kompetansen i kommunene. Ni kommuner fikk tildelt tilskudd til videreutdanning til 23 kandidater. Andre holder på med opplæring i KID-grupper eller tilsvarende kurs. Også det interkommunale samarbeid er under utvikling og styrkes. Det oppleves som et problem at fastlegene, som behandler de aller fleste pasienter med psykiske lidelser, ikke i større grad er involvert i utviklingen av det psykiske helsearbeid i kommunene.

87.8 Dispensasjon fra forskrift om faglig ansvarlig for vedtak i det psykiske helsevernet

Det er ikke søkt om dette i 2012.

Ingen slike dispensasjoner i 2012.

87.9 Godkjenning av psykiatriske poliklinikker

Det er opprettet egen enhet for LAR i Bodø. I den forbindelse er det opprettet 6 refusjonsberettigede stillinger til denne enheten som er underlagt Salten DPS.

På grunn av endringer av organiseringen av psykisk helsevern i Vesterålen er flere stillinger ved tidligere bo- og behandlingssentre på Andenes og Straume omgjort til ambulante stillinger for tjenesten i området. Tilsammen 8 refusjonsberettigede hjemler er fordelt på 13 stillinger.

Ved Nordlandssykehuset HF er det ved BUPA skjedd en omlegging av stillinger til ambulant virksomhet. Dette gjelder tilsammen 19,5 stillinger som er gitt refusjonshjemler.

Ved samme sykehus ser det gitt refusjon for en ny hjemmel ved ambulant enhet underlagt Salten DPSs polikliniske virksomhet.

87.10 Gjennomføring av tvungent psykisk helsevern for personer som ikke har bosted i riket

Det vises til egen rapportering.

Antall saker

Embeter	Antall
FMNO	
Sum	0

Resultatområde 88 Rusområdet

88.1 Alkoholoven

Det ble i 2012 behandlet to klagesaker etter alkoholoven. Foruten klagebehandling og veiledning overfor kommunene i alkoholspørsmål, er Fylkesmannen bevillingsmyndighet for skip med statlig skjenkebevilling. Det ble for 2012 fastsatt et samlet bevillingsgebyr på kr. 189.000,- for våre 12 hurtigruteskip. I tillegg fastsettes det bevillingsgebyr for befalsmesser med statlig skjenkebevilling samt behandler søknad om utvidelse av skjenkeareal for en enkelt anledning. Fylkesmannen behandler og innvilger hvert år kvote for alkoholholdig drikk til Jan Mayen.

Det ble i 2012 arrangert konferanse om alkoholoven for kommunene i Nordland. Fylkesmannen dekket alle utgifter med unntak av reisekostnadene for den enkelte.

Antall saker

Embeter	Antall
FMNO	2
Sum	2

88.2 Rusmiddelarbeid

2012 var til dels preget av at Opptappingsplanen for rusfeltet var i avslutningsfase. Likevel var det rekordstor søknad om tilskudd til kommunalt rusarbeid. Dette vises gjennom antall kommuner som fikk innvilget tilskudd, tilskuddets totale størrelse og gjennom kommunenes kontakt med Fylkesmannens rusrådgiver.

Plan over aktiviteter og tiltak som skal iverksettes overfor kommunene ble sendt Helsedirektoratet innen fristen 15. mars 2012.

Fordelingen og utbetalingen av øremerket midler til kommunalt rusarbeid ble rapportert til Helsedirektoratet i mai 2012.

Kommunenes rapporter om bruk av tilskuddsmidler til etter-/videreutdanning for 2011 innen rusproblematikk ble sammenstilt og sendt Helsedirektoratet innen fristen 1. april 2012.

Sammenstilling av søknadene om videre-/etterutdanning for 2012 ble oversendt Helsedirektoratet innen fristen 1. mai, samt rapport om status forbruk av belastningsfullmakter med frist 15. oktober 2012.

Tilskuddsforvaltningen – kommunalt rusarbeid

Det ble behandlet 49 søknader på tiltak innen rusarbeid, 1 flere enn i 2011. Av disse ble det innvilget tilskudd til kommunalt rusarbeid til 42 tiltak. Søknadene er fra alle de store kommunene i fylket. Det har vært en økning i søknader fra mindre kommuner.

Det er 2 interkommunale prosjekter innen kommunalt rusarbeid, hvorav den ene omfatter 9 kommuner i Saltenregionen.

33 av 44 kommuner fikk tilskudd (økning med 6 kommuner), hvorav 2 til tillitspersonforsøket.

Råd og veiledning til kommunene

Råd og veiledning til kommunene har i hovedsak skjedd per telefon, dernest når rusrådgiver har deltatt i kurs og konferanser der også kommunene har vært til stede.

Forpliktende samarbeid mellom Fylkesmannen i Nordland og KoRus – nord

I 2007 ble det i samarbeid med embetene i Troms og Finnmark og KoRus – nord, utarbeidet «Plan for kompetanseheving innen rusfeltet i Nord-Norge 2007-2011». Dette dokumentet er gjenstand for årlige oppdateringer. Justeringene tar utgangspunkt i kommunenes behov for kompetansehevingsområder og statlige føringer.

I 2010 begynte arbeidet med å evaluere og rullere Kompetanseplanen. Dette arbeidet er videreført i 2011. Ny plan forelå i 2012.

I 2012 ble følgende kurs/samlinger/konferanser gjennomført i Nordland:

- Rusforum Nordland
- Kognitiv terapi
- Motiverende intervju
- Te ka slags nøtte?
- Erfaringskonferanse for rus
- Bruk av tvangstiltak etter sosialtjenesteloven
- Alkoholloven

Øvrige kompetansesentra

Det ble etablert kontakt mellom Fylkesmennene i Nordland, Troms og Finnmark og ulike kompetansesentra i 2012. Første møte er imidlertid planlagt gjennomført i januar 2013.

Faglig nettverk

To personer fra hver kommune inviteres årlig til en felles samling i Nordland, arrangert av Fylkesmannen. Hovedmålet med samlingen er erfaringsutveksling mellom kommunene, informasjon om utfordringer kommunene står overfor og formidling av statlige føringer. Samlingen i 2012 hadde som tema "Veien videre". Tilbakemeldinger på slike samlinger er gode.

Øke bruken av individuell plan i kommunene

Det er ikke blitt gjennomført særskilt opplæring knyttet til individuell plan (IP) i 2012. Vi har imidlertid sett det som hensiktsmessig å holde bevisstheten om IP oppe ved å minne om det i anledninger som byr seg. En prioritert oppgave har vært å knytte bruken av IP opp mot tilskuddsordningene. Vi har bedt om redegjørelser i de tilfeller antall registrerte individuelle planer er lav.

Iverksatt tiltak for å øke brukervedvirkning/pårørende

Fylkesmannen i Nordland bidrar på følgende måter:

- gir økonomisk støtte til prosjektarbeid i regi av brukerorganisasjoner
- deltar i fora initiert av brukerorganisasjoner og pårørendeorganisasjoner
- gjennomfører individuelle møter med brukerorganisasjoner
- fokuserer på bruker- og pårørendemedvirkning og -innflytelse i innlegg og forelesninger

Tilskudd til videre-/etterutdanning

Vi har i 2012 brukt tilgjengelige kanaler for å stimulere til kompetanseheving gjennom tilskuddet. På tross av flere framstøt er det få kommuner som søker om dette tilskuddet. I 2012 fikk samtlige 7 søkerkommuner tilskudd til dette formålet.

Samordning av Fylkesmannens samlede virkemidler overfor kommunene

Helse- og omsorgsavdelingen har i 2012 opprettet et eget "Direktoratagruppe". Målsettingen for gruppa er samordning på tvers av fagområdene.

Kompetansemidler over kap 763 post 21

Nordland fikk kr 574 350 til dette formålet. Midlene er fordelt slik:

- Tilskudd til brukerorganisasjoner: kr 100 000
- Kompetanseheving i kommunene: kr 302 500
- Konferanse "Rusforum Nordland": kr 50 000
- Rusnettverk Nordland: kr 121 850

Bistå og følge opp kommunene som utarbeider handlingsplan om vold i nære relasjoner

Arbeidet med å bistå og følge opp kommuner som utarbeider kommunal handlingsplan om vold i nære relasjoner er ikke prioritert i 2012.

Styrke folkehelseperspektivet i det rusforebyggende arbeid, herunder forvaltningen av alkoholoven

I samarbeid med Kommunalavdelinga hos Fylkesmannen ble det gjennomført konferanse om alkoholoven, med fokus på folkehelseperspektivet.

Ressursrapportering

Resultatområde	Kapittel 1510	Fagdep.
82 Tilsyn og klagesaksbeh. etter helsetj. loven	kr 5 348 496,55	kr 0,07
83 Folkehelsearbeid	kr 666 470,30	kr 0,00
84 og 85 Primærhelsetj. og Spesialhelsetj.	kr 756 247,87	kr 776 464,53
85 Spesialhelsetjenesten	kr 0,00	kr 0,00
86 og 75 Omsorgstj, Habilitering og Rehabilitering	kr 811 272,56	kr 857 918,45
87 og 88 Psykisk helse og Rusområdet	kr 1 021 057,54	kr 497 959,05
76 og 77 Kvalitet og samhandling og Andre oppdrag	kr 1 708 783,25	kr 0,00
Andre oppgaver under HOD	kr 485 826,99	kr 1 931 316,10
Sum:	kr 10 798 155,00	kr 4 063 658,00

Samferdselsdepartementet

Resultatområde 91 Oppdrag for Samferdselsdepartementet

91.2 Konesjjon til anlegg og drift av taubaner

I løpet av 2012 har fylkesmannen i Nordland fornyet 8 konesjjoner til anlegg og drift av taubaner.

Utenom disse er det jevnlig inngående meldinger fra forsikringselskap og Taubanetilsyn vedrørende forsikringer og driftstillatelser.

Utenriksdepartementet

Resultatområde 92 Oppdrag for Utenriksdepartementet

92.1 Apostiller

Embetet håndterte 855 apostiller i 2012. Til sammenligning var det 633 apostiller i 2011.

Kulturdepartementet

Resultatområde 95 Tros- og livssynssamfunn

Fylkesmannen skal behandle saker etter lov om trdomssamfunn og ymist anna og forskrift etter loven. Ved årets begynnelse utarbeides det rundskriv som sendes samtlige samfunn som ønsker statstilskudd. I rundskrivet opplyses det blant annet hvilke frister og krav som gjelder for søknad og utbetaling av statstilskudd.

I 2012 ble det utbetalt tilskudd for i alt 3463 medlemmer i 26 samfunn. Samlet beløp etter første og andre gangs tildeling ble kr 1.399.456. Fylkesmannen utsteder attest for godtakelse av erklæring fra forstander/prest ved tilsetning samt fører et register om hvem som til enhver tid er godkjent som prest/forstander i det enkelte samfunn. Barneombudet sendte i 2012 en henvendelse om mistanke om overgrep mot barn i et av våre trossamfunn. Henvendelsen reiser spørsmål om omfanget av fylkesmennes tilsyn med trossamfunnene og muligheten for sanksjoner. Saken ble forelagt samfunnet til uttalelse og deretter oversendt til vurdering i Kulturdepartementet.

Fornyings-, administrasjons- og kirke departementet

Resultatområde 93 Oppdrag på det samiske området

93.1 Konsultasjonsprosedyrer mellom statlige myndigheter og Sametinget

Det er gjennomført et konsultasjonsmøte med Sametinget i forbindelse med utredning av mulig nasjonalpark i Moskenes kommune, med konklusjon om at det ikke var så sterke samiske interesser i området at de så behov for eget arbeidsutvalg. Alle konsultasjoner med Sametinget de siste årene har etter vår vurdering gitt gode og konstruktive avklaringer.

93.2 Samiske språk

Fylkesmannen har i 2012 ikke mottatt henvendelser på noen av de tre samiske språkene som brukes i vårt fylke. Vi har heller ikke på eget initiativ brukt samisk i informasjon eller annet arbeidet ut mot kommuner eller andre brukere. Gjennom tiltak i handlingsplan for samisk språk har vi imidlertid mange tiltak som retter seg mot revitalisering og bruk av særlig lule- og sørsamisk språk. I den forbindelse har vi hatt flere konferanser og fagsamlinger. Alle disse arrangementene blir tolket.

Resultatområde 96 Gravferdsloven

Det ble i 2012 mottatt 64 henvendelser om askespredning mv. Det ble innvilget 33 søknader og 10 ble avslått.

Resultatområde 97 Lov om helligdager

Det ble i 2012 fastsatt forskrift om Vega kommune som typisk turiststed gjeldende for en del av året, dvs. fra 1. juni til 31. august. Denne statusen betyr at samtlige utsalgssteder på øya i den aktuelle periode er unntatt fra lovens begrensninger i åpningstid, dvs. at det kan holdes åpent på søn- og helligdager. En søknad fra Lurøy kommune om å godkjenne Aldersundet i Lurøy som typisk turiststed, ble avslått.

Fylkesmannen mottok i 2012 tre søknader om dispensasjon fra loven for å holde søndagsåpent. Alle søknadene ble avslått.

Det synes å være en økende tendens til å ønske unntak fra begrensningene i åpningstid slik at utsalgsstedene i et bestemt område av en kommune kan holde åpent på søn- og helligdager. En søknad fra Vågan kommune om Svolvev som typisk turiststed er foreløpig ikke avgjort. Også andre kommuner har forespurt om muligheten for unntak. Dersom pågangen fortsetter, vil det bli en utfordring å bestemme «hvor en skal legge listen» i denne type saker.

Resultatområde 98 Oppdrag på det administrative området

98.0 Helhetlig og strategisk ledelse

Embetet har gjennom året arbeidet systematisk med helhetlig og strategisk ledelse. Avdelingene har, med utgangspunkt i vår Strategiske plan (2012-2016), knyttet planens mål og strategier til den enkelte avdelings arbeidsområder. Vi har hatt et klart fokus på at vår visjon "Virker til Nordlands beste" skal gjennomsyre alt vårt arbeid.

Fylkesmannen har i forlengelse av arbeidet med strategisk plan fått utarbeidet en ny grafisk profil som profilerer embetets visjon. Hovedmålsettingen med ny grafisk profil er tydelig og enhetlig kommunikasjon fra Fylkesmannen i Nordland. Den visuelle profilen skal underbygge vår rolle i samfunnet, vår identitet, vårt virke og våre verdier. Vi skal være en synlig avsender, og vår nye visuelle profil skal hjelpe oss å skape gjenkjennelse og forankring. Den grafiske profilen er basert på fylket med den lange kysten, Fylkesmannens rolle som bindeledd mellom staten og kommunene i Nordland, og viser også vår ambisjon om å være pådriver for fornying og utvikling.

Gjennom strategisk plan og profileringen ønsker vi utad å kommunisere verdier og holdninger som embetet står for. Samtidig bidrar strategisk plan og den grafiske profilen til bedre forståelse av helhet innad i embetet.

Helhetlig og strategisk ledelse har vært tema på flere ledermøter, og ledergruppen har på et lederseminar drøftet mer inngående hva dette innebærer av dilemmaer og utfordringer. Vi har formulert vår definisjon av helhetlig ledelse som "god håndtering av de spenninger og den kompleksitet som vårt samlede oppdrag innebærer". Med dette som utgangspunkt fokuserer vi på at helheten er noe vi skaper selv, og at ledermøtet er en helt sentral arena i strategisk og helhetlig ledelse.

Erfaringsutveksling med andre embeter er som tidligere år gjennomført med Troms og Finnmark, gjennom et todagers seminar der embetsledelse og administrasjonssjefer inngikk. Hovedtema i 2012 var hvordan embetene jobber med å utvikle sin personalpolitikk for å rekruttere og beholde nødvendig kompetanse. Vi opplever møteplassen som nyttig, ikke minst fordi den gir rom for å søke kollegiale råd med saker og situasjoner som kjennes spesielt vanskelig. Det planlegges tilsvarende erfaringsutveksling med våre naboer i nord i 2013, tema er ikke fastlagt.

Internt har vi lagt vekt på erfaringsutveksling på tvers av sektorer i rollen som tilsyn. Det er gjennomført et tilsynsseminar der vi konkret drøftet hvilke kriterier vi legger til grunn i våre risiko- og vesenlighetsvurderinger, samt hva som skal kjennetegne et godt slutt møte under gjennomføring av tilsyn. Dette resulterte i at vi har laget en felles disposisjon for hvordan våre sluttmøter skal gjennomføres. I 2013 gjennomføres felles kursing om kommunikasjon under tilsyn, og det planlegges erfaringsutveksling om lukking av avvik.

Det er ikke gjennomført noen spesielle tiltak eller prosjekter for å styrke brukernes tillit og legitimitet til embetets oppgaveløsning, men vi viser til aktiv kommunikasjon av vår visjon og verdier, og fokus på å følge disse med tilsvarende handling. Vi har imidlertid hatt oppmerksomhet på utfordringene med bruk av innsigelse, og startet et arbeid med å utarbeide interne retningslinjer som skal bidra til å styrke legitimiteten til dette arbeidet.

98.1 Rekruttere, videreutvikle og beholde medarbeidere

Antall tilsatte

Fylkesmannen hadde ved årsskiftet omlag 160 tilsatte. Vi har få deltidsansatte på permanent basis. De fleste som går deltid gjør dette i forbindelse med uttak av foreldrepermisjon.

Tilsetninger og turnover

Vi hadde i fjor 36 tilsetninger. 4 av disse var forlengelser av tilsetningsforhold, de øvrige 32 var reelle tilsetninger. 8 av disse igjen var knyttet til oppbemanning av vergemålsfunksjonen i embetet. Total turnover var dermed 24 stillinger. Naturlig avgang var i 2012 én medarbeider, slik at den reelle turnover blir 23, eller ca. 14 %. De fleste som slutter hos oss er gjerne unge mennesker uten tilknytning til fylket, som er i etableringsfasen med barn og som ønsker å flytte nærmere familien. Turnover er høy, men anses ikke som kritisk.

Tiltak for å rekruttere, videreutvikle og beholde medarbeidere

Fylkesmannen i Nordland har gjort et jevnt og grundig arbeid i å utarbeide gode kravspesifikasjoner for de stillinger vi ønsker å rekruttere personell til. Dette reflekteres også i utlysningsteksten. Vi har bevisste valg av ordlyd i annonsetekstene for å prøve å rekruttere både innvandrere og funksjonshemmede. Ved utplukk av intervju kandidater gjøres det også vurdering opp mot ønsket om et mangfold i vårt personell.

Bevisste valg er gjort i valg av hvilke media/fagtidsskrift vi benytter i forhold til de forskjellige målgrupper som vi ønsker å rekruttere fra.

Omdømmebygging er viktig for å få adekvat søker tilfang til våre stillinger. Dette gjøres gjennom ryddige intervju- og tilsetningsprosesser som kjøres strukturert. Tidsperspektivet for når man iverksetter intervju prosess etter endt utlysning, er avgjørende for ikke å miste søkerne. Den systematikk vi bruker, mener vi også gjenspeiler seg i de positive tilbakemeldingene vi får på vårt omdømme som en attraktiv arbeidsgiver.

Etter at en tilsetning er et faktum, iverksetter vi en systematisk prosess fra tiltredelse til endt prøvetid. Dette innebærer blant annet en fadderordning som vi har fått udelt positiv tilbakemelding på. Denne ordningen kan vare i flere år for de som trenger og ønsker det, og gir en oppfølgings- og læringsmulighet både for ansatt og fadder.

Det har vært gjennomført flere kompetansehevende tiltak for å videreutvikle og beholde våre medarbeidere. Noen viktige milepæler i 2012 var interne seminar på følgende områder:

- Inkluderende arbeidsliv
- Pensjonsordninger
- Tilsetningsrådets oppgaver og ansvar

På disse områdene har vi ytterligere styrket vårt samarbeid med NAV og Statens Pensjonskasse i løpet av 2012. I tillegg har vi økt og forbedret dialoggrunnlaget mellom partene i arbeidslivet hva angår vårt eget embete.

Flere seniortiltak har vært videreført i 2012 fra foregående år. Dette gjelder både tilrettelegging av arbeidsplass ut fra helsemessige utfordringer, arbeidstid samt seniorfri. Vi har gjort oss flere erfaringer rundt at ansatte har ønsket å stå lengre i arbeidsforholdet enn hva de strengt tatt trengte. Deres kompetanse har vært uvurderlig for oss i kvalitetssikringen av driftssituasjonen i embetet.

For å redusere sykefraværet, har vi vært bevisst i vår dialog med ledernivået hos Fylkesmannen i Nordland. Det har vært gjennomført internseminar og flere samtaler rundt tematikken slik at bedre tilrettelegging har vært mulig for våre ansatte. Et viktig tiltak har også vært vårt tilbud om ergonomisk gjennomgang av arbeidsplassen for alle

nyansatte og de som ytrer ønske om det.

Inkluderende arbeidsliv

Det har vært en bevisst holdning til IA-arbeidet og dialogen med partene i embetet rundt dette temaet. IA har vært oppe på sakskartet både i Arbeidsmiljøutvalget (AMU), Samarbeidsutvalget (SAMU) og lederskapet. For å være godt forberedt til 2013, har det også vært gjennomført et større samarbeid mellom de tillitsvalgte, vernetjenesten og arbeidsgiversiden for å utarbeide en god handlingsplan for arbeidet.

Vi har bevisst benyttet oss av NAV arbeidslivssenter for å skaffe oss kunnskap rundt IA-arbeidet og samhandlingsplattformer internt i embetet. Et eget seminar ble avviklet for alle tillitsvalgte, verneombud og ledere hvor de respektive roller ble synliggjort og debattert. Utfallet av de tilbakemeldinger som kom derfra, er blitt benyttet som innspill i arbeidet med handlingsplanen for 2013.

Delmål 1 - Forebygging av sykefravær og oppfølging

Vi utarbeider sykefraværsmeldinger for hvert avsluttende kvartal. Det er et særlig fokus på egenmeldt fravær, hvor dialog og oppfølging er blitt utøvd i henhold til våre retningslinjer. Ethvert egenmeldt fravær vurderes opp mot hvorvidt det er arbeidsrelatert eller ikke.

De har ved flere anledninger vært vurdert og tatt initiativ til dialogmøte med NAV og behandlende lege for å forebygge og tilrettelegge i henhold til helsesituasjonen hos ansatte lenge før oppfølgingsrutinen tilsier at slikt tiltak skal gjøres. Samarbeidet med NAV arbeidslivssenter har vært meget godt i dette oppfølgingsarbeidet.

Det totale sykefraværet for 2012 var på 4,6 %. Av dette er fordelingen slik at kvinner var sykemeldt 4,6 % og egenmeldt 1,6 % - totalt 6,2%, mens menn var sykemeldt 1,4 % og egenmeldt 0,9 % - totalt 2,5 %. Det totale sykefraværet viser en liten økning fra i fjor (4,3 %). Det er fortsatt slik at det meste av det legemeldte sykefraværet er langtidssykemeldinger for forhold utenfor vår kontroll.

Delmål 2 - Redusert funksjonsevne

Våre annonsetekster oppfordrer de med nedsatt funksjonsevne og de med innvandrerbakgrunn til å søke. Det har også vært forsøkt med å lyse ut våre ledige stillinger på nettsteder for funksjonshemmede. Dette har ikke gitt resultater med tanke på å få søknader fra denne arbeidstakergruppen i 2012.

Fylkesmannen i Nordland har stilt med IA-plass i tilsammen seks måneder i 2012. Dette etter forespørsel fra en attføringsbedrift i regionen. Samarbeidet rundt denne IA-plassen har vært god internt i embetet, og aktuell arbeidstaker har nå fått kvalifisert seg ytterligere for arbeidsmarkedet.

Delmål 3 - Økning av gjennomsnittlig pensjonsalder

Vi har hatt få avganger fra arbeidslivet via pensjonsalder i 2012, og det har vært gjort tilrettelegging av arbeidsoppgaver for å beholde arbeidstakere som har ønsket å trappe ned sin yrkeskarriere som følge av alder. Virkemidler som opprettholdelse av lønn i nye arbeidsoppgaver, redusert arbeidsmengde, god orientering om muligheter for benyttelse av seniordager samt økt ressurstilgang på personell - har blitt benyttet.

Det var ingen personer som gikk av med alderspensjon i 2012. En gikk av med uførepensjon. I avtaleperioden har embetet et mål om gjennomsnittlig pensjonsalder på 67 år (ikke medregnet de som går ut i uførepensjon).

Tilsatte med innvandrerbakgrunn

Tilsatte med innvandrerbakgrunn

Embete	Antall 2011	% 2011	2012	% 2012
FMNO	4	2	3	2
Sum	4	2	3	2

98.2 Risikostyring

Embetet har utviklet og implementert bedre gjennomgående prosedyrer for risikostyring. Gjennom virksomhetsplanleggingen foretas det i fagavdelingene en vurdering av sannsynlighet for at resultatmål ikke blir nådd, og konsekvensene av slike avvik. Tilsvarende vurdering foretas av administrasjonsavdelingen for virksomhetskritiske funksjoner, herunder informasjonssikkerhet. De avdelingsvise risikovurderingene oppsummeres gjennom et eget skjema, med beskrivelse av aktuelle risikodempende tiltak. Den oppsummerte risikovurderingen behandles i ledergruppen hvert tertial.

Gjennom arbeidet med Strategisk plan, ble det foretatt en risikovurdering på overordnet nivå. Her ble to områder identifisert med høy risiko. Det første er tap av kompetanse som kan true vår kjernefunksjon som

myndighetsutøver og veileder. Sannsynligheten er vurdert som liten, men konsekvensen vil være alvorlig. Som tiltak må vi unngå at sannsynligheten øker gjennom god personalpolitikk for å rekruttere og beholde kvalifiserte medarbeidere. Som andre områder med høy risiko vurderes ressursknapphet som medfører at vi ikke kan imøtekomme eksterne forventninger til oss. Viktigste tiltak er tydelig prioritering av oppgaver, samt effektiv utnyttelse av kompetanse og teknologi.

Embetet har i 2012 utarbeidet Retningslinjer for risikostyring. Disse ble presentert under FADs samling i september 2012. Responsen har vært god og det har vært betydelig etterspørsel etter dokumentet fra andre embeter.

98.3 Medvirkning

Fylkesmannen i Nordland har en egen informasjonsstrategi. For intern informasjon brukes intranettet "innaførr" og vår egen SharePoint-løsning som informasjonskanaler. I tillegg har vi 11 faste møter i samarbeidsutvalget med de hovedtillitsvalgte.

Totalt har det vært 16 fagforeninger som var representert ved Fylkesmannen i Nordland i 2012, og av disse var det fire hovedsammenslutninger med respektive hovedtillitsvalgte. Det har vært avvirket jevnlig samarbeidsmøter mellom arbeidsgiver- og arbeidstakerrepresentantene, samt evalueringsmøte av det forutgående samarbeidet med virksomhetsledelsen til stede. I tillegg har det vært avholdt to forhandlingsmøter etter HTA pkt. 2.3.4, samt ett i henhold til HTA pkt. 2.3.3. I etterkant av forhandlingene ble det også avholdt et evalueringsmøte.

Vårt arbeidsmiljøutvalg har hatt tre møter, og arbeidstakersiden hadde lederansvaret i AMU i 2012. Oppfølging av sykefraværstatistikk, interne HMS-rutiner og IA-handlingsplanen har vært gjennomgående tema.

Vernetjenesten har deltatt aktivt i den individuelle arbeidsplassvurderingen, både ved å melde inn behov for vurderinger og deltakelse underveis i vurderingsutførelsen. Det er laget en ny arbeidsflyt ved arbeidsplassvurdering i 2012.

98.4 Likestilling og likeverd

Vurdering av likestillingssituasjonen på bakgrunn av kjønn, alder, etnisitet, religion og funksjonsnedsettelse

Fylkesmannen i Nordland skal være en synlig og tillitsvekkende samfunnsaktør. Vår personalpolitikk skal bidra til at embetet er en god og attraktiv arbeidsplass. Personalpolitikken omfatter følgende: rekruttering, lokal lønnspolitikk, kompetanseutvikling, livsfasepolitikk samt et inkluderende arbeidsmiljø som er tilgjengelig for alle. Fylkesmannen i Nordland skal legge til rette for at medarbeiderne i alle livsfaser får en god arbeidssituasjon og kompetanseutvikling gjennom hele yrkeskarrieren. Målsettingen med denne politikken er at arbeidstakerne opplever godt arbeidsfellesskap, verdsetting og et godt tilrettelagt arbeidsmiljø.

Rekruttering er et område som har vært gjenstand for vurdering hva angår likestilling. Det har ikke vært definert noe spesifikt mål ut over ønsket om mangfold i den statlige arbeidsstyrken. I hver rekrutteringsprosess arbeider vi systematisk med det mål for øye om ikke å forskjellsbehandle, men la kompetanse stå i sentrum av vurderingene. Søknader leses nøye for om mulig å avdekke hvorvidt personer har nedsatt funksjonsevne eller innvandringsbakgrunn.

I rekrutteringsarbeidet arbeider vi systematisk med annonsetekstene hvor vi nå bruker følgende ordlyd: *Den statlige arbeidsstyrken skal i størst mulig grad gjenspeile mangfoldet i samfunnet og utnytte potensialet i befolkningens samlede kompetanse. Søkere som gjør oppmerksom på at de har nedsatt funksjonsevne og/eller innvandringsbakgrunn vil bli innkalt til intervju dersom de er kvalifiserte for stillingen.*

Tiltak som er besluttet via vårt planverk, er å være kreativ og fleksibel i vår holdning når vi blir forespurt om å stille opp med tilrettelegging av arbeidstrening for personer med redusert funksjonsevne. Vi har et bevisst forhold til integrering av personer som på grunn av sin innvandringsbakgrunn sliter med å få innpass i arbeidslivet.

Vi har få ansatte generelt med etnisk minoritetsbakgrunn og ingen i lederstillinger. Det er også få søkere med en slik bakgrunn. Det viser seg også at vi har få søkere med nedsatt funksjonsevne til våre stillinger. For å imøtekomme disse utfordringene, har vi registrert oss som arbeidsgiver på nettsiden "Jobbportal for personer med nedsatt funksjonsevne", og alle våre utlysninger på ledig stilling skjer også der.

Når det gjelder likestilling på bakgrunn av kjønn, så ser vi at en av våre utfordringer er å rekruttere **menn** på

saksbehandlernivå. Kvinnedominansen er økende for embetet som helhet og utgjør nå 60 % av arbeidsstokken. Vi vil i 2013 se på tiltak for å møte denne utfordringen.

Når det gjelder rekruttering til lederstillinger har vi hatt en positiv utvikling med hensyn til likestilling. Av 5 lederstillinger utlyst i 2012, ble alle besatt av kvinner. Kvinneandelen har dermed økt til 44,4 % både for embetsledelse/avdelingsledere og seksjonsledere, mot hhv 37,5 % og 27,5 % i 2011.

I embetet arbeides det for å motvirke stereotyper gjennom vårt personalarbeid. Tiltak i så måte er å oppmuntre til å ha temaet på dagsorden i lederfora, partssammensatte utvalg, samt avdelings- og seksjonsplattformer. Et viktig tiltak har vært å søke kompetanseheving ved å delta på konferanser omkring tematikken.

Ansatte i seniorsjiktet skal ha samme mulighet til karriere- og kompetanseutvikling som yngre medarbeidere hos Fylkesmannen i Nordland. Alle seniorer får tilbud om pensjonsforberedende kurs. Ved årsskiftet var det 56 medarbeidere (34,8 %) i aldersgruppa 55 år eller eldre, og av disse er 10 medarbeidere over 62 år.

Vi søker til enhver tid å behandle både våre medarbeidere og fremtidige arbeidstakere ut fra de behov og det ståsted de måtte ha. Blant annet gjøres dette gjennom:

- Arrangering av avdelingsmøter på dagtid slik at småbarnsforeldre kan delta under tiden som de har adekvat tilsyn til sine barn
- Gi stor grad av frihet til å styre arbeidsoppdrag som medfører reiser ut over ordinær arbeidstid slik at private omsorgsoppgaver blir ivaretatt
- Ordning med hjemmekontor
- Fleksibel arbeidstid
- Individuell tilrettelegging der det er behov og mulig å gjennomføre

Fylkesmannen i Nordland skal i løpet av 2013 starte ombygging av Moloveien 10-12 i Bodø. Dette vil medføre en ombyggingsprosess for de fleste avdelinger. Embetet må ha gode handlingsplaner, informasjonsflyt og kvalitetssikre prosessene rundt ombyggingen, slik at vi kan sikre universell utforming og også i denne perioden kan fortsette å arbeide mot målet om å være en mer inkluderende og helsefremmende arbeidsplass.

Lønn

		Kjønnsbalanse			Lønn	
		m%	k%	Totalt(N)	m (kr/%)	k (kr/%)
Totalt i virksomheten	2012	40	60	161	100	91
	2011	43	57	147	100	101
Embetsledelse/direktør	2012	55,6	44,4	9	100	94
	2011	62,5	37,5	8	100	97
Seksjonssjef/ass. direktør	2012	55,6	44,4	27	100	91
	2011	72,3	27,7	18	100	102,9
Saksbehandler I	2012	42,6	57,4	47	100	96
	2011	45	55	45	100	102,2
Saksbehandler II	2012	40	60	63	100	96
	2011	40,7	59,3	59	100	103,2
Kontorstillinger	2012	5	95	20	100	105
	2011	14,3	85,7	21	100	103,5
Fagarbeiderstillinger	2012	0	0	0	100	0
	2011	0	0	0	100	0
Unge arb.takere inkl lærlinger	2012	0	0	0	100	0
	2011	0	0	0	100	0

Deltid

		Deltid		Midlertidig		Foreldreperm.		Legemeldt fravær	
		M%	K%	M%	K%	M%	K%	M%	K%
Totalt i virksomheten	2012	3,1	9,3	3,1	7,2	7,4	92,6	2,6	6,2
	2011	6	5,8	3	8,1	26,4	73,6	1,6	4,3

Ansatte

Ledere med personalansvar

Medarbeidere

Lønn

2012	M%	K%	Totalt	M%	K%	Totalt	M%	K/M i %
FMNO	64	97	161	49	88	137	100	96

Andre

Ressursrapportering

Resultatområde	Kapittel 1510	Fagdep.
91 Andre faglige oppg. på oppd. for statlige virk.	kr 592 344,82	kr 0,00
92 Andre faglige oppgaver for ikke-statlig virk.	kr 0,00	kr 0,00
95 Ressursbruk knyttet til adm/felles oppg./drift	kr 27 511 999,92	kr 0,00
Sum:	kr 28 104 344,00	kr 0,00